

**A FONTOSABB TERMÉKPÁLYÁK
PIACI FOLYAMATAI
2011**

Szerkesztette: Stummer Ildikó

Szerzők: Ecsediné Wanek Zsuzsanna
Egri Edit
Isépy Anett
Mándi-Nagy Dániel
Németh Noémi
Pájtli Péter
Stummer Ildikó
Thury Eszter

Közreműködők: Szántó-Becz Gábor

Opponensek: Rieger László
Vágó Szabolcs

Felelős kiadó: Kapronczai István

Szerkesztőbizottság: Biró Szabolcs
Juhász Anikó
Kapronczai István
Kemény Gábor
Mihók Zsolt
Popp József
Potori Norbert

Kiadó:
Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefón: (+36 1) 476-3060
Fax: (+36 1) 476-3304
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu

ISSN 2063-5397
ISSN 1418 2130 (Agrárgazdasági Információk sorozat)

Nyomda, kötetzet: Primerate Kft.
© Agrárgazdasági Kutató Intézet

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatva vagy elektronikusan) történő tárolása vagy továbbítása, továbbá bármilyen elven működő adatbáziskezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5	Juhhús	31
Gabona	6	Világ- és európai piaci tendenciák.....	31
Világ- és európai piaci tendenciák.....	6	Hazai piaci tendenciák.....	31
Búza.....	6	Kínálat	31
Kukorica	7	Bel- és külpiaci értékesítés	32
Magyarországi piaci tendenciák	8	A piaci árak tendenciája.....	32
Kínálat	8	Tej és tejtermékek	34
Bel- és külpiaci értékesítés	8	Világ- és európai piaci tendenciák	34
A piaci árak tendenciája.....	9	Magyarországi piaci tendenciák	35
Olajnövények	13	Kínálat	35
Világ- és európai piaci tendenciák.....	13	Bel- és külpiaci értékesítés	35
Szójabab.....	13	A piaci árak tendenciája.....	36
Napraforgómag	13	Zöldség	39
Repcemag	14	Európai piaci tendenciák.....	39
Magyarországi piaci tendenciák	14	Magyarországi piaci tendenciák	40
Kínálat	14	Kínálat	40
Bel- és külpiaci értékesítés	15	Bel- és külpiaci értékesítés	41
A piaci árak tendenciája.....	15	A piaci árak tendenciája.....	43
Cukor	18	Gyümölcs	44
Világ- és európai piaci tendenciák.....	18	Világ és európai piaci tendenciák.....	44
Magyarországi piaci tendenciák	19	Magyarországi piaci tendenciák	45
Kínálat	19	Kínálat	45
Bel- és külpiaci értékesítés	19	Bel- és külpiaci értékesítés	46
A piaci árak tendenciája.....	19	A piaci árak tendenciája.....	47
Sertéshús	21	Szőlő és bor	48
Világ- és európai piaci tendenciák.....	21	Világ- és európai piaci tendenciák	48
Magyarországi piaci tendenciák	22	Magyarországi piaci tendenciák	48
Kínálat	22	Kínálat	48
Bel- és külpiaci értékesítés	22	Bel- és külpiaci értékesítés	49
A piaci árak tendenciája.....	22	A piaci árak tendenciája.....	49
Baromfihús és tojás	24	Összefoglalás	51
Világ- és európai piaci tendenciák.....	24	Summary	53
Csirkehús	24	Kivonat	55
Pulykahús	25	Abstract	55
Tojás.....	25	Mellékletek	56
Magyarországi piaci tendenciák	25	Mellékletek jegyzéke	56
Kínálat	25	Rövidítések jegyzéke	74
Bel- és külpiaci értékesítés	25	Hivatkozások jegyzéke	75
A piaci árak tendenciája.....	26		
Marhahús	28		
Világ- és európai piaci tendenciák.....	28		
Magyarországi piaci tendenciák	29		
Kínálat	29		
Bel- és külpiaci értékesítés	29		
A piaci árak tendenciája.....	29		

Bevezetés

A kiadvány a fontosabb hazai termékpályák 2011. évi piaci folyamatait mutatja be elsősorban az ártrendeken keresztül, de – a 2011. évi előzetes mennyiségi információk alapján – a keresleti és kínálati oldalon bekövetkező alapvető változásokra is rámutat. Az összeállítás az AKI Piaci Árinformációs Rendszerének (PÁIR) adataira, valamint a különböző nemzetközi forrásokból származó árinformációkra, továbbá a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) termelési, iparstatisztikai és külkereskedelmi adataira támaszkodik. A világ és európai keresleti és kínálati tendenciák bemutatásához a Nemzetközi Együttműködési és Gazdaságfejlesztési Szervezet (OECD), Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), az Amerikai Egyesült Államok mezőgazdasági minisztériuma (USDA) és az Európai Bizottság (EC) anyagait használtuk fel. A piaci folyamatok vizsgálata az anyagban egységes szerkezetben történik:

- Világ és európai kínálati és keresleti tendenciák.
- Magyarországi piaci tendenciák:
 - kínálat alakulása, belföldi termelés, import és készletek;
 - kereslet alakulása, belföldi értékesítés, export.
- A piaci árak tendenciája: világpiaci, uniós és magyarországi ártendenciák.

A világpiacon a 2011. év első felében az előző évről áthúzódó hatások alakították az árakat (a gabonafélék és az olajnövények esetében a szélsőséges időjárás hatására csökkenő kínálat és az intenzív kereslet). Az év második felében ugyanakkor a globális termés várható bővülésére vonatkozó hírek az árak csökkenését eredményezték. A *Dow Jones* mezőgazdasági árindexe 2011 áprilisáig emelkedett, majd decemberig csaknem 20 százalékkal csökkent. A *FAO* globális élelmiszerár-indexe a 2011. év elején magas szinten stabilizálódott, és csak az év második felében csökkent, éves szinten összességében 23 százalékkal volt magasabb, mint egy évvel korábban. A *CRB* élelmiszer-alindex 2011 áprilisában érte el az éven belüli csúcspontját, majd folyamatosan csökkent, és decemberben 2 százalékkal volt alacsonyabb, mint januárban.

Gabona

Világ- és európai piaci tendenciák

A világ gabonapiacán a keresleti és kínálati viszonyok jelentősen javultak az előző évihez képest 2011-ben, ugyanis a gabonatermés jóval kedvezőbben alakult több térségben is. Az áru piacokon érezhető volt a korábbi hiányszichózis mérséklődése, az év eleji rekord árak folyamatosan csökkentek az év második felében, de még így is viszonylag magas szinten stabilizálódtak a terménypiaci árak.

Búza

Az USDA (2012a) világpiaci kitekintésében példátlanul nagy mennyiségű, 692,9 millió tonna búza betakarítását valószínűsítette a világon a 2011/2012. gazdasági évben. Ez 41 millió tonnával haladja meg az egy évvel korábbi kibocsátást. A korábban vártnál jobb termést jeleztek Argentínában, Ausztráliában, Kanadában és Kínában is. A búza globális felhasználását 680,5 millió tonna körül becsülik, amely az egy évvel korábbit 27 millió tonnával múlja felül. A várhatóan bőséges búzatermés a készletek feltöltődését teszi lehetővé, így a 2010/2011. gazdasági évit 13 millió tonnával meghaladó mennyiség, 213 millió tonna búza maradhat raktáron a szezon végén.

A búza globális vetésterülete 2011-ben 3 millió hektárral haladta meg az előző évit, amely így megközelítette a 221 millió hektárt (IGC, 2012). Számos országban a magas terményárak ösztönözték a vetésterület növelésére a gazdákat, de emelkedés mutatkozott ott is, ahol az előző szezon kedvezőtlen időjárása miatt jelentős volt a termés kiesés (FÁK országok, Európa és Észak-Amerika).

Az IGC (2012) alapján az EU-ban 26 millió hektáron 138 millió tonna búza termett 2011-ben, ez 2 millió tonnával haladta meg az előző évben betakarított mennyiséget. Spanyolországban (6,8 millió tonna) és Romániában (7,4 millió tonna) az elmúlt három év legjobb gabonatermését takaríthatták be, és a magas árak kiemelkedő profittal kecsegtetnek. Ugyanakkor Spanyolország folyamatos gabonadeficitet küzd a talajok alacsony termőképessége és a mezőgazdasági művelésre alkalmas területek hiánya miatt. Az ország gabonatermése 6,8 millió tonnával múlja alul a belső igényt, ezért jelentős importőrként jelenik meg a világpiacra. Az UkrAgroConsult (2012) szerint Romániában a gazdálkodók a felvásárlási árak emelkedésében bízva beraktározták a terményt, ezért jelentős lehet az ország búzakereslete. Az előző évihez képest a legnagyobb, 1-2

millió tonna között terméscsökkenés Franciaországban (36 millió tonnára) és Németországban (23 millió tonnára) volt, ahol esőzések nehezítették a betakarítást.

A fekete-tengeri térség három meghatározó gabonatermelő országa jó szezont zárt. Oroszországban, Ukrajnában és Kazahsztánban összesen 100 millió tonna búza termett 2011-ben, 32 millió tonnával több, mint az aszály sújtotta 2010. évben. A belső felhasználás a várakozások szerint csak kismértékben nő (+3,6 millió tonna), ugyanakkor bőséges mennyiség juthat exportra. Oroszország a 2010-ben gabonára bevezetett kiviteli tilalmat 2011. július 1-vel szüntette meg, ezt követően nagy mennyiségű olcsó orosz gabona jelent meg a világpiacra. A három ország együttesen 35 millió tonna búzát szállíthat ki a 2011/2012. évi szezonban, ami két és félszeres növekedést jelent a 2010/2011. gazdasági évihez képest. A zárókészlet 4,3 millió tonnával 23,4 millió tonnára nőhet.

Oroszország 2011. évi gabonatermése 90 millió tonna körül alakult, amelyből 56 millió tonna a búza. Az exportálható gabonafelesleg 30 millió tonnára tehető a 2011/2012. gazdasági évben, azonban csupán 25 millió tonna kivitelére elegendő a kikötők kapacitása. A szovjet utódállam zömmel búzát szállít a nemzetközi piacra. A kormány a tervek szerint mozgóvám bevezetésével korlátozná az exportot, ha az meghaladja a 24-25 millió tonnát. Ekkora mennyiségű orosz gabona még soha nem fordult meg a világpiacra. A fő célszomszédok zömmel Egyiptom és más észak-afrikai országok voltak.

Ukrajnában 53 millió tonna gabona termett 2011-ben, ebből 22 millió tonna a búza. Az elemzők 20 millió tonna gabona exportjával számolnak a 2011/2012. gazdasági évben. Szakértők szerint Ukrajna 8-9 millió tonna búzát exportálhat. A szezon elején késve jelent meg az ukrain ár a piacon, teret engedve ezzel az orosz dömpingnek. A szakértők ennek ellenére optimisták, a szezon második felét általában jellemző magasabb árakban bízik, amikor az orosz minőségi búzakereslet kimerülnek. A visszafogott nemzetközi kereslet miatt az ukrain gabonafélékre kivetett exportvám eltörlése szükségessé vált. Az elképzelések szerint északkeleti szomszédunknál a gabona ára az európainál alacsonyabb szinten tartható, főleg a vámok eliminálását követően. Az ukrán gabona versenyképességének növekedését jelzi az is, hogy Egyiptom, az orosz gabona legjelentősebb célpiaca októberben jelentős mennyiségű búzát vásárolt Ukrajnából. Az európai kereskedők tehát nem alaptalanul aggódnak a fekete-tengeri országok élénk exportja miatt. A következő években egyre inkább számolni kell az oroszországi és

a kazahsztáni mellett az ukrainai gabona jelenlétével is a világpiacon. Odesszában egy új logisztikai egység létesítését tervezik, amely éves szinten 2 millió tonna áru megmozgatására és hajóba rakodására lenne képes. Az összesen 680 ezer tonna gabona tárolására alkalmas új silók 2016-ra készülhetnek el. Ukrajna 20 folyami és tengeri kikötője 3,5 millió tonna árut ereszt át havonta.

Az USDA (2012a) szerint Kazahsztán búzatermelése 22,5 millió tonna körül alakult a 2011/2012. gazdasági évben, ami 12,8 millió tonnával, vagyis 132 százalékkal haladta meg az előző szezon termését. A kedvező időjárásnak köszönhetően a 13,8 millió hektár területen rekordnak számító 1,63 tonna/hektár átlagtermés messze meghaladta az előző évi 0,67 tonna/hektár hozamot, sőt az elmúlt öt év (1,02 tonna/hektár) termésátlagát is. Kazahsztánban a búza a teljes gabonamennyiség 80-85 százalékát teszi ki.

Az erős fekete-tengeri export háttérbe szorítja az európai búzaszállítmányokat, jóllehet szakértők szerint a vártnál kedvezőbb volt eddig az európai áru kivitele. Az, hogy az EU meg tudja-e tartani az észak- és nyugat-afrikai piacait, vagy kénytelen átengedni azokat a fekete-tengeri exportőröknek attól függ, hogyan tud versenyezni az orosz, ukrán, és kazahsztáni árakkal. A fekete-tengeri búza az USA-ból és az EU-ból érkező árut is kiszorította többek között az egyiptomi piacról a 2011/2012. gazdasági évben.

A The Buenos Aires Grains Exchange (2012) előrejelzése alapján Argentínában 14 millió tonna búzát takarítanak be a 2011/2012. gazdasági évben, szemben az előző évi 15 millió tonnával.

Kukorica

Az USDA (2012a) jelentése a kukorica globális kibocsátását 864,1 millió tonnára teszi a 2011/2012. gazdasági évben, vagyis közel 40 millió tonnával emelkedhet az előző évihez képest. Kínában 14,5 millió tonna többletermés várható, míg Ukrajnában 10,6 millió tonnával, Braziliában 3,5 millió tonnával több tengerit takaríthatnak be a 2011/2012. évi szezonban. A nemzetközi kereskedelemben 4 millió tonnával több kukorica kerülhet, így akár 95,6 millió tonna termés is vevőre találhat a terménypiacon. Ukrajna az előző gazdasági évihez képest 9 millió tonnával több, vagyis 14 millió tonna tengerit vihet piacra, Argentína pedig várhatóan az összes termésfeleslegét exportálja. Globális szinten a kukorica zárókészlete a nyitókészlethez viszonyítva 3 millió tonnával csökkenhet, és az előrejelzések szerint 125,3 millió tonna maradhat raktáron a 2011/2012. gazdasági év végén.

Az USA-ban a tartós csapadékhiány miatt a 2010. évinél 2,2 millió tonnával kevesebb, azaz 314 millió tonna, míg az EU-ban 64,5 millió tonna termés került a magtárakba 2011-ben. Az Unió legnagyobb

kukoricatermelő tagállamai közül Franciaországban az előző évihez képest 2 millió tonnával, Olaszországban 1,8 millió tonnával, Romániában 1,3 millió tonnával és Magyarországon 1 millió tonnával nőtt a kibocsátás.

Az EU tradicionálisan kukoricaimportőr, ugyanakkor a bőséges termés miatt az elemzők az export számottevő növekedésére számítanak. Az USDA (2012a) 2 millió tonna, az IGC (2012) 2,5 millió tonna kukorica kivitelét valószínűsíti a folyó, 2011/2012. gazdasági évben. A fekete-tengeri régió három legnagyobb gabonatermelője közül Ukrajna kukoricatermelése nőtt a legdinamikusabban az elmúlt években. Oroszország, Kazahsztán és Ukrajna együttes kukoricatermése 10 millió tonnával 30 millió tonnára nőtt. Az USDA (2012a) a felhasználás 3,3 millió tonnás bővülését valószínűsítik, ugyanakkor exportra 11 millió tonnával több, 16 millió tonna termés juthat a 2010/2011. évi szezonhoz képest.

Ukrajnában a termőterület jelentős bővülése (+35 százalék) és a javuló hozamok miatt 22,5 millió tonna kukorica került a magtárakba 2011-ben, szemben az egy esztendővel korábban betakarított 12 millió tonnával. A 3,5 millió hektárról betakarított rekord mennyiségű kukorica nemcsak a kedvező időjárásnak, hanem a hibrid vetőmag használata miatt bekövetkező hozamnövekedésnek is köszönhető. Az elmúlt tíz évben a kukorica termésátlaga szinte megduplázódott, a hektáronkénti 6,4 tonna hozam közel 30 százalékkal haladta meg a 2009. évi rekordértéket. Az ukrán elemzők szerint a hibrid vetőmag felhasználása tovább emelkedhet, továbbá a gépállomány korszerűsítése is növelheti a betakarítás hatékonyságát.

A déli féltekén a decemberi aszály ellenére kedvezőek a 2011/2012. gazdasági év terméskilátásai. Braziliában 60 millió tonna körüli kukorica kerül a raktárakba, szemben 2010/2011. évi szezonban betakarított 57,5 millió tonnával. Argentínában a 2011/2012. gazdasági év kukoricatermése a decemberi szárazság következtében 26 millió tonna körül várható, így az előző szezonhoz viszonyítva 3,5 millió tonnával több kukoricát valószínűsítene a szakértők.

A kukorica globális felhasználása 25 millió tonnával 867,7 millió tonnára nőhet a 2011/2012. gazdasági évben. A magas ár ellenére továbbra is élénk marad a termés iránti kereslet, ezért 16 millió tonnával többet (510 millió tonna) fordíthatnak az állatok takarmányozására. Az USA-ban az előző évi 121,7 millió tonnáról 116,8 millióra mérséklődhet a termés takarmányozás célú felhasználása, ugyanakkor az EU-ban 46,4 millióról 48,5 millió tonnára emelkedhet. A kukorica ipari célú felhasználása globális szinten 247 millió tonna körül várható a 2011/2012. gazdasági évben, míg egy évvel korábban ez 240,8 millió tonna volt. Az USA-ban az előző gazdasági évihez hasonló mennyiséget, vagyis 157 millió tonnát fordíthatnak ipari célra. Az EU-ban

kisebbs növekedést prognosztizálnak, az előző gazdasági évben felhasznált 10,5 millió tonnával szemben 11 millió tonna kukorica kerülhet ipari feldolgozásra.

A kukorica globális zárókészlete 125,3 millió tonna körül alakulhat a 2011/2012. gazdasági év végén. Az USA-ban a korábbi 28,7 millió tonnáról 20,3 millió tonnára csökkennek a készletek, amely az ország alig egyhavi felhasználását fedezné. Ezért a kukorica világpiaci ára magas szinten maradhat, és az sem kizárt, hogy továbbra is meghaladja a búza jegyzését a chicagói árutörsdén. A szűkös készletek hatását a folyó szezonban a kedvező dél-amerikai termés várhatóan nem ellensúlyozza számottevően.

A takarmány iránti növekvő kereslet miatt a kukorica globális forgalma elérheti a 95,6 millió tonnát a 2011/2012. gazdasági évben. A világ legnagyobb kukorica-exportőre 1,7 millió tonnával kevesebb árut, 43,5 millió tonnát szállíthat a nemzetközi piacra. A nagyobb belföldi felhasználás következtében Brazília kivitele 2,5 millió tonnával 9 millió tonnára csökkenhet a 2011/2012. gazdasági évben. A termés bővülése miatt 9 millió tonnával 14 millió tonnára nőhet Ukrajna, 2,5 millió tonnával 17,5 millió tonnára Argentína kukoricaexportja. Importőr oldalról jelentősebb visszaesés az EU-ban várható. A TOEPFER International (2012) alapján az Unió a 2010/2011. évi szezonban 7,5 millió tonna kukoricát vásárolt a közösségen kívüli piacokról, a folyó szezonban – köszönhetően a jó termésnek – az USDA (2012a) szerint csupán 3 millió tonnát kell harmadik országokból beszállítani. A következő években Kína részéről is növekvő kereslet várható. Az ország 2009-ig nettó exportőr volt kukoricából, de a bővülő kibocsátása (2011-ben 7,2 millió tonnával 184,5 millió tonnára) ellenére sem tudja fedezni fokozódó belföldi szükségletét. Amerikai szakemberek szerint Kína 4 millió tonna kukoricát importálhat a 2011/2012. évi szezonban.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon a csapadékos 2010. év meghatározta a gabonafélék következő évi termését is: az akadozó őszi vetés a tavaszi vetésű növények területének bővülését eredményezte, illetve a talaj víztartalma a hatalmas aszály ellenére is sokáig elegendő nedvességet biztosított a növényeknek.

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint 980 ezer hektárról 4,13 millió tonna búzát takarítottak be 2011-ben, ez kissé meghaladta a tavaszi vára-

kozásokat, és csaknem 400 ezer tonnával múlta felül a 2010. évi kibocsátást. Magyarországon 648 ezer tonna őszi árpa, 340 ezer tonna tritikálé, 341 ezer tonna tavaszi árpa, 130 ezer tonna zab és 76 ezer tonna rozstermelt 2011-ben.

Magyarországon 1,2 millió hektáron vetettek takarmánykukoricát 2011 tavaszán. Az őszi vetés akadozása miatt nagy terület maradt szabadon a kukorica számára, és a termés magas ára is ösztönözte a gazdákat a vetésre. A KSH adatai szerint 8,09 millió tonna kukorica került le a táblákról, ami 1,1 millió tonnával haladta meg az előző év termését.

Bel- és külpiaci értékesítés

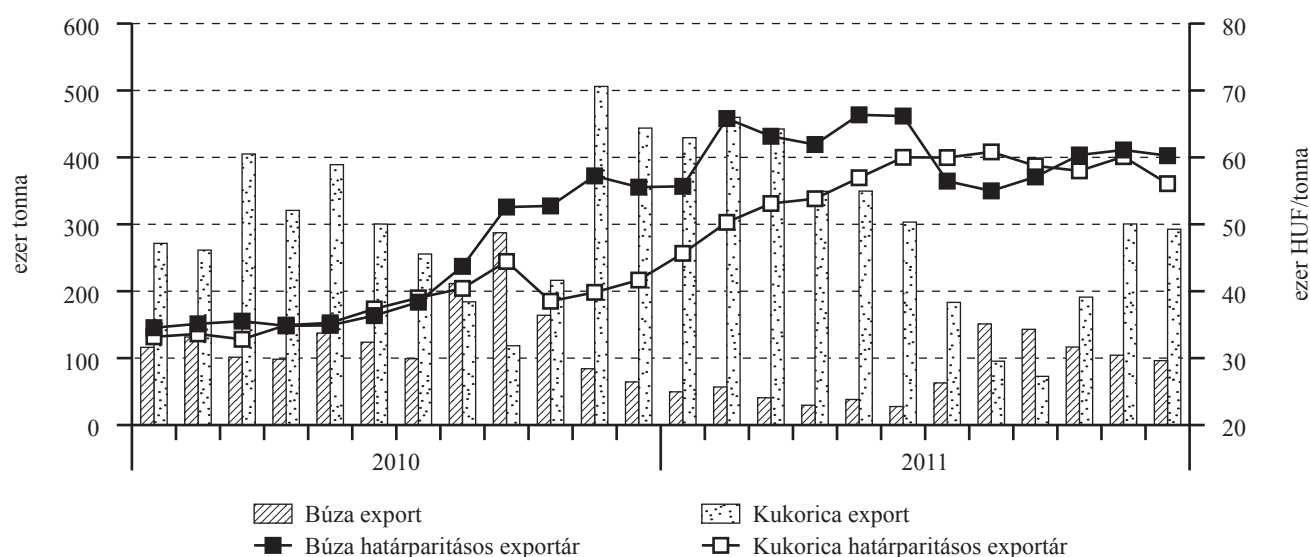
A KSH adatai alapján 1,31 millió tonna búzát értékesítettek a termelők a hazai feldolgozóknak és kereskedőknek 2011-ben. Az első félévben a felvásárlás alig haladta meg a 200 ezer tonnát, mert 2010-ben a magas árak a termés eladására ösztönözték a gazdákat és a szűkös ótermés hamar elfogyott. Ugyanakkor a betakarítástól már megugrott az eladások volumene, mert az új termés megfelelő kínálatot biztosított a piacon, ezért a termelők nagy része hamar próbált szabadulni árujától.

A takarmánykukorica felvásárlása 150 ezer tonnával csökkent 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az étkezési búzához hasonlóan, júniusig a forgalom alig ötöde bonyolódott, mert a magas árak és az élénk kereslet hatására már az előző év végén eladásra került a 2010-es termés jelentős része. A kukorica esetében a november volt a legintenzívebb felvásárlási időszak, amikor a 2011. január-december közötti mennyiség 40 százalékát értékesítették.

Magyarország búzaexportja 42 százalékkal 958 millió tonnára csökkent 2011-ben az előző évihez képest (2. melléklet). A 2010. évről áthúzódó szűkös kínálat és a relatíve magas belföldi árak a kivitel mérséklésére ösztönözték a piaci szereplőket az év első nyolc hónapjában. Az aratást követő mennyiségek is elmaradtak a korábbi évek átlagától, mert a magyar búza még a gyengülő forint ellenére is versenyhátrányban volt más tagállamok és a fekete-tengeri régió kínálatával szemben a külpiacokon. A főbb célországok Olaszország, Bosznia-Hercegovina, Ausztria, Németország, Görögország, Szlovénia és Lengyelország voltak.

Magyarország 3,5 millió tonna kukoricát exportált 2011-ben, 330 ezer tonnával kevesebbet, mint egy esztendővel korábban (1. ábra). A hagyományos célországok közül a kiszállítások 30 százaléka Olaszországba irányult. Az egész éves aszály hatására összességében romlott a Duna hajózhatósága, ami korlátozta a magyar kukorica külpiacra jutását.

1. ábra: A gabonafélék határparitákos exportárának és kivitelének alakulása

Forrás: KSH

A piaci árak tendenciája

A chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) a búza és a kukorica front havi jegyzése változatos képet mutatott 2011-ben (2. ábra). Az előző évi magas árszintek megmaradtak ugyan, de nagyon széles tartományban mozogtak a határidős jegyzések. A 2010. évi hiánypszichózis és az észak-amerikai fagyok körüli hírek felfelé húzták a búza világpiaci árat 2011. január végén, amely hamar 350 dollár/tonna közelébe került. Februárban az észak-afrikai és a közel-keleti régió került a figyelem középpontjába, mert a kirobbanó tüntetések jelentősen csökkentették a termények jegyzését, főként a búzáét. A „forrongó” régió jelentős importőrként van jelen minden évben a gabonapiacra. Egyiptom 10 millió, Marokkó 4 millió, Líbia, Tunézia és Jemen egyaránt 2 millió tonna búzát importál évente. Az egyiptomi lázadások veszélyeztették a Szezei-csatorna stratégiaiul fontos szállítási útvonalait Ázsia és Európa között, és a szállítás tartósabb fennakadása nehezíthette volna a közel-kelet gabonaellátását. A kialakult helyzet hatására a befektetők jobbnak látták, ha realizálják a nyereségüket és más piacokra vitték a pénzüket.

Chicagóban a búza front havi jegyzése a termés miatti aggodalmak hatására tavasszal magas szinten stabilizálódott. A nagyobb országok (főleg Kína) félve az ár további emelkedéstől, jelentős mennyiségű búzát vásároltak fel az év elején, ami erősítette az árakat. A fukusimai katasztrófasorozat is jelentős félelmet váltott ki a világpiacra, hogy Japán megjelenő extra igénye tovább növeli a keresletet.

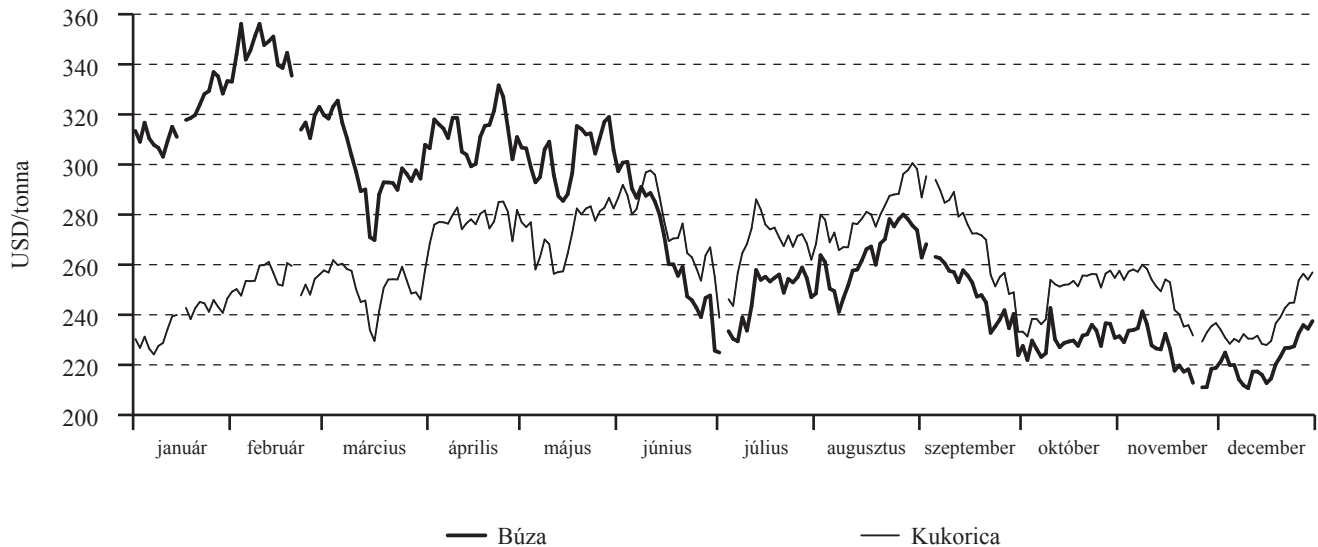
A búza jegyzésének drasztikus esését május-júniusban az a hír indította el, hogy Oroszország július elsejétől feloldotta a gabonára vonatkozó exporttilalmat, és Ukrajna is törölte a korábban meghatározott gabonaexport-kvótát. Sokkhatásként érte ugyanakkor a piacot az USDA június eleji attaséi tájékoztatója, amely szerint az oroszországi gabonakészlet a korábban jelzethnél lényegesen magasabb, 18-20 millió tonna (az USDA június eleji adatai szerint még 10-12 millió tonna) volt. A trendet erősítette, hogy a szárazság sújtotta területekre megérkezett a régen várt csapadék, aminek hatására javultak a terméskilátások az USA-ban, Európában és a fekete-tengeri térségben egyaránt. Látványos eladási hullám indult a chicagói árutőzsdén, amihez a kedvezőtlen makrogazdasági események (gyenge gazdasági mutatók az USA-ban, Kína infláció elleni küzdelme és a görögországi válság) nagyban hozzájárultak. A jegyzések augusztustól decemberig a 210-250 dollár/tonna sávban maradtak.

A kukorica front havi jegyzése a chicagói árutőzsdén 230 és 310 dollár/tonna között alakult 2011-ben. A kukorica – szemben a búzával – kisebb volatilitás mellett pozitív tartományban zárta az évet. A jegyzéseket leginkább az USA kukoricatermesztése körüli aggodalmak és az orosz exporttilalom feloldása alakította. A megnyugtató globális kínálat őszi csökkenése a kukorica határidős árat, amely a dél-amerikai aszály miatti félelmek miatt a 2012. év elején ismét emelkedni kezdett.

A párizsi árutőzsdére is begyűrűztek a világpiaci hatások. A búza és a kukorica front havi jegyzése 2011 júniusáig rekordszintet ért el, majd az oroszor-

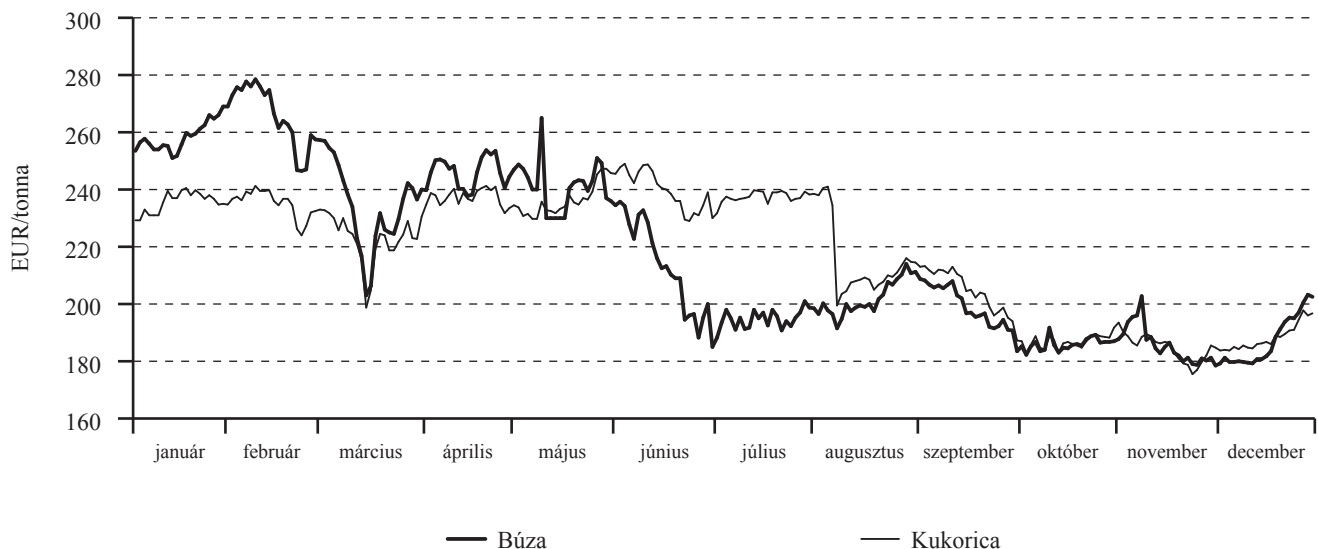
¹ USA dollár.

2. ábra: A búza és a kukorica front havi jegyzése a chicagói árutőzsdén (2011)

Forrás: CME/CBOT

3. ábra: A búza és a kukorica front havi jegyzése a párizsi árutőzsdén (2011)

Forrás: MATIF

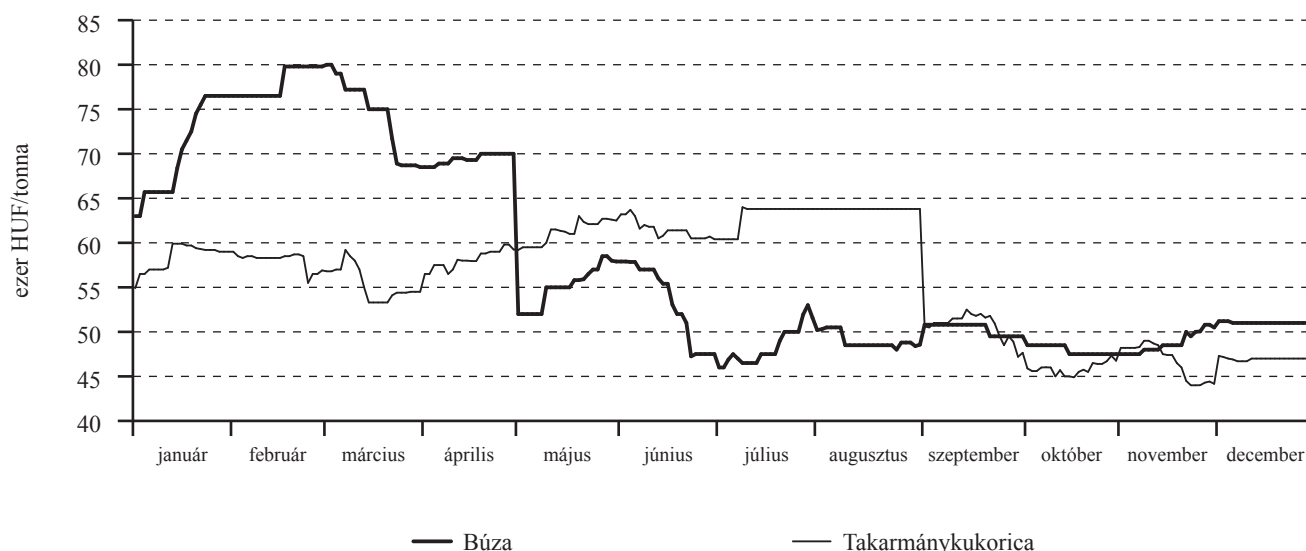
szági exporttilalom feloldása után a búza ára azonnal, a kukoricáé augusztusban kezdett zuhanni (3. ábra). A két termény jegyzése egymás közelében mozgott az év utolsó öt hónapjában, majd végül – szemben a chicagói árutőzsdével – Párizsban a búza zárta magasabb szinten az évet.

A Budapesti Értéktőzsde (BÉT) áruipiaci szekciójában a búza és a kukorica jegyzései is követték a nemzetközi változásokat. A búza jegyzése meredeken, a kukoricáé mérsékeltebben emelkedett a 2011. év elején (4. ábra). A búzaár növekedésének hátterében a nemzetközi hatások mellett az előző évi alacsonyabb kibocsátás, a folyamatos kereslet, a szokásosnál kisebb vetésterület, illetve a kedvezőtlen téli időjárás állt. A búza front havi jegyzése a készletek kiürülése miatt

februárban érte el csúcspontját (80 ezer forint/tonna), majd az aratás idejére 48 ezer forintra süllyedt tonnánként. A betakarításkor kialakult árszint fennmaradt novemberig, de az aszályos ősz ismét 51 ezer forint/tonna fölé emelte az év végére.

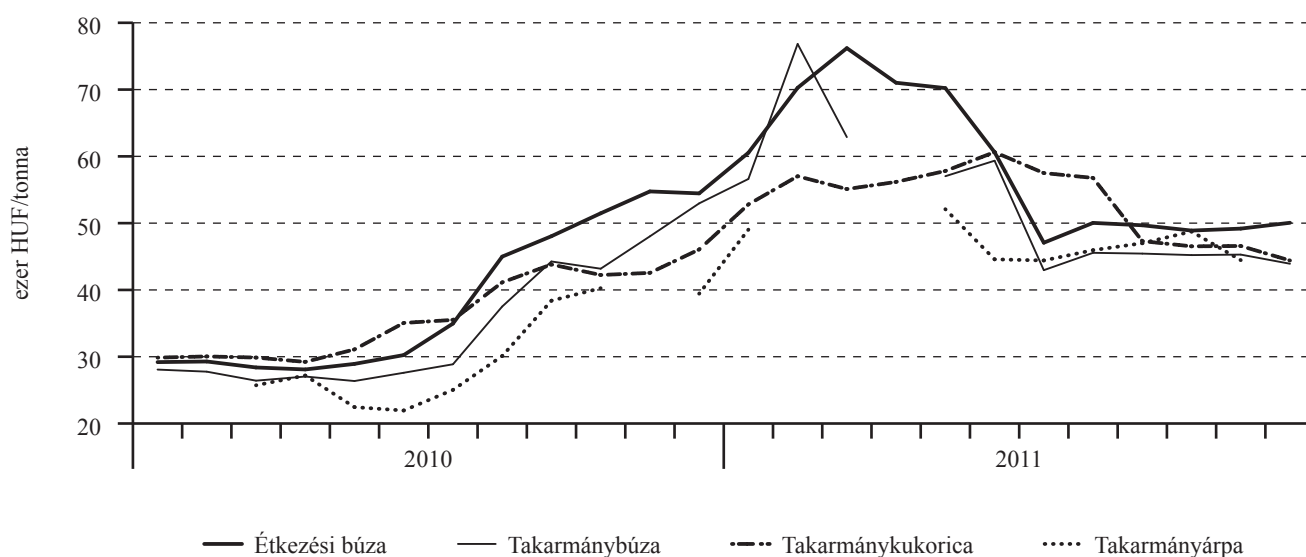
A BÉT-en a kukorica front havi jegyzése 47 ezer forint/tonna volt a 2011. év utolsó kereskedési napján, ami 5 ezer forintos csökkenést jelentett az előző év hasonló időszakához képest. Az éves jegyzési csúcs a nyári hónapokban alakult ki (64 ezer forint/tonna). Az új termés megjelenése mellett a Duna rossz hajózhatósága is nyomás alá helyezte a határidős árakat, bár a magyar kukorica ára nagymértékben a nemzetközi piac alakulásától függ.

4. ábra: A búza és a takarmánykukorica front havi jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén (2011)

Forrás: BÉT

5. ábra: A gabonafélék termelői ára

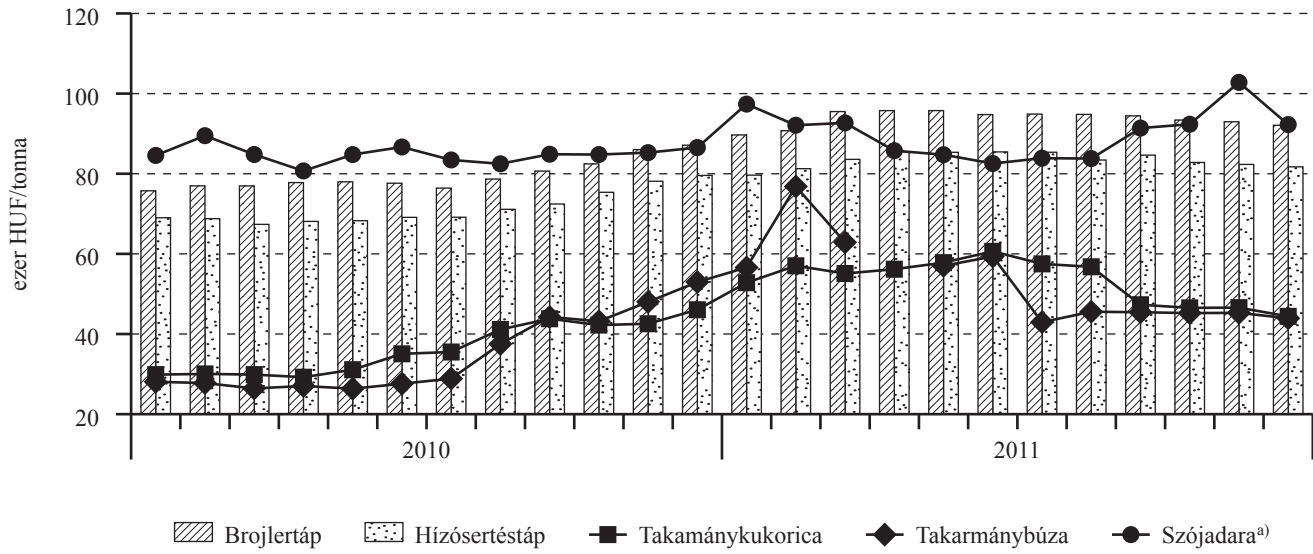
Forrás: AKI PÁIR

Az étkezési búza termelői ára 29 százalékkal, a takarmánykukoricáé 30 százalékkal haladta meg 2011-ben az előző év szintjét. A búza termelői ára az év első hónapjaiban a tőzsdei jegyzésekhez hasonlóan csúcsokat döntött (5. ábra), majd novemberre érte el éves mélypontját a visszafogottabb bel- és külpiazi forgalom, illetve a bőséges világpiazi kínálat miatt. A kukorica ára az év második felében szintén csökkent a júniusi rekordszintről a jelentős hazai és világpiazi kibocsátás hatására. A nagyobb mértékű árváltozást Magyarországon akadályozta a termények magas nemzetközi ára, az élénk bel- és külpiazi kereslet, valamint a szűkös globális készletek.

Magyarországon az alapanyagokhoz hasonlóan a brojler- és a hízósertéstáp feldolgozó értékesítési ára is rekordszintet ért el 2011-ben (6. ábra). A takarmánykeverékek ára pár hónapos késéssel követte a búza, a kukorica és a szójadara árának változásait. Az év eleji kukorica és búza árcsúcsok a tápok esetében az április és június közötti időszakban jelentkeztek. A második félévben az alapanyagok árcsökkenéséhez igazodva a takarmánykeverékek ára is mérséklődött.

A gabona alapú termékek feldolgozó értékesítési ára követte a búza árának tendenciáját, és jelentősen emelkedett 2011-ben az előző évihez képest (3. melléklet). A lisztek értékesítési ára 2011 áprilisában érte el a csúcspontját, decemberben pedig a mélypontját.

6. ábra: A gabonafélék termelői, a szójadara import- és a brojler-, illetve a hízósertéstáp feldolgozói értékesítési ára

^{a)} Határparitásos importár.
 Forrás: AKI PÁIR, KSH

Olajnövények

Világ- és európai piaci tendenciák

Az USDA (2012b) az olajos magvak globális termését 452,5 millió tonnára becsüli a 2011/2012. gazdasági évre, ami 2 millió tonnával maradna el az előző időszakhoz képest. A korábbi várakozások 460 millió tonnát jósoltak, de ez az első alkalom, amikor a két fő olajnövény (szójabab és repcemag) kínálata jelentősen csökkent. Az olajnövények feldolgozása 390 millió tonna körül valószínűsíthető a 2011/2012. gazdasági évben, ami 14 millió tonnás bővülést jelent a 2010/2011. évi szezonhoz képest. A kereslet növekedését a bioüzemanyag bekeverési irányelvek betartása és a globális takarmányigény bővülése segítette. A globális készletek 71,1 millió tonnára csökkenhetnek. A nemzetközi kereskedelemben jutó olajos magvak mennyisége 109 millió tonnára nőhet a 2011/2012. gazdasági évben.

A növényi olajok globális előállítását 153,1 millió tonnára becsülik a 2011/2012. gazdasági évre vonatkozóan, ami 6 millió tonnás növekedést jelent az előző időszakhoz képest. A globális fogyasztás az előző évi szezonét 5,8 millió tonnával meghaladva 150,7 millió tonna körül alakulhat. A legnagyobb mennyiség az utóbbi évekhez hasonlóan a pálma- (50,6 millió tonna), a szója- (42,5 millió tonna), a repce- (23,3 millió tonna) és a napraforgóolajból (13,8 millió) készül. A repceolaj kivételével a növényi olajok kínálatának viszont jelentős bővülését valószínűsítik a 2010/2011. évi szezonhoz viszonyítva.

Szójabab

A szójabab globális termését 251,5 millió tonnára becsülik a 2011/2012. gazdasági évben, ez az utóbbi három év legalacsonyabb szintjét jelenti. Az északi félteke termése 120 millió tonna, a délié 131 millió tonna körül alakulhat. A kibocsátás az előző szezonhoz képest a legnagyobb mértékben az Egyesült Államokban (-7,5 millió tonna) és Kínában (-1,6 millió tonna) csökken. A dél-amerikai országokban a 2011/2012. gazdasági évben aszály sújtotta a termőterületeket. A kínálat csökkenése miatt a globális szójababexport 11,7 millió tonna volt 2011 utolsó negyedében, szemben az egy évvel korábbi 16,8 millió tonnával. A piac enyhülését jelzi, hogy korábban évről évre 10-15 millió tonnával nőtt a szójabab globális feldolgozása, míg a 2011/2012. évi szezonban csak 6,5 millió tonna (220,9 millióról 227,4 millió tonnára) emelkedés várható. Az Egyesült Államokban a gyengébb kínálat hatására 44

millió tonna körül alakulhat a szójabab felhasználása, ami az utóbbi négy év leggyengébb szintje. A globális készlet-felhasználás aránya 25 százalék körül lehet a készletek leépülése (60,3 millió tonna, ez 8,7 millió tonnával kevesebb az előző időszakhoz viszonyítva) miatt. A vártnál gyengébb dél-amerikai termés tovább csökkentheti a szójabab amúgy is szűkös kínálatát.

Kína szójababtól való függősége jelentősen nőtt, mert a felhasználása az elmúlt nyolc évben megduplázódott (60 millió tonna a folyó szezonban). Az ázsiai ország gyenge 2011. évi szójababtermése és a kereslet élénkülése tovább növeli az importot, amely a 2011/2012. gazdasági évben elérheti az 57 millió tonnát (az előző időszakban 52,4 millió tonna volt). A rekord nagyságú behozatali igény korlátozott kínálattal találkozik a világpiacon, ami felhajthatja a szójabab árát a következő hónapokban. Az importból 24 millió tonna az USA-ból és 33 millió tonna Dél-Amerikából származhat, ez is azt bizonyítja, hogy milyen fontos szerepe lesz az idej déli-amerikai szójababtermésnek. Kína 2011. szeptember-november között 6,7 millió tonna szójababot importált Dél-Amerikából, ami messze meghaladja az előző év azonos időszakának mennyiségét.

Az EU-ban a szójabab feldolgozását 11,7 millió tonnára becsülik a 2011/2012. gazdasági évre, szemben a négy évvel korábbi 15 millió tonnával. Az olajütök keresletének lanygulása mögött a gyenge jövedelmezőség és a napraforgó kedvezőbb piaci helyzete állnak, ami visszavetette a szójabab importját.

A szójadara globális előállítását 179,7 millió tonnára jelzik a 2011/2012. évi szezonra. A dara felhasználása 2011. negyedik negyedében 46 millió tonna volt, ami a korábbi növekedés lassulására utal, mert épphogy meghaladta az előző év azonos időszakának mennyiségét. A szójaolaj globális kínálatát 42,5 millió tonnára, globális felhasználását 42,6 millió tonnára valószínűsítik, míg a külpiacokon a 2011/2012. gazdasági évben 8,4 millió tonna található vevőre. A szójaolaj készletek várhatóan 2,7 millió tonnára csökkennek.

Napraforgómag

Az USDA (2012b) szerint a napraforgómag globális termése elérheti a 39 millió tonnát a 2011/2012. gazdasági évben, amely 6 millió tonnával haladja meg az előző időszak termését. A felhasználás 37,5 millió tonnára, a zárókészletek nagysága 3 millió tonnára, a kereskedelemben jutó mennyiség 2,5 millió tonnára emelkedhet. A globális napraforgóolaj-előállítás

elérheti a 13,8 millió tonnát, ami fedezi a 12,9 millió tonnás felhasználást a folyó szezomban. A legnagyobb exportőrök Oroszország, Ukrajna, Románia és Bulgária lehetnek. Az importőrök között első helyen Törökország állhat, majd az EU, Pakisztán, az Egyesült Arab Emírségek és Marokkó következnek a sorban.

Oroszországban és Ukrajnában a kimagasló hozamoknak köszönhetően, egyaránt rekord mennyiségű, 9,6 millió tonna napraforgómag termett. Az ukrán és az orosz napraforgómag-feldolgozás még sosem volt ilyen magas, mindkét országban várhatóan 8,6 millió tonna körül alakul, ami a két állam napraforgóolaj kínálatának 3,2-3,5 millió tonnára való bővülését jelenti a folyó időszakban. Ukrajna a napraforgóolaj legnagyobb részét (3,1 millió tonna) külföldön értékesíti, ugyanakkor Oroszországban 2,2 millió tonna belső felhasználásra kerül.

Argentínában, a világ harmadik legnagyobb napraforgómag-termelő országában 1,9 millió hektárra (+11 százalék az előző időszakhoz képest) nőtt a vetésterület a 2011/2012. gazdasági évben. Átlagos hozammal számolva, tavasszal a várható termés mennyisége elérheti a 3,2 millió tonnát (3,6 millió tonna 2010/2011-ben, a kimagasló termésátlagok miatt). Argentínában a napraforgómag feldolgozása a kapacitások limitáltsága miatt 3,4 millió tonnáról 3,15 millió tonnára csökkenhet a 2011/2012. évi szezomban, így 1,3 millió tonnára csökken a napraforgóolaj-előállítás.

A TOEPFER International (2012) előrejelzése alapján az EU-ban 8,56 millió tonna napraforgómag termett a 2011/2012. gazdasági évben, ez 1,7 millió tonnával haladja meg az előző időszak kibocsátását. A legnagyobb termelő tagállamok Franciaország (1,92 millió tonna), Románia (1,75 millió tonna), Bulgária (1,56 millió tonna) és Magyarország (1,38 millió tonna). A Közösség napraforgómag-felhasználása 7,5 millió tonnára bővíthet a jelzett időszakban, szemben a korábbi évek 6-7 millió tonnás igényével. Az európai olajmalmok a drágább szójabab és repcemag helyett egyre inkább a jövedelmezőbb napraforgómag feldolgozására térnek át, ami tovább növelheti a napraforgómag iránti keresletet, illetve rekord nagyságú napraforgóolaj és -dara kínálatot eredményezhet.

Repcemag

Az USDA (2012b) a repcemag globális termését csaknem 61 millió tonnára valószínűsíti a 2011/2012. gazdasági évre, ami várhatóan biztosítja a felhasználáshoz szükséges mennyiséget. A kibocsátás csökkenését az EU gyenge 2011. évi termése eredményezte, így a piacon képződő hiányt a kiváló kanadai és ausztráliai termés sem tudta ellensúlyozni. A repcemag globális importja három év után ismét rekordot dönthet, vagyis 11 millió tonnára emelkedhet a 2011/2012. gazdasági

évben. A növekedés mögött az EU, Kína és az USA intenzív vásárlása áll, együttes importjuk 4,3 millió tonnáról 5,9 millió tonnára nőhet az előző időszakhoz képest. A szűkös kínálat és a magas piaci árak hatására néhány ország – Mexikó és Japán – feldolgozói inkább az olcsóbb napraforgómag és szójabab felhasználására térnek át. A repcemag globális exportját a kanadai (14 millió tonna 2011-ben) és az ausztráliai canola mennyisége határozza meg. Ukrajna kivitele 300 ezer tonnával 1,17 millió tonnára csökkenhet a folyó időszakban, bár minőségi problémák miatt közel félmillió tonna eladatlan repcemag van még a raktárakban. A repceolaj globális kibocsátása 23,3 millió tonna, a repcedara előállítás 35 millió tonna körül várható a 2011/2012. gazdasági évben.

Az EU-ban 19,1 millió tonna repcemag termett 2011-ben. Franciaországban a kedvező nyári időjárás hatására a korábban várt 4,7 millió tonna helyett 5,2 millió tonna repcemag került le a táblákról. Az Egyesült Királyságban is rekordnak számító mennyiséget, 2,5 millió tonnát takarítottak be a gazdák. Ugyanakkor Németországban a vártnál kevesebb, 3,9 millió tonna repcemag termett. Németországban a vetést az esőzések hátráltatták, majd a téli fagyok, a tavaszi aszály és az aratás időszakában a sok csapadék okozott károkat az állományokban. Az EU-ban a repcemag felhasználása az utóbbi három év legalacsonyabb szintjére, 21,7 millió tonnára, míg a zárókészlet 1 millió tonnára csökkenhet a 2011/2012. évi szezomban. A Közösség feldolgozói továbbra is jelentős mennyiségű importra szorulnak (3,3 millió tonna).

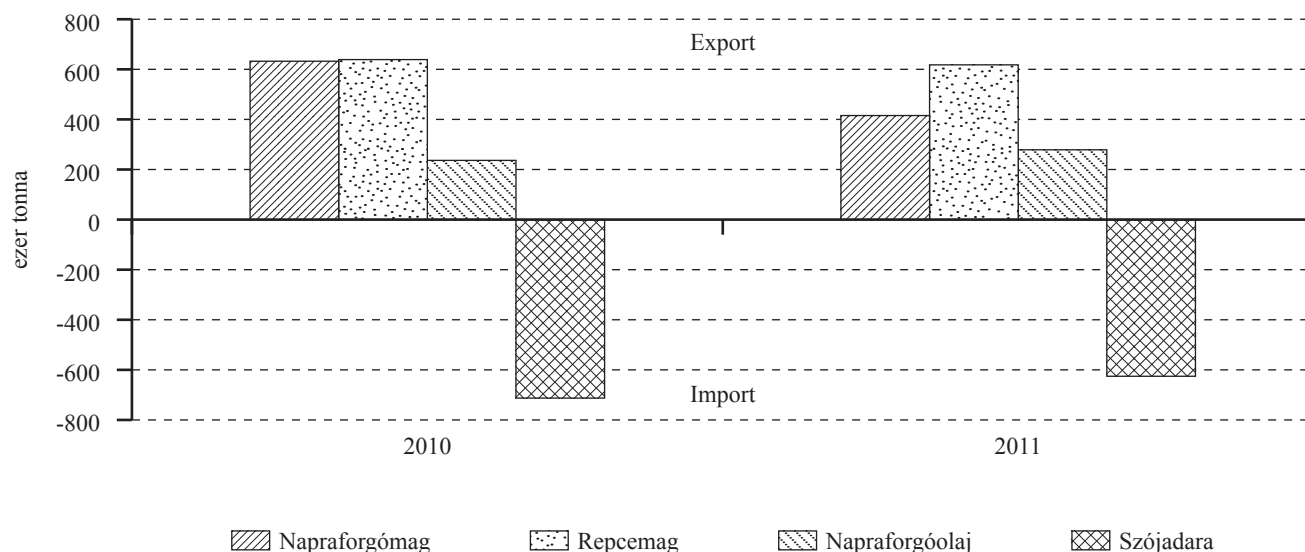
Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon az időjárás az előző évvel teljesen ellentétes volt 2011-ben: mert bár az őszi vetésű repce még jól hasznosította a korábban hullott csapadékot, de a napraforgó fejlődéséhez nyárra már kevés nedvesség maradt a talajban. A csapadékhiány szélsőséges hőingadozással társult, ami tovább hátráltatta a növények fejlődését.

A napraforgómagot az előző évinél 14 százalékkal nagyobb, vagyis 574 ezer hektárról takarítottak be a gazdák 2011-ben. A nagy termőterület magas termésátlaggal (2,38 tonna/hektár) párosult, így 1,37 millió tonna mag került a raktárakban, amely a 2008. évi rekord nagyságú termés után, a második legmagasabb eredménynek számít. A bőséges termés ellensúlyozta az előző évi alacsony kibocsátást, és megfelelő kínálatot biztosított a hazai és külföldön.

7. ábra: Egyes olajnövények és származékaik külkereskedelme

Forrás: KSH

A repcemag betakarított területe 233 ezer hektár volt, amelyről 527 ezer tonna termést takarítottak be. A 2010. évi vetést esőzések nehezítették, így a mag a tervezetnél kisebb területen került a talajba.

Bel- és külpiazi értékesítés

A napraforgómag 2010. évi gyenge termése kevés fedezetet nyújtott az intenzív kereslet kielégítéséhez, ezért a készletek hamar kimerültek a 2011. év elején. A 2011. év napraforgó-termése viszont jelentősen megnövelte a forgalmat az év utolsó hónapjaiban. Egész évben keresleti piac volt jellemző, mert az ó és új termésű mag sem elégítette ki a piaci igényeket.

Az AKI PÁIR adatai szerint a termelőktől felvásárolt napraforgómag mennyisége 707 ezer tonnáról 900 ezer tonnára emelkedett, míg a repcemagé nem változott 2011-ben 2010-hez képest. A napraforgóolaj értékesítése 6 százalékkal, a napraforgódararé 16 százalékkal esett vissza.

A feldolgozó kapacitások bővülése és a kisebb 2010. évi termés hatására a napraforgómag-export csökkent 2011-ben az előző évihez képest, ugyanakkor a napraforgóolaj kivitele 20 százalékkal nőtt. A legtöbb napraforgómagot Németországba, Ausztriába és Szlovákiába szállítottuk. A napraforgómag exportja a jobb termés miatt növekedett a 2012. év elején.

A repcemag kivitele 3 százalékkal csökkent tavaly az egy évvel korábbihoz viszonyítva (4. melléklet), a főbb célországok Hollandia, Németország, Szlovákia, Ausztria, és Olaszország voltak.

A piaci árak tendenciája

Az árutőzsdéken az olajos magvak és származékainak jegyzése 2011 májusáig magas szintet ért el, ugyanakkor a terméskilátások javulása, az oroszországi exportkorlátozások feloldása és a romló befektetői hangulat a terményárak visszaesését eredményezték júniusban és júliusban. A betakarítás időszakában a határidős árak tovább csökkentek, de az év utolsó heteiben ismét felfelé indultak a dél-amerikai aszály hírére.

A nemzetközi terménypiacokat meghatározó szójabab front havi jegyzése a Chicagói Árutőzsdén (CME/CBOT) 14 százalékkal 450 dollár/tonnára csökkent 2011-ben. Az éven belüli ármozgás igen jelentős volt, mert az augusztusi 540 dollár/tonna csúcsról novemberre 406 dollár/tonnára esett a termény határidős ára. Az ármozgásokat az USA termése körüli várakozások határozták meg, ami aggodalomra adott okot a szélsőséges időjárás miatt. Az őszi áruhanást a dél-amerikai terméssel kapcsolatos optimista előrejelzések és más árupiaci termékek árának visszaesése okozták. A dél-amerikai aszály híre ismét felfelé mozdította a jegyzéseket decemberben. Az elemzők szerint tonnánként 410 és 450 dollár között maradhat a szójabab ára 2012-ben. A szójadara jegyzése követte az alapanyag árának változását, és 16 százalékkal 350 dollár/tonnára mérséklődött 2011-ben.

A CME/CBOT-on a szójaolaj front havi jegyzése 1150 dollár/tonnán zárta a 2011. évet, ami 10 százalékos csökkenést jelentett az előző évi 1280 dollár/tonna szinthez képest. A relatíve drága növényi olajok kereslete élénk maradt 2011-ben, bár a felhasználásuk nem tudott a várt mértékben növekedni, ezért mérséklődött

a főbb olajnövények és végtermékeik ára a világpiacon.

A párizsi árutőzsdén (*MATIF*) a repcemag jegyzése magas szinten stabilizálódott, és 8 százalékos csökkenéssel a legjobban szerepelt a meghatározó olajnövények közül 2011-ben. A 495 euró/tonna éves csúcsot május végén, az aratás kezdete előtt érte el a termény jegyzése, ugyanis ekkor még nagy volt az európai aszály miatti aggodalom. A vártnál jobb terméseredmények végül 410-430 euró/tonna közé szorították a repcemag határidős árát a 2012. év hátralévő részében, amely az előrejelzések szerint 400 és 450 euró között alakulhat 2012-ben.

A fizikai piacokon a repcemag és -olaj kikötői ára a mérsékelt kínálat ellenére az év utolsó hónapjaiban jelentősen csökkent, egyrészt mert a kanadai és az ausztráliai termés piacra került, másrészt a napraforgómag és származékainak alacsony ára lehúzta azt (decemberben a hamburgi repcemag CIF ára 578 dollár/tonna volt). A csökkenő tendencia ellenére a 2012. év első hónapjaiban a készletek apadása miatt az árutőzsdékhez hasonló áremelkedés mutatkozott a fizikai piacokon is.

A milánói árutőzsdén a szója-, a napraforgó- és a pálmaolaj jegyzése rég volt egymáshoz ilyen közel, ami a kedvezőbb pálmaolaj és a mérsékeltőbb szójabab kínálatnak köszönhető. Nyugat-Európában a növényi olajok kikötői ára jelentősen csökkent 2011-ben. A napraforgóolaj FOB ára szemben a korábbi 1500 dollár/tonna csúcscsal, az év végre 1200 dollár/tonna alá, a repceolaj FOB ára a januári 1450 dollár/tonnáról 1250 dollár alá esett. Az európai olajmalmok a drágább szójabab és repcemag helyett egyre inkább a jövedelmezőbb napraforgómag feldolgozására térnek át, ami tovább növelheti a napraforgómag iránti keresletet.

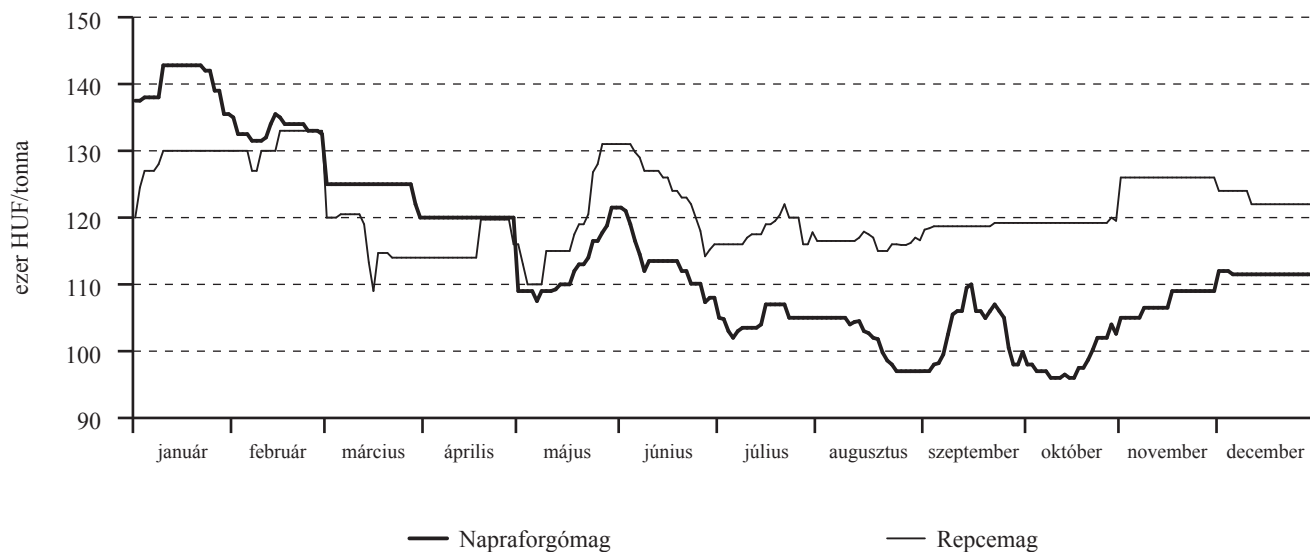
A budapesti árutőzsdén (BÉT) a repcemag front havi jegyzése 110-133 ezer forint/tonna sávban mozgott, így a 2011. évi záróár enyhén emelkedett az előző évihez képest. Májusban volt mélypontján az ár, de a tavaszi aszály miatti aggodalmak hamar visszaemelték azt 120 ezer forint közelébe. A kimagasló napraforgótermés szeptemberben nyomás alá helyezte a repce piacát is, ami a fejletlen repceállományok miatt nem volt tartós, és decemberre ismét 130 ezer forint/tonna fölé került a repcemag határidős ára. A növény áttelelése meghatározó lesz az év eleji árszintekre. Az árak nagyobb esését a 2012. évben a gazdasági válság elmulyulása, illetve a napraforgómag bőséges kínálata eredményezheti, de az év végi kilátások szerint a magas szintek stabilizálódása várható Magyarországon.

A BÉT-en a napraforgómag front havi jegyzése hektikus volt 2011-ben, mert 96 és 143 ezer forint között alakult tonnánként (8. ábra). A 2010. évi termés nem érte az 1 millió tonnát, ami hamar felhúzta a napraforgómag a határidős árát, amelyet júniusban a napraforgó vetésterületének bővülése és a repcearatás közeledése csökkentett. Nyáron már sejteni lehetett, hogy az előző évi termést csaknem 50 százalékkal meghaladó mennyiségű magot takaríthatnak be a gazdák 2011 őszen. Ez már júliusban nyomás alá helyezte a piacot, és augusztus végén 97 ezer forinton jegyezték az olajos mag tonnáját. Az aratást követően a repceállományok miatti aggodalmak és a gyenge forint következtében ismét 113 ezer forint/tonnára emelkedett a napraforgómag határidős ára, amely a 2012. év elején tovább emelkedhet.

Az AKI PÁIR adatai szerint a napraforgómag termelői ára 24 százalékkal 112 ezer forint/tonnára emelkedett 2011-ben az előző évihez képest. A repcemag ára 120 ezer forint/tonna volt, ami 42 százalékos növekedést jelentett 2010-hez viszonyítva (9. ábra). A repcemag árának nagyobb mértékű változását az okozta, hogy 2010-ben a termény ára még nem tükrözte a terménypiaci áremelkedés hatását, mert a repcemag nagy része még annak kirobbanás előtt eladásra került. A napraforgódara értékesítési ára 47 ezer forint/tonnára emelkedett 2011-ben. A dara ára valószínűleg már elérte a csúcspontját, mivel a napraforgómag ára is mérséklődött 2011 utolsó hónapjaiban. A napraforgóolaj értékesítési ára követte az alapanyag árának tendenciáját (5. melléklet). A napraforgóolaj fogyasztói ára a 2011. márciusi 505 forint/literről decemberre 460 forintra csökkent.

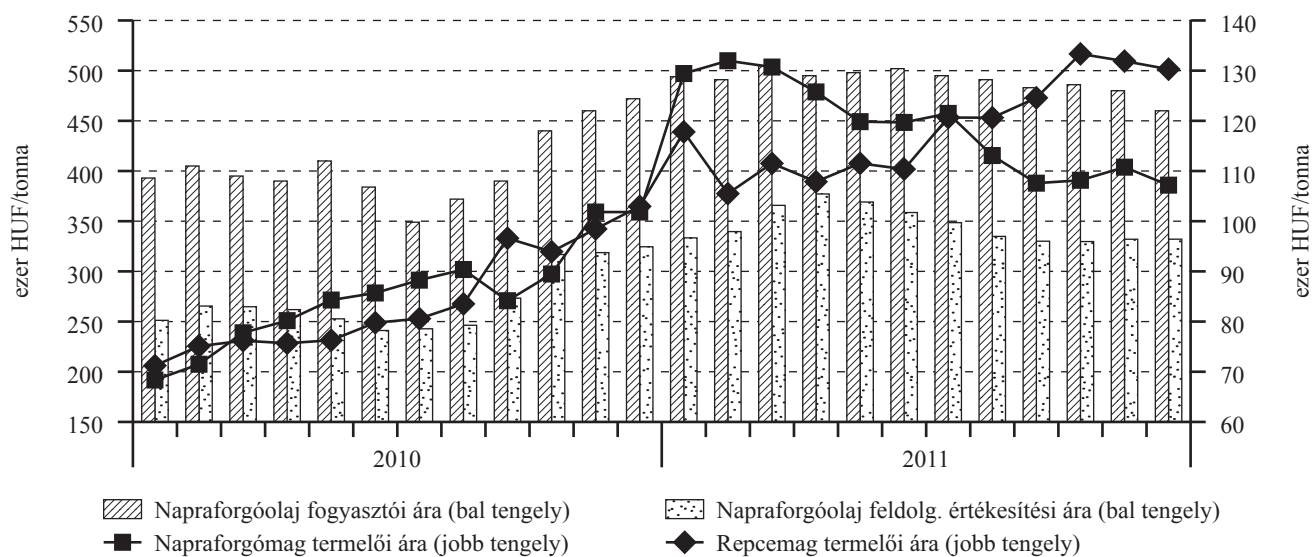
A makrogazdasági környezet kilátásai bizonytalanlanná teszik az árak várható alakulását az agrárpiacokon. A gazdasági válság begyűrűzése visszavetheti a globális fogyasztást, ami a növényi olajok és az olajos magvak áraira is hatást gyakorolhat. Az elmélyülő bizonytalanság hatására a befektetők 2008-hoz hasonlóan, ismét kivonhatják a tőkét a piacokról és megtörhetnek a stabilnak hitt árszintek is. A keresleti és kínálati viszonyok alapján viszont a jelenlegi magasabb árszintek stabilizálódhatnak. Egy újabb gyengébb repcetermés tovább emelheti a napraforgómag árát is. Az élénk kereslet és a legnagyobb felhasználó államok bekeverési irányelvei arra utalnak, hogy az olajnövények és származékainak ára 2012-ben is magas szinten marad.

8. ábra: A napraforgó- és a repcemag front havi jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén (2011)

Forrás: BÉT

9. ábra: A napraforgó- és repcemag termelői, a finomított napraforgóolaj feldolgozói értékesítési és fogyasztói ára

Forrás: KSH, AKI PÁIR

Cukor

Világ- és európai piaci tendenciák

A globális cukorpiacon a kínálat meghaladta a keresletet 2011-ben. A piaci tényezőket azonban a természeti katasztrófák, az eurozóna válsága jelentősen befolyásolta.

A Nemzetközi Cukorszervezet (ISO, 2011b) 0,2 millió tonnában, az F.O. Licht (2011) 2,8 millió tonnában határozta meg a 2010/2011. gazdasági év (október-szeptember) globális cukortöbbletét (a termés és a fogyasztás különbsége). Az ISO (2011b) a világ cukorfogyasztását 167,8 millió tonnára, a kibocsátást 168 millió becsülte. Thaiföld cukortermelésének 6,2 millió tonnáról 9,2 millió tonnára történő növekedése lehetővé tette, hogy az ország kielégítse az ausztráliai és a japán természeti katasztrófák, valamint Brazília dél-keleti cukortermelő régiójában a betakarítás késése miatt kialakult, növekvő cukorkeresletet 2011 első félévében.

A különböző műhelyek elemzői pozitív globális cukormérleget várnak a 2011/2012. gazdasági évre vonatkozóan is, amely meghaladhatja az előző időszakét. A cukor globális termelése 172,7 millió tonna lesz a folyó szezonban, ami 4 százalékos növekedést jelent a 2010/2011. gazdasági évihez képest (ISO, 2012). Ezzel szemben a világ cukorfogyasztása 167,7 millió tonnára tehető, így a globális cukortöbblet 5 millió tonna körül alakulhat. Az USDA (2011e) szerint 6,48, a Rabobank (2011a) alapján 6 millió tonnával haladhatja meg a

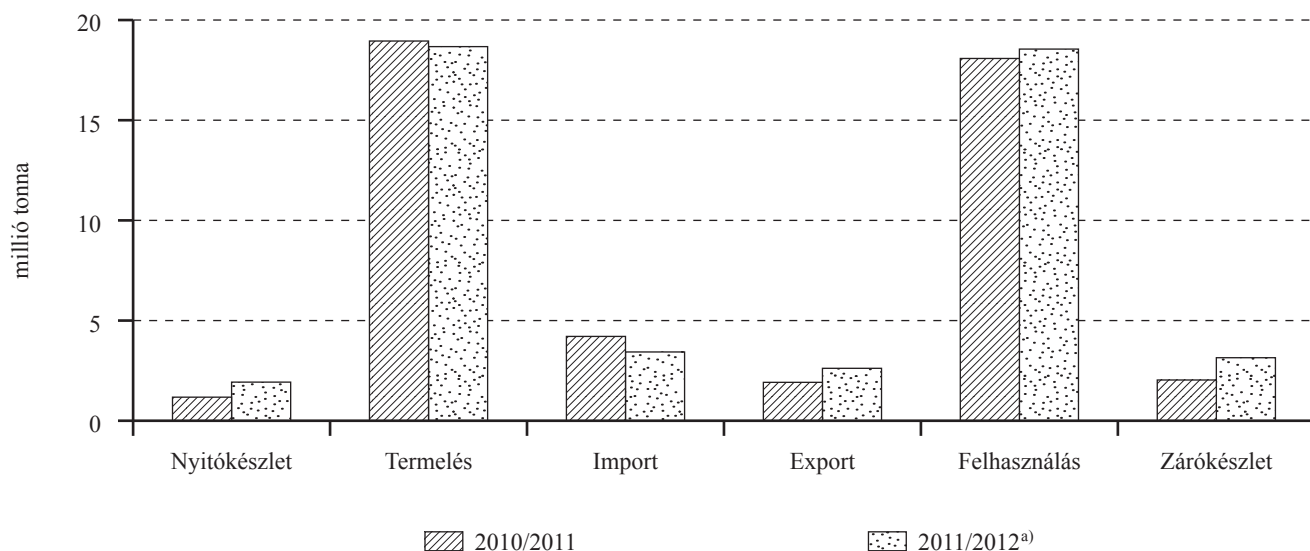
termelés a fogyasztást a 2011/2012. gazdasági évben. Brazília legjelentősebb cukortermelő régiójában a cukor előállítás 3 százalékkal csökkent 2011 második félévében az előző év azonos időszakához képest. A brazil termelés visszaesésével szemben, a kibocsátás bővülése várható Indiában (betakarítási időszak november-március), Kínában és Európában.

Az USDA (2011e) szerint a globális cukorexport 52,6 millió tonnáról 55,7 millió tonnára nőhet, míg az import 51,8 millió tonnáról 48,8 millió tonnára csökkenhet a 2011/2012. gazdasági évben az előzőhöz képest. Brazília, Thaiföld és Ausztrália adhatja a globális export 67 százalékát. India, a világ második legnagyobb cukorkibocsátója nettó cukorexportórré vált a 2010/2011. gazdasági évben. Az ország termelése meghaladhatja a 28 millió tonnát a folyó szezonban, amelyből várhatóan 1,8 millió tonnát értékesít külföldön. Az import mennyisége Észak-Amerikában 20 százalékkal csökkenhet, míg Afrikában, Ázsiában és a Közel-Keleten stagnálhat.

Az ISO (2011a) becslése alapján a globális fogyasztás évente 2 százalékkal növekedhet, és 2020-ra elérheti a 201 millió tonnát, amelyből Távol-Kelet és India 46 százalékkal részesedhet. Az egyensúlyhoz a termelésnek 29 millió tonnával kellene növekednie.

Az EU cukorkvótája az előző és a 2011/2012. gazdasági évben is 13,336 millió tonna. A tagállamok 2010-ben 15,3 millió tonna cukrot termeltek, ami elmaradt az egy évvel korábbi mennyiségtől, ezért a belső piacon cukorhiány alakult ki 2011 első félévében.

10. ábra: Az EU cukor és izoglükóz mérlege

^{a)} Előrejelzés.

Forrás: Európai Bizottság

Az Európai Bizottság a visszaeső uniós termelésre és a növekvő világpiaci árakra való tekintettel engedélyezte 500 ezer tonna kvóta feletti cukor értékesítését a belső piacon, valamint az importkvóta 300 ezer tonnával történő emelését. Uniós rendelkezés alapján a kvóta feletti cukrot csak ipari célra vagy exportra lehet értékesíteni, a Közösségen belül étkezési alapanyagként nem.

Az Unió cukorkibocsátása 18 százalékkal 18,1 millió tonnára nőtt 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A Bizottság becslése alapján a fogyasztás 3 százalékos, az export 4 százalékos növekedése mellett, az import 18 százalékos csökkenése várható a 2011/2012. gazdasági évben az előzőhöz képest (10. ábra).

Az Európai Bizottság a cukortermelés kvótarendszerének megszüntetését tervezi a 2015/2016. gazdasági évtől. Ezzel megszűnne a cukorrépa minimálára (jelenleg 26,29 euró/tonna). A legtöbb tagállam – Magyarországhoz hasonlóan – ellenzi a javaslatot, és a kvótaszabályozás 2020-ig történő fenntartását támogatja.

Az Európai Parlament a cukor helyettesítésére 2011 decemberétől engedélyezte az új, a cukornál harmincszor nagyobb édesítő hatással rendelkező természetes édesítőszer (Stevia) forgalmazását.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon, 2010 őszén 819 ezer tonna cukorrépat takarítottak be, ennek egy részéből a kaposvári cukorgyárban 127 ezer tonna cukrot állítottak elő, ami biztosította a 2010/2011. gazdasági évben a cukorkvóta (105 ezer tonna) teljes kihasználását. A cukorrépa átlagos cukorfoka 15,04 százalék volt, szemben a 2009. évi 16,8 százalékkal.

A cukorrépa vetésterülete 15,1 ezer hektár volt 2011-ben, 9 százalékkal nagyobb, mint egy évvel korábban. A terület bővülése a Magyar Cukor Zrt. által a termelőknek a 2011. évi cukorrépára megajánlott, az előző évit meghaladó átvételi árakra vezethető vissza. A cukorrépa vetésterülete Somogy megyében a kétszeresére nőtt 2011-ben az előző évihez képest. Az országos termőterület 17 százalékát adta ez a megye.

A Magyar Cukor Zrt. 730 ezer tonna cukorrépat vásárolt fel 2011-ben, amelyből 125 ezer tonna cukrot állíthatnak elő. A cukorfok a kedvező időjárás miatt az előző évinél jelentősen magasabb, 17,13 százalék volt. A KSH adatai szerint 771 ezer tonna cukorrépat takarítottak be 2011-ben, a termésátlag 53,54 tonna/hektár volt, szemben a 2010. évi hektáronkénti 59 tonnával.

Bel- és külpiaci értékesítés

A cukorrépa és termékeinek (cukor, izoglükóz és melasz) külkereskedelmi egyenlege értékben pozitív volt 2011-ben (6. melléklet). A cukorrépa exportja több mint a kétszeresére nőtt. A teljes mennyiséget Horvátországba szállítottuk. Ugyanakkor 28 százalékkal kevesebb cukrotadtunk el a nemzetközi piacon. Az export 50 százaléka Szlovákiába irányult. A magyarországi cukorfogyasztás meghaladja a 300 ezer tonnát, ezt a belpiacon értékesíthető 105 ezer tonnás cukorkvóta nem fedezi, így importra szorulunk. A cukor beszállítása 12 százalékkal növekedett 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az importból Horvátország 25 százalékkal, Ausztria 20 százalékkal részesedett.

A piaci árak tendenciája

A londoni árutőzsdén a finomított cukor front havi jegyzése 800 dollár/tonna felett alakult a 2011. év elején. Az árak felfutását az Ausztráliában kialakult kedvezőtlen időjárás, a szűkös európai kínálat, valamint a kínai cukorimport növekedése okozta. A finomított cukor jegyzése májusban 600 dollárra süllyedt tonnánként, mivel Brazília, India és Thaiföld cukortermelésére vonatkozóan kedvező hírek jelentek meg. A határidős árak ismét emelkedtek júniusban, és júliusban már meghaladták az év eleji szintet, mivel Brazília déli régiójában a cukor kibocsátása csökkent az egy évvel korábbihoz képest. Ezt azonban kiegyenlítette az EU, Oroszország, India és Thaiföld termelésének növekedése. Ennek hatására a londoni árutőzsdén a finomított cukor 2012. márciusra szóló jegyzése újra 600 dollár/tonnára esett 2011 decemberében. A cukor kínálatának növekedése miatt, több szakértői csoport a globális cukorárak csökkenését vetíti előre 2012-ben.

A cukor világpiaci árának 2011 márciusától kezdődő csökkenésével egyidejűleg nem mérséklődött az uniós kvótacukor és ipari cukor ára (11. ábra). A Közösségekben a cukor ára folyamatosan emelkedett 2011-ben, és még a kedvező termelés eredményeként sem csökkent az év végén. A globális cukorárak 25 százalékkal estek, míg az uniós kvótacukor ára 31 százalékkal emelkedett 2011 decemberére januárhoz képest.

A cukorrépa 16 százalékos digesszióra vonatkozó minimálára minden tagállamban egységesen 26,29 euró/tonna a 2011/2012. gazdasági évben. A cukorfok emelkedése esetén a 318/2006/EK rendelet 5. cikke alapján nő a minimálár. A növekedés 0,1 százalékpontonként a 16 százalék feletti, de a 18 százalékot nem meghaladó cukortartalom esetén 0,9 százalék, további 0,7 százalék az emelkedés 19 százalékos cukorfokig,

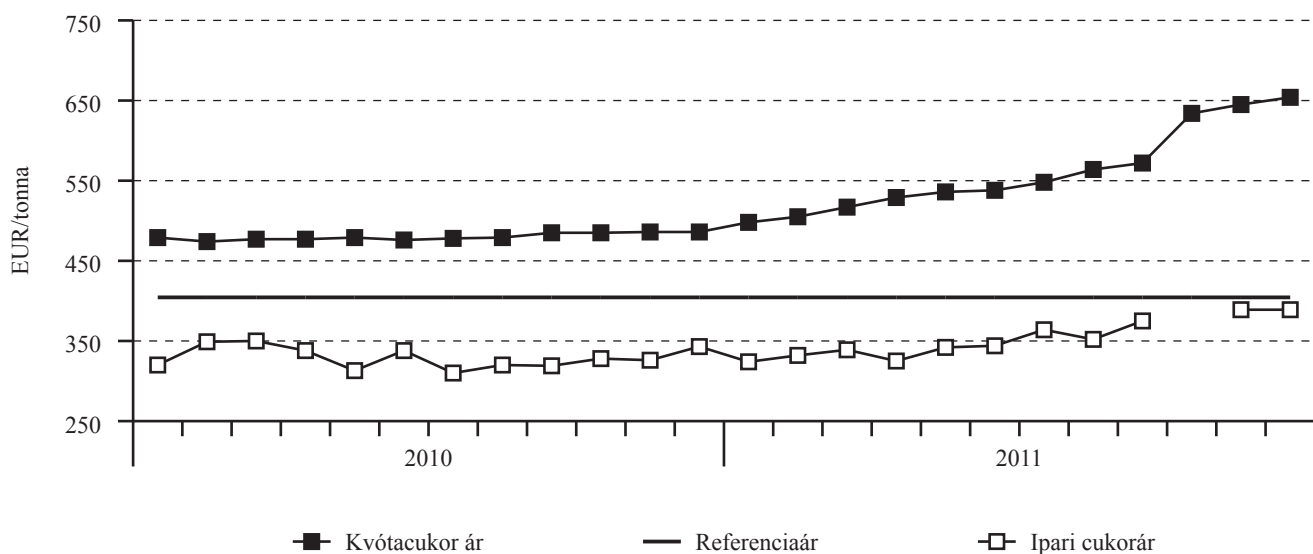
az ezt meghaladónál 20 százalékos digesszióig 0,5 százalékos. Ennek alapján a 2011 őszi termelt, átlagosan 17,13 százalékos cukorfokú répatermés után 29,24 euró/tonna minimálár járt a termelőknek. A minimáláron felül fizetett ár a cukorgyárak hatáskörébe tartozott. A Magyar Cukor Zrt. termékértékesítési szerződése alapján a nemzeti támogatással együtt átlagosan 44 euró/tonna körüli összeget kaptak a termelők a 2011-ben termelt kvótarépa után.

A kaposvári cukorgyár stabilizációs prémium kifizetésével módosította a 2011. évi termeltetési szerződését az év végén. Kvótarépa esetén 6,81 euró/tonna, kvóta feletti répánál 5 euró/tonna volt a prémium.

Ennek igénybevétele esetén a termelő vállalta, hogy elfogadja a 2012. évi termeltetési szerződést.

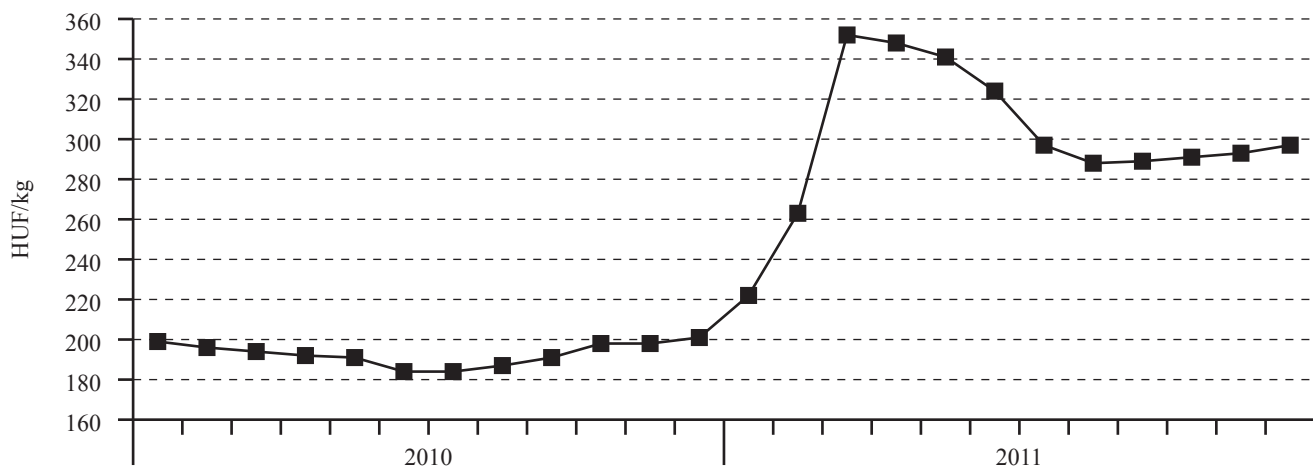
Magyarországon a kristálycukor fogyasztói ára 56 százalékkal 300 forint/kg-ra nőtt 2011-ben az előző évihez képest (12. ábra). Az ár 2011 márciusára érte el a csúcspontját (352 forint/kg), az év eleji magas világpiacon, valamint a 2010. évi szűkös uniós cukortermelés miatt. A 2011. év végén a kristálycukor fogyasztói ára 300 forint alatt maradt, a kedvező uniós termés, valamint a globális árak csökkenése miatt. A kristálycukor fogyasztói ára, a világpiacon árhoz hasonlóan, várhatóan csökken 2012-ben.

11. ábra: Az ipari- és a kvótacukor uniós ára

Forrás: Európai Bizottság

12. ábra: A kristálycukor fogyasztói ára Magyarországon

Forrás: KSH

Sertéshús

Világ- és európai piaci tendenciák

A sertéshús globális termelése 101 millió tonna körül alakult 2011-ben, 1,5 százalékkal csökkent az előző évihez képest, a magas takarmányárak miatt növekvő inputköltségek és az állatbetegségek miatt (USDA, 2011c).

A világtermelés csaknem felét adó Kína kibocsátása, az előző évek növekedése után, több mint 3 százalékkal csökkent tavaly, így termelése nem érte el az 50 millió tonnát. Ezt elsősorban az anyakoca-támogatás megszüntetése és az állat-egészségügyi problémák (száj- és körömfájás járvány, kéknyelv-betegség) okozták. Dél-Koreában a száj- és körömfájás járvány miatt az állomány csaknem harmadát kellett kivágni a 2011. év elején, ezért 25 százalékkal kevesebb sertéshúst állítottak elő. Japánban a szökőár, földrengés elsősorban az ország azon részeit érintette, ahol a sertésállomány körülbelül 40 százalékát tartják. A közvetlen veszteségek és az alacsonyabb vágósúlyok miatt az ország sertéshús-termelése 3 százalékkal csökkent 2011-ben.

Az USA-ban 1 százalékkal 10,3 millió tonnára növekedett a sertéshústermelés 2011-ben. Brazília kibocsátása 1 százalékkal nőtt (3,2 millió tonnára) a sertéshús iránti rendkívül élénk belpiaci kereslet miatt. Oroszország sertéshústermelése – a beruházások ellenére – a vártnál kisebb mértékben, 2 százalékkal 1,96 millió tonnára nőtt 2011-ben, az afrikai sertéspesztis terjedése és a magas takarmányárak miatt. Oroszországban az új támogatási csomagok növelik a befektetési kedvet a szektorban, ezért bővíthet a kibocsátás is. Az Európai Bizottság becslése szerint a Közösségben 1,7 százalékkal csaknem 23 millió tonnára nőtt a sertéshús kibocsátása 2011-ben.

A sertéshús globális kereskedelme elsősorban Ázsia keresletének élénkülése miatt jelentősen bővült, és meghaladta a 6 millió tonnát 2011-ben. A globális sertéshúsimport 7 százalékkal, az export 9 százalékkal nőtt.

A legnagyobb sertéshús-exportőr az USA, az EU, Kanada és Brazília voltak 2011-ben ugyanúgy, mint egy esztendővel korábban. A termelés bővülése, az erős külpiazi kereslet és a dollár gyengülése miatt az USA 17 százalékkal több sertéshúst (2,25 millió tonna) értékesített a nemzetközi piacon. Az EU sertéshúskivitele a termelés növekedése, továbbá az élénk külpiazi

kereslet hatására 13 százalékkal 2,1 millió tonnára nőtt 2011-ben az előző évihez képest. Az export 27 százaléka az oroszországi piacra került, emellett jelentős volt még az ázsiai piac részesedése is. Brazília a rendkívül élénk belpiaci kereslet miatt 4,5 százalékkal kevesebb sertéshúst adott el a külpiacon 2011-ben, mint egy évvel korábban (ABIPECS, 2011). Brazília exportját nehezítette, hogy Oroszország 2011. június 15-étől felfüggesztette a Parana, Rio Grande do Sul és Mato Grosso államokból származó sertéshús importját.

A legnagyobb mértékben Dél-Korea sertéshúsimportja nőtt, az előzőekben említett okok miatt. Japán a 2010. évinél több, 1,2 millió tonna sertéshúst vásárolt tavaly a nemzetközi piacon, mivel sertéshústermelése nagyobb mértékben csökkent, mint a sertéshús-fogyasztása. Oroszország csaknem 6 százalékkal több, míg Mexikó 8 százalékkal kevesebb sertéshúst importált 2011-ben, mint az előző évben.

Az USDA (2011c) szerint a sertéshús globális termelése 2 százalékkal bővíthet 2012-ben. Kína sertéshús-kibocsátása 3,5 százalékkal emelkedhet. Az állomány visszaállítása folyamatban van, de a magas árak és a kormány által nyújtott támogatások ellenére sem fogja elérni a sertéslétszám a járványok előtti szintet. Dél-Koreában csaknem annyi sertéshúst állíthatnak elő, mint a 2010. évi száj- és körömfájás járvány előtti időszakban. A magas élősertes- és sertéshúsárak az állomány gyors helyreállítására ösztönzik a termelőket. Brazíliában az élénk belpiaci kereslet miatt 2 százalékos körüli növekedés várható. Az EU Bizottság szakértői a Közösségben a termelés kismértékű csökkenését valószínűsítik az idén.

A globális sertéshúsexport számottevő változására nem számítanak az elemzők 2012-ben. Az EU és Brazília várhatóan kevesebb sertéshúst ad el a világpiacon, míg az USA kivitele bővíthet. A globális sertéshúsimport közel 4 százalékkal mérséklődhet, mivel Oroszország 30 százalékkal csökkenti az importkvótát, emellett Dél-Korea is kevesebb sertéshúst vásárol a nemzetközi piacról.

Az Unió sertéshústermelése 23,3 millió tonnára emelkedik 2020-ig. A sertéshúsexport a 2011. évi 2,1 millió tonnáról várhatóan 1,9 millió tonnára csökken, de az Unió továbbra is nettó exportőr lesz. A sertéshús marad a legnagyobb mennyiségben fogyasztott húsféle, amelynek egy főre jutó fogyasztása csaknem eléri a 42 kilogrammot 2020-ban (EC, 2011b).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarország sertésállománya csökkent 2011-ben. A KSH adatai szerint 3,032 millió sertést tartottak az országban 2011. december 1-jén, ami 4,3 százalékos csökkenést jelentett egy év alatt. Az egyéni gazdaságokban 873 ezer darab sertést számláltak, ami 5,2 százalékkal kevesebb a 2011. júniusnál, de 3 százalékkal több az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az anyakoca-állomány 4,1 százalékkal 210 ezer egyedre esett vissza 2010 decemberéhez viszonyítva.

A sertésállomány fogyása miatt a vágóhidak a hazai kínálatot import alapanyaggal egészítik ki. A korábbi években a vágóhidak inkább az élő sertést részesítették előnyben a sertéshússal szemben a külföldi vásárlásaik során. Tavaly viszont több sertéshúst, és kevesebb élő sertést importáltak. A KSH adatai szerint az élősertés-behozatal 50 százalékkal csökkent, míg a sertéshúsimport 15 százalékkal nőtt 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az élő sertés közel fele Hollandiából származott, emellett Németországból, Csehországból, Lengyelországból, Olaszországból és Szlovákiából is jelentős mennyiségű sertés érkezett. Lengyelországból 77 százalékkal kevesebb élő sertést vásárolt Magyarország. A vágóhidak és húsfeldolgozók a sertéshús háromnegyedét Németországból, Lengyelországból és Franciaországból vásárolták.

Bel- és külpiaci értékesítés

A sertésállomány fogyása, továbbá az élősertés-import csökkenése miatt a vágóhidak az AKI vágási statisztikája szerint élősúlyban kifejezve csaknem 9 százalékkal vágtak kevesebb sertést tavaly, mint 2010-ben. Ugyanakkor a nagyobb vágósúlyok miatt vágósúlyban kisebb mértékű (-7 százalék) volt a csökkenés.

Magyarország 4 százalékkal kevesebb sertéshúst adott el a nemzetközi piacon 2011-ben, mint az előző esztendőben (7. melléklet). A legnagyobb célpiac, Románia kereslete 31 százalékkal csökkent, és mérséklődött Japáné is (-29 százalék), ugyanakkor bővült az Olaszországba (+36 százalék) és Dél-Koreába (+40 százalék) irányuló kivitel.

Az élősertés-export 12 százalékkal bővült 2011-ben. A kivitel 40 százaléka Romániába, 30 százaléka Szlovákiába, 7 százaléka Ausztriába irányult. Az egy évvel korábbihoz képest a romániai kivitel visszaesett, míg a szlovákiai és az ausztriai nőtt.

Magyarország a vizsgált időszakban sertéshúsból nettó exportőr, élősertésből nettó importőr volt. Az élő sertés és sertéshús külkereskedelmének egyenlege

forintban kifejezve pozitív maradt, és javult az előző évihez képest.

Az AKI PÁIR reprezentatív adatai szerint a darabolt sertéshús (karaj, tarja, comb) belföldi értékesítése 17 százalékkal, a félértés 9 százalékkal csökkent tavaly 2010. évihez képest.

A piaci árak tendenciája

Az USA-ban a szűk belpiaci kínálat, valamint az élénk külpiaci kereslet miatt a sertés ára dollárban kifejezve 20 százalékkal, forintban 13 százalékkal haladta meg a 2010. évi rekordszintet. Az EU-ban is emelkedett a sertés ára, ugyanakkor Braziliában, Minas Gerais régióban brazil reálban kifejezve 3 százalékkal csökkent. (13. ábra).

Az Európai Bizottság tájékoztatása szerint a piacszabályozás szempontjából referenciának tekintett „E” kereskedelmi osztályba tartozó sertés vágóhídi belépési ára 1,53 euró/kg hasított hideg súly volt 2011-ben, szemben az előző évi 1,4 euró/kg-mal. A 2011. év elején a németországi dioxinbotrány okozott bizonytalanságot a sertéspiacon, ami a sertés árának átmeneti csökkenését és a készletek felhalmozódását okozta januárban. A következő hónapokban az árak emelkedését segítette a sertéshús magántárolásának támogatása, amelynek keretében 143 ezer tonna sertéshúrra kötöttek szerződést a tagállamok, ebből Magyarország 2 555 tonnával részesedett. A magántárolási készletekből júniusban került a legnagyobb mennyiség (csaknem 53 ezer tonna) a piacra, ez a sertésvágás alig 2 százalékát tette ki. Júliusban már csak 25 ezer tonna, augusztusban pedig 35 ezer tonna került a piacra. A magántárolási készlet megjelenése a piacon nem eredményezett lényeges árváltozást.

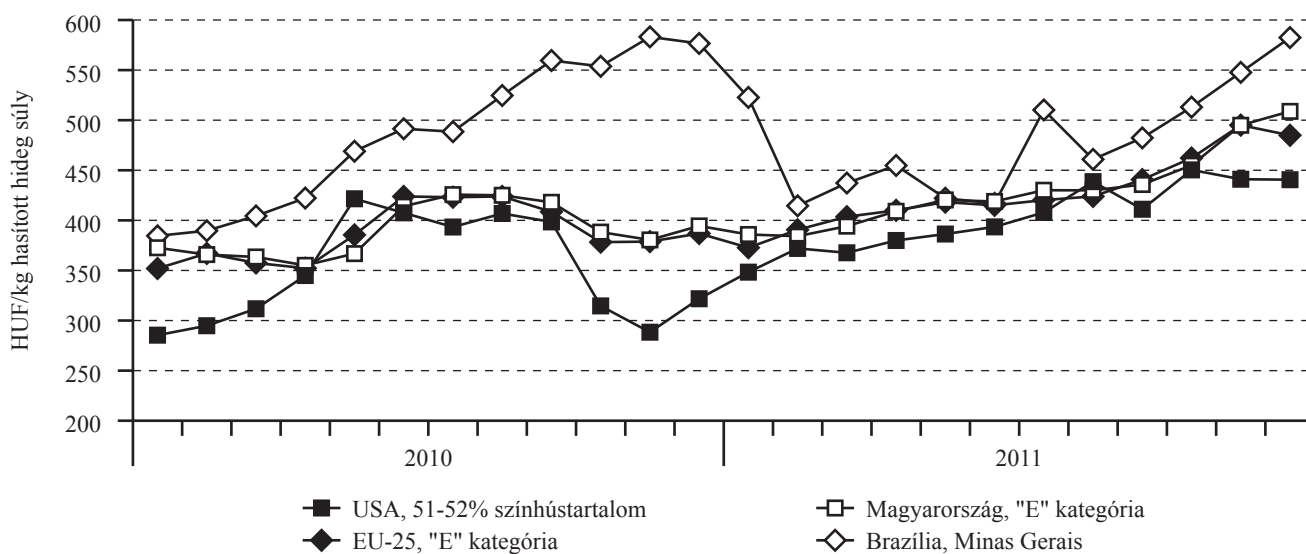
Az Európai Bizottság adatai szerint a vágósertés termelői ára 2012 első negyedévében meghaladta az egy évvel korábbi szintet. A második negyedévben ugyanakkor az előző évinél 3 százalékkal alacsonyabb árakra számítanak. Az USDA (2011c) a sertés árának emelkedését vetíti előre az idei év első félévében. Az OECD-FAO (2011) a sertéshús világpiaci árának emelkedését valószínűsíti a következő években.

A magyarországi sertésárak az előző évekhez hasonlóan, 2011-ben is követték az uniós árak tendenciáját. Az AKI PÁIR adatai szerint a vágósertés termelői ára 403 forint/kg hasított meleg súly volt 2011-ben, 12 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi szintet (8. melléklet). A sertések ára az élénk kereslet miatt szeptembertől folyamatosan emelkedett, így az árak év végi szezonális csökkenése tavaly elmaradt. Az árnövekedés irányába hatott az is, hogy a vágóhidak az import sertést a forintgyengülés hatására magasabb áron vásárolták.

Tavaly a takarmány és a sertés termelői ára Magyarországon és az Európai Unióban egész évben magasabb volt, mint 2010-ben (14. ábra). Az év első felében a sertéstáp ára 30-40 százalékkal haladta meg az egy esztendővel korábbi szintet, a sertés ára viszont lényegesen kisebb mértékben emelkedett. A sertéstartók tehát a magas takarmányárakat nem tudták érvényesíteni az értékesítési árakban. A takarmány kínálatának bővülése árcsökkenést okozott az év második felében, ugyanakkor a sertés termelői ára erőteljesen emelkedett, ami javította az ágazat jövedelmezőségét.

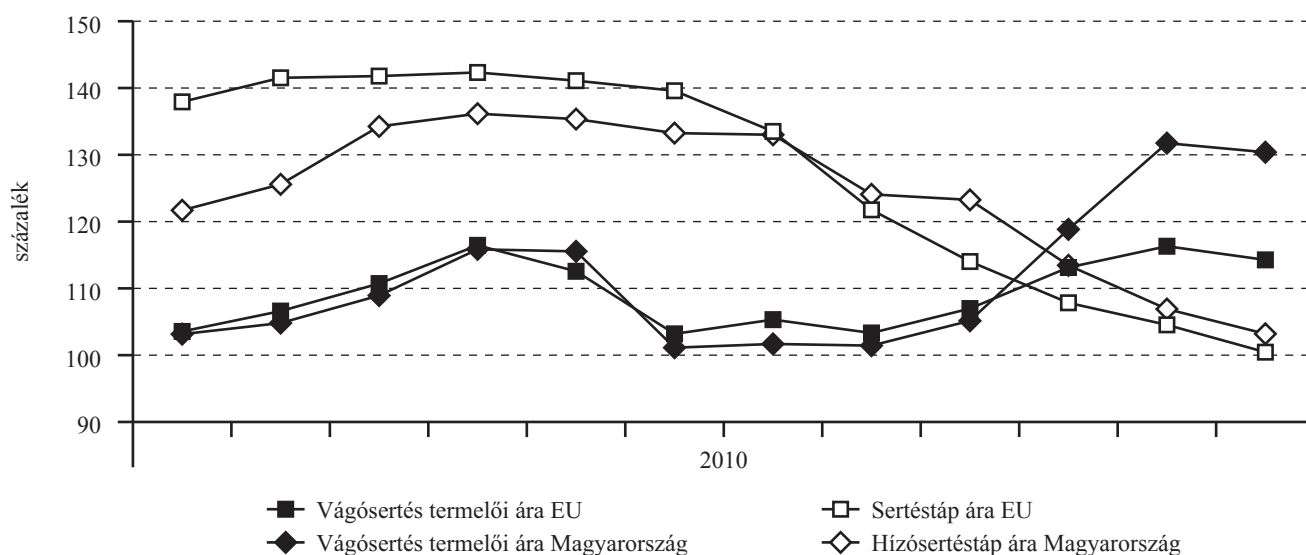
A sertés termékpálya többi fázisába is begyűrűzött a sertés árának emelkedése, amelynek mértéke kisebb volt, mint a vágósertés termelői árának változása. A félértés feldolgozó értékesítési ára 1,6 százalékkal, a darabolt sertés hús (karaj, tarja, comb) 3,5 százalékkal nőtt 2010-hez viszonyítva. A KSH adatai szerint a rövidkaraj fogyasztói ára 3,3 százalékkal, a sertéscombé 3,6 százalékkal volt magasabb, mint 2010-ben.

13. ábra: A sertés hús világszertei ára

Forrás: USDA, MPB, Európai Bizottság, AKI PÁIR

14. ábra: A vágósertés és a sertéstáp árváltozása 2010-ben (előző év azonos hónap = 100)

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Baromfihús és tojás

Világ- és európai piaci tendenciák

Az USDA (2011c) és az Európai Bizottság (EC, 2011a) szerint a globális baromfihús-termelés stagnált 2008-2009-ben a gazdasági válság miatt. Az előzetes adatok alapján a termelés a 2010. évi 83,6 millió tonnáról 86,3 millió tonnára bővült 2011-ben, elsősorban Kína és Brazília gazdaságának gyors fejlődése miatt. Kínában leginkább a belső fogyasztás, Braziliában a bel- és külpiazi kereslet bővülése okozta a kibocsátás növekedését az elmúlt két évben. Az Európai Bizottság jelentése alapján a Közösségben 12,2 millió tonna baromfihúst állítottak elő tavaly, szemben a 2010-ben termelt 12,1 millió tonnával.

Csirkehús

A csirkehús globális kibocsátása 3 százalékkal 83,1 millió tonnára nőtt 2011-ben. A legnagyobb termelők közül Kínában 13,2 millió tonnára, Braziliában 12,95 millió tonnára bővült a termelés, elsősorban a gazdasági növekedés és a belső kereslet erősödése miatt. Az USA csirkehús-előállítás 1, Oroszországra 9 százalékkal nőtt. Az Unió termelése 9,19 milliőről 9,26 millió tonnára emelkedett tavaly. A tagállamok többségében nem változott számottevően a csirkehús volumene. Jelentősebb, 2-5 százalékos közötti mértékben csak Németországban, Franciaországban és Hollandiában nőtt a kibocsátás, míg az Egyesült Királyságban 2,6 százalékkal csökkent (EC, 2011a).

A csirkehús globális kereskedelme 2,7 százalékkal 9,15 millió tonnára bővült 2011-ben, amelynek kétharmadát Brazília és az USA adta. Ugyanakkor a folyamatos orosz importkorlátozások új partnerek felkutatására, illetve a már meglévő piacok bővítésére ösztönözték a világ két legnagyobb exportőreit.

Brazília tovább növelte piaci részarányát a Közel-Keleten. Thaiföld kivitele folyamatosan bővült az elmúlt években, a 2004. évi madárinfluenzát követő visszaesés után. Az EU exportja 12 százalékkal nőtt 2011-ben. Az uniós termékek továbbra is jelentős versenyhátrányban vannak Brazília, Thaiföld, Kína és az USA kínálatával szemben.

A globális csirkehústermelés 2012-ben elérheti a 83 millió tonnát. A fogyasztás növekedése és a kereskedelem élénkülése több országban elősegítheti a kibocsátás bővülését. A globális kereskedelem várhatóan 5 százalékkal nő, a legnagyobb exportőrök továbbra is Brazília és az USA lesznek.

Az USA termelésének 1 százalékkal 16,6 millió tonnára történő csökkenésében a magas takarmány-költségek mellett az alacsonyabb termelői árak is szerepet játszanak. Exportja 2 százalékkal 3 millió tonnára nőhet az idén, elsősorban Mexikóban és az ázsiai piacokon (Dél-Korea, Hongkong), de a Szaharától délre eső afrikai területek kereslete is erősödhet. Ugyanakkor az Oroszországba irányuló kivitel várhatóan tovább mérséklődik a kedvezményes vámkontingensek csökkenése miatt.

Kína akár 5 százalékkal több (13,8 millió tonna) csirkehúst állíthat elő 2012-ben a fokozódó belső kereslet következtében, amelyet elősegít a gazdasági növekedés, a bővülő fizetőképes középosztály, valamint az, hogy relatíve alacsony ára miatt a baromfihús egyre keresettebb a vöröshúsokkal szemben. A csirkehús árának növekedése várhatóan ellensúlyozni tudja a magas takarmányköltségeket. A nagyszülőpár-állományok fejlesztése jelentősen hozzájárulhat a termelés hatékonyságának növeléséhez.

Brazília csirkehústermelése és kivitele egyaránt 5 százalékkal bővülhet 2012-ben. A bőséges takarmányellátás miatt a termelési költségek viszonylag állandóak a dél-amerikai országban. A főbb piaciak közül elsősorban a Közel-Kelet irányába várható az export jelentősebb növekedése, mivel Brazília nemcsak egész csirkét, de az iszlám előírásoknak megfelelő „halal” termékeket is szállít a térségbe. Az egyik legnagyobb brazil baromfifeldolgozó és exportőr cég új feldolgozóüzemet épít az Egyesült Arab Emírségekben, ami fokozhatja az arab ország importját.

A takarmányozáshoz nyújtott támogatás, az importkorlátozások és a folyamatos beruházások, fejlesztések eredményeként Oroszország termelése 9 százalékkal (2,8 millió tonnára) bővülhet 2012-ben. A kedvezményes vámkontingensek további csökkentése várhatóan korlátozza a behozatalt, ami magasabb árak elérését teszi lehetővé az orosz termelők számára.

Az uniós termelés 9,26 milliőről 9,37 millió tonnára történő növekedését prognosztizálják 2012-re. A legnagyobb termelők közül Spanyolországban 1 százalékos körüli visszaesés, míg Franciaországban, az Egyesült Királyságban és Németországban 2-5 százalékos közötti bővülés valószínű. A belső kereslet és az import 1,5 százalékos körüli növekedése várható. Az export is legfeljebb hasonló mértékben bővülhet, mivel az Unió baromfiágazata kevésbé versenyképes, amit tovább nehezítenek a szigorú állatjóléti előírások.

Pulykahús

Az USDA (2011c) szerint a globális pulykahús-termelés 2 százalékkal 5,3 millió tonnára nőtt 2011-ben. Az USA termelése 2,6 millió tonnára, Brazíliaé 505 ezer tonnára bővült, Oroszország pulykahús-kibocsátása 20 százalékot meghaladó mértékben gyarapodott az elmúlt évben. Az Európai Bizottság adatai szerint az Unió termelése 1 százalékkal 1,8 millió tonnára csökkent. A legnagyobb uniós pulykahús-előállítók közül csak Németországban volt számottevő növekedés 2011-ben. Ugyanakkor Lengyelországban és az Egyesült Királyságban stagnált, míg Franciaországban, Olaszországban és Magyarországon 2-4 százalékkal csökkent a termelés.

A legnagyobb pulykahúsexportőrök forgalma 581 ezerről 611 ezer tonnára emelkedett tavaly. Brazília kivitele a belső kereslet erősödése miatt átmenetileg visszaesett, 2012-ben azonban ismét növekedés várható. Az EU nettó exportőr maradt 2011-ben. A legjelentősebb importőrök kereslete 2011-ben 2 százalékkal élénkült.

Az USDA (2011c) a pulykahús globális termelésének (5,3 millió tonna) és exportjának (599 ezer tonna) stagnálására számít 2012-ben. A pulykaágazat versenyhátrányban van a csirkeágazattal szemben, elsősorban a hosszabb ciklusidő és az állatok nagyobb férőhelyigénye miatt.

A legnagyobb pulykahúsimportőrök forgalma 3 százalékkal bővülhet. Kínában a sertés- és a csirkehús árának növekedése miatt a pulykahús versenyképessége javulhat, a termék iránti kereslet erősödhet. Ugyanakkor Oroszország behozatala a termelés folyamatos növekedésének eredményeként évi 2-3 ezer tonnával csökkenhet.

Az EU pulykahús termelésével kapcsolatban az uniós elemzők 0,5 százalék körüli csökkenésre számítanak. A fogyasztás 1,5 százalékkal mérséklődhet 2012-ben, míg az export várhatóan nem változik számottevően. A termelés évek óta tartó csökkenő trendje ellenére az uniós szakértők szerint Németországban, Magyarországon és az Egyesült Királyságban valószínűsítik a termelés 1-2 százalékos bővülését.

Tojás

Az EU étkezéstojás-termelése 0,5 százalékkal 6,45 millió tonnára bővült 2011-ben. A tagállamok közül Németországban nőtt a legnagyobb mértékben, 10 százalékkal 660 ezer tonnára az étkezési tojás kibocsátása. Spanyolországban 756 ezer tonna étkezési tojást állítottak elő, ami 2 százalékos bővülést jelentett az egy esztendővel korábbihoz képest. Ugyanakkor Olaszországban, Franciaországban és Magyarországon 2-6 százalékkal csökkent a termelés (EC, 2011a).

Az EU tojástermékexportja (elsősorban friss tojás és tojásfehérje) 19 százalékkal nőtt 2011-ben 2010-hez képest. A legnagyobb partnerek Japán, Svájc és Angola voltak. Az elsősorban az USA-ból és Argentínából a Közösségbe érkező tojástermékimport (melyben a tojáspor és tojáslé a meghatározó) 42 százalékkal esett vissza.

Az EU legnagyobb tojástermelői közül Németországban 10, Franciaországban és az Egyesült Királyságban 1,5-2 százalékkal bővülhet a kibocsátás 2012-ben. Ugyanakkor Magyarországon 3,6, míg Spanyolországban közel 10 százalékkal csökkenhet az étkezési tojás termelése, így uniós szinten stagnálás várható. A 2012. évi trendeket jelentős mértékben módosíthatja az, hogy az Európai Bizottság információi szerint 13 tagállamban még nem számolták fel teljes mértékben a hagyományos ketrecek, amelyek használata 2012. január 1-től tilos az EU-ban. Az érintett országokban a rendelkezés végrehajtása során a forráshiány okozza a legtöbb problémát. A régi ketrecekben előállított tojás az átmeneti időszakban (legfeljebb 2012. július 31-ig) kizárólag tagállamon belül és csak ipari feldolgozásra értékesíthető, az étkezési tojásénál jóval alacsonyabb áron. Ez átmenetileg – a megfelelő állománymeret eléréséig – keresleti piacot teremthet, ami árfelhajtó hatású lehet.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

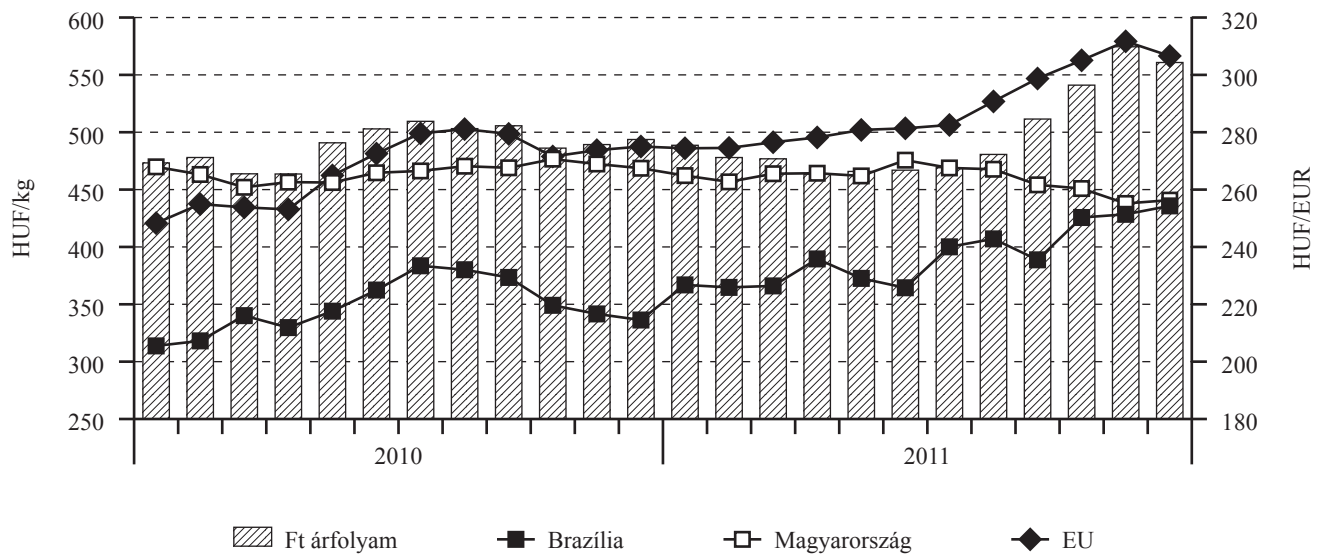
A KSH adatai alapján Magyarország baromfiállománya egy év alatt 1 százalékkal 41,65 millió darabra fogyott 2011. december elsejére. Egyedül a tyúkfélék állománya bővült 31,8 millióról 33 millióra, de ez 4,2 millióval (11 százalék) kevesebb a június 1-jei adatoknál. A tojótyúkok száma 9 százalékkal 11,4 millióra csökkent, ugyanakkor 14 százalékkal meghaladta az év közepi létszámot. A lúdállomány 10 százalékkal (1,2 millió), a kacsalétszám a negyedével (4,4 millió), a pulykák száma 4 százalékkal (3 millió) volt kevesebb a 2011. év végén, mint egy esztendővel korábban.

A baromfihúsimport mennyisége 20, értéke 26,5 százalékkal nőtt tavaly 2010-hez viszonyítva (10. melléklet). Az import kétharmadát kitevő tyúkfélék behozatala 17,5 százalékkal, a pulykahúsoké 22 százalékkal, a viziszárnyasoké 29 százalékkal bővült.

Bel- és külpiazi értékesítés

A baromfivás 7 százalékkal nőtt 2011-ben 2010-hez képest. A csirke vágása 5, a kacsáé 15 százalékkal, a libáé közel másfélszeresére bővült, a pulykáé

15. ábra: Az egész csirke feldolgozói értékesítési ára az EU-ban, valamint a braziliai egész csirke uniós belépési ára

Forrás: Európai Bizottság, AMA, MNB, AKI PÁIR

2,5 százalékkal csökkent. A vágópulyka részaránya 2, a vágócsirkéé 1 százalékponttal csökkent, míg a libaé és a kacsáé egyaránt 1 százalékponttal nőtt az összes vágáson belül.

A baromfihús-kivitel mennyisége 17, értéke 29 százalékkal nőtt 2011-ben az egy évvel korábbihoz képest. A külpiaci értékesítésben közel azonos részarányú tyúkfélék és a viziszárnyasok exportja 26, illetve 15 százalékkal bővült, míg a pulykáé mindössze 4 százalékkal. Az export árbevétele nagyobb mértékben nőtt, mint az importé, ezért a külkereskedelmi egyenleg javult (10. melléklet).

Az AKI PÁIR adatai szerint a tojóállomány erőteljes fogyása miatt Magyarországon az étkezési tojás belföldi értékesítése 17 százalékkal csökkent 2011-ben. Az étkezési tojás kivitele a felére esett vissza, míg az import közel 40 százalékkal bővült az elmúlt esztendőben 2010-hez képest. Ennek következtében az étkezési tojás külkereskedelmének egyenlege továbbra is negatív maradt, és jelentős mértékben romlott.

A piaci árak tendenciája

Az EU-ban az egész csirke ára 2011. augusztus közepéig folyamatosan emelkedett (15. ábra). Szeptembertől az euróban kifejezett ár csökkent, azonban a forint gyengülése miatt forintban számolva emelke-

dett. A Brazíliából a Közösségbe szállított egész csirke uniós belépési ára egész évben növekvő tendenciát mutatott.

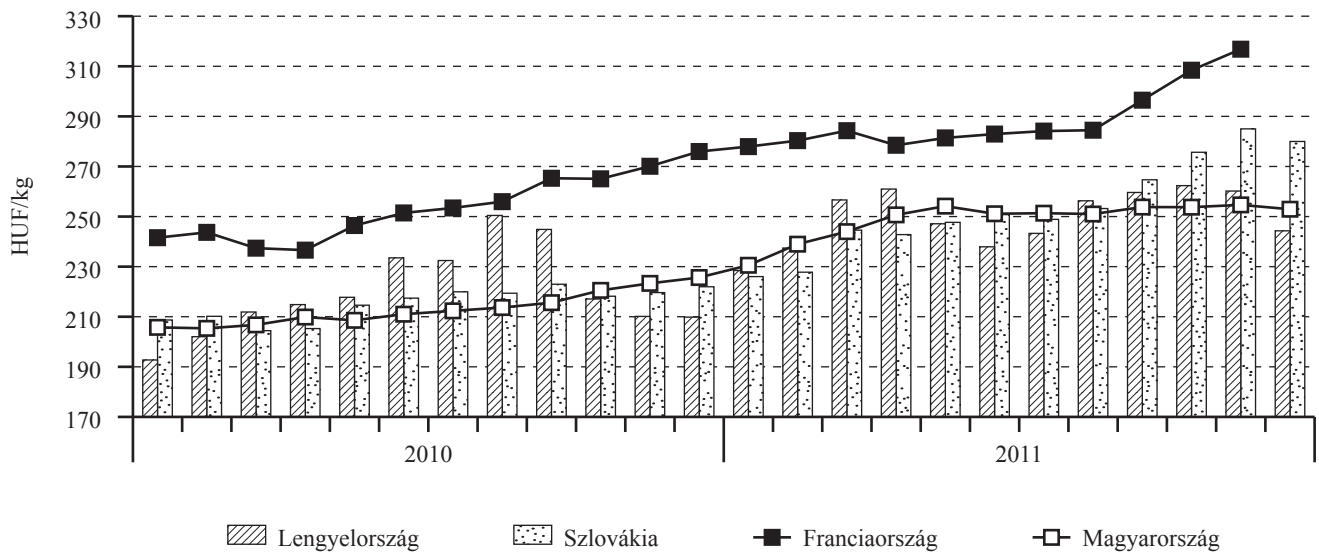
Az AKI PÁIR adatai szerint Magyarországon a vágóbaromfi-termelés felét kitevő vágócsirke felvásárlása 21, élősúlyos termelői ára 17 százalékkal nőtt 2011-ben 2010-hez képest (11. melléklet). A vágócsirke ára az év közepéig növekvő tendenciát mutatott (16. ábra), ezt követően 251 és 255 forint/kg között mozgott.

Az alapanyaghoz hasonlóan a csirkehúsok belföldi értékesítése is bővült (+16,5 százalék). A csirkehúsok feldolgozói értékesítési ára átlagosan 2-6 százalékkal volt alacsonyabb a 2010. évinél. A vezértermékek közül egyedül a csirkemell ára haladta meg 5,5 százalékkal az egy esztendővel korábbi szintet (12. melléklet).

Az OECD-FAO (2011) előrejelzése szerint a baromfihús ára az EU-ban 2 százalékkal, Brazíliában 1 százalékkal csökkenhet, ugyanakkor az Egyesült Államokban 6 százalékkal emelkedhet 2012-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

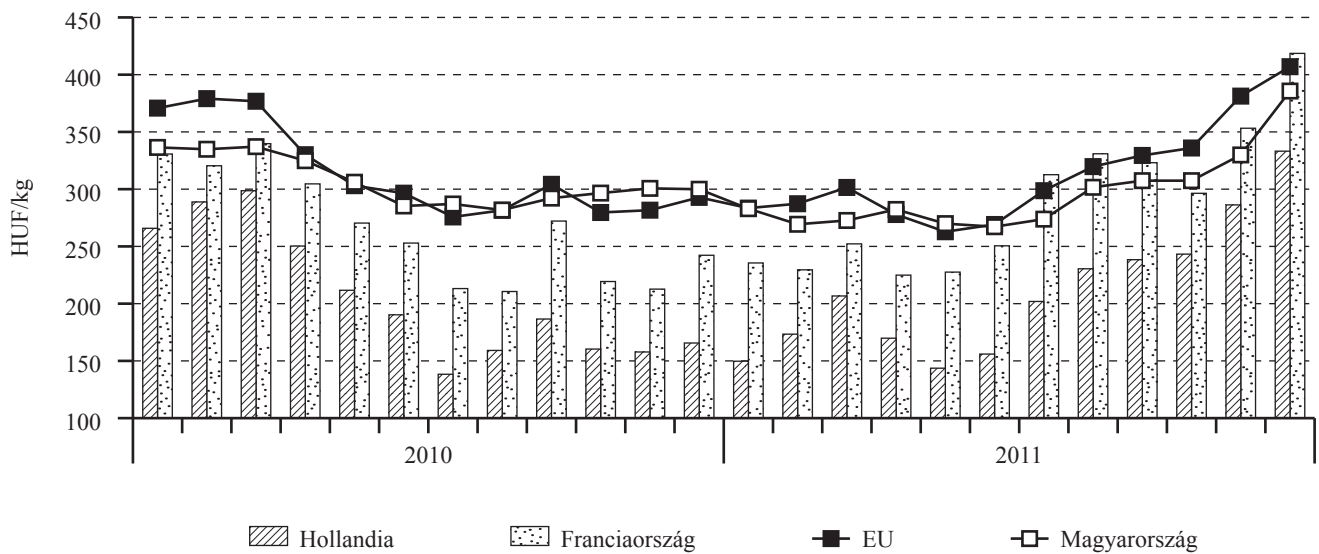
Az EU-ban az étkezési tojás ára a szezonitásnak megfelelően alakult 2011-ben (17. ábra). Az év első felében az ár átlagosan 17 százalékkal maradt el az előző évitől, míg a második félévben 14 százalékkal meghaladta azt, és megközelítette, majd az év végére el is érte a 2009. évi szintet. Magyarországon az étkezési tojás csomagolóhelyi értékesítési ára 3 százalékkal csökkent 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

16. ábra: A vágócsirke termelői ára néhány európai országban

Forrás: MRiRW ZSRIR, PPA-ATIS, Agreste, AKI PÁIR

17. ábra: Az étkezési tojás csomagolóhelyi ára az EU-ban

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Marhahús

Világ- és európai piaci tendenciák

A globális marhahústermelés nem érte el az 57 millió tonnát 2011-ben, ami 0,5 százalékos csökkenést jelent az előző évihez képest (USDA, 2011c). A nagy termelő országok közül Indiában csaknem 8 százalékkal, Ausztráliában 3 százalékkal és Mexikóban 4,5 százalékkal bővült a termelés, míg Braziliában a korábbi várakozásokkal ellentétben, 1 százalékkal 9 millió tonnára csökkent.

Az USA marhahús-kibocsátása a 2010. évi termelés szintjén maradt, csaknem 12 millió tonna volt 2011-ben. Az USA-ban a csapadék hiánya idézte elő a tehénlétszám csökkenését, amely 1950 óta a legalacsonyabb szinten van, ezért az USA marhahús ellátása a következő néhány évben korlátozott lesz. Az aszály miatt rosszak a kilátások Afrika északkeleti részén is. A takarmányellátás folyamatos romlása Etiópiában, Kenyában és Szomáliában magas elhullást okoz.

Argentínában és Uruguayban az elmúlt tíz évet tekintve, a legalacsonyabb szinten van a marhaállomány. Argentínában a marhahús-előállítás 2,6 millió tonnáról 2,5 millió tonnára esett vissza 2011-ben. Ezt az állomány visszaállítására való törekvések, valamint a kormányzat vágást és exportot szigorító intézkedései okozták, amelyek a magas árak ellenére is rontották a befektetési kedvet a szektorban. A 2011. év eleji szárazság Uruguayban is csökkentette a termelést.

Az Európai Bizottság adatai szerint az Unió marha- és borjúhústermelése a nagyobb vágósúlyok és a dinamikus export miatt közel 2 százalékkal 8,2 millió tonnára nőtt 2011-ben. A kibocsátás növekedése és a külpiazi kereslet élénkülése miatt a marhahúsexport az előző évihez képest csaknem 40 százalékkal nőtt 2011-ben.

A globális marha- és borjúhús-kereskedelem jelentős élénkülését a szűk kínálat és a magas árak korlátozták 2011-ben. A globális export mindössze 1,5 százalékkal nőtt 2010-hez képest. India kivitele bővült a legnagyobb mértékben, a többi versenytárhoz képest alacsony exportárak, a bőséges kínálat, az élénk délkelet-ázsiai és közel-keleti kereslet miatt. Braziliában az erős belső kereslet csökkentette a nemzetközi piacon eladható marhahús mennyiségét, és az ár emelkedését indukálta, ami rontotta az ország versenyképességét a világpiacon. Brazília 11 százalékkal kevesebb (1,1 millió tonna) marhahúst értékesített külpiacon tavaly, mint egy esztendővel korábban. Az Egyesült Államok exportja 21 százalékkal nőtt a gyenge dollár és az élénk ázsiai kereslet miatt.

A globális marhahúsimport 0,5 százalékkal 6,9 millió tonnára mérséklődött 2011-ben, a 2010. évi növekedés után. Az USA importja 10 százalékkal csökkent, és nem érte el az 1 millió tonnát, mivel lassú a gazdasági fellendülés, ami negatívan befolyásolja a keresletet. Emellett a gyenge dollár és a viszonylag drága óceániai marhahús is fékezte az importot. Oroszország importja 3 százalékkal bővült, a belső termelés továbbra is csökken, ezért Oroszország várhatóan 2012-ben is növeli marhahúsimportját.

Az USDA (2011c) szerint a marhahús globális termelése nem változik lényegesen 2012-ben. Az USA kibocsátása 11,4 millió tonna körül várható, ami 5 százalékos csökkenést jelent 2011-hez képest. Ugyanakkor Braziliában, Indiában és Argentínában a termelés bővülését valószínűsítik. Braziliában a kormány támogatja az állomány visszaépítését, ezért a vágásérett szarvasmarhák kínálata is bővül, ami a termelés 2 százalékos növekedését teszi lehetővé (9,2 millió tonnára). Braziliában a középosztály vásárlóerejének erősödése miatt a marhahús iránti belső kereslet erős maradhat. Az EU (8 millió tonna) és Kína (5,5 millió tonna) kibocsátása nem változik számottevően a 2011. évihez képest.

Az USDA (2011c) 8,2 millió tonnára becsülik a világ marhahús-exportját 2012-ben, ami 5 százalékkal több a tavaly nemzetközi kereskedelembe kerülő mennyiségnél. A növekedést elsősorban Délkelet-Ázsia, a Közel-Kelet és Észak-Afrika keresletének élénkülése okozza. Vélhetően Ausztrália marad a világ legnagyobb marhahús-exportőr országa (1,38 millió tonna), ugyanakkor a kivitel növekedését korlátozza az erős ausztrál dollár, az élénk belső kereslet a marhahús iránt és a vágósúlyok csökkenése. Az USA a marhahús szűkülő kínálata ellenére 2012-ben az előző évihez hasonló mennyiséget, 1,25 millió tonna marhahúst értékesíthet a külpiacon, ez a termelésének a 11 százalékát teszi ki.

A világ legnagyobb marhahús-importőre Oroszország maradhat az idén is (1,06 millió tonna). Fehéroroszországból 130 ezer tonna marhahúst vásárolhatnak az idén egy megállapodás keretében. A globális import 3,5 százalékkal emelkedhet. Az USA a csökkenő termelés miatt várhatóan 2 százalékkal több (950 ezer tonna) marhahúst importál. A behozatal további növekedését korlátozza a gyenge dollár és a többi importőr ország erős kereslete.

Az Unió marha- és borjúhústermelésének 2 százalékos csökkenését valószínűsítik 2012-ben. Hosszabb távon sem várható a termelés bővülése, mivel az EU marha- és borjúhústermelése várhatóan 2 százalékkal

csökken 2020-ra a 2011. évi mennyiséghez viszonyítva. A marhahús egy főre jutó fogyasztása 2020-ban nem fogja elérni a 16 kilogrammot. A marhahús importja jelentősen nőhet, a marhahúsexport pedig a csökkenő termelés és az euró feltételezett erősödése miatt eshet vissza. Az EU nettó importőr lesz marhahúsból 2020-ban (EC, 2011b).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon megállt a szarvasmarha-állomány csökkenése. A KSH adatai szerint 2011. december 1-jén 698 ezer szarvasmarhát tartottak az országban. Az állomány egy év alatt 2,3 százalékkal bővült. A szarvasmarha-állomány 64,5 százalékát a gazdasági szervezetek, 35,5 százalékát az egyéni gazdaságok tartották, ez az arány nem változott lényegesen a 2010. évi adatokhoz képest. A tehénállományon belül folytatódott a korábbi években is megfigyelhető szerkezeti átalakulás, mert 2010 decemberéhez képest a húshasznú tehénállomány 12 százalékkal 77 ezer egyedre, a kettős hasznosítású állomány 15 százalékkal 54 ezerre nőtt.

A belföldi kínálatot a csaknem 57 százalékkal bővülő élőmarha-import és a 11 százalékkal növekvő marhahúsimport egészítette ki 2011-ben. Az élő szarvasmarha kétharmada Németországból, Hollandiából, Szlovákiából és Franciaországból származott. A marhahúsimport csaknem háromnegyede Ausztriából, Írországból, Németországból és Lengyelországból érkezett.

Bel- és külpiaci értékesítés

Az AKI vágási statisztikája szerint, elsősorban az élőmarha-export növekedése miatt, a szarvasmarha vágása élősúlyban kifejezve 4 százalékkal esett vissza 2011-ben az előző évihez képest. Az összes vágás 65 százalékát adó tehén vágása 5 százalékkal emelkedett, ugyanakkor a bikáé 25 százalékkal, az üszőé 4 százalékkal csökkent.

Az élő szarvasmarha és a marhahús iránt élénk volt a külpiaci kereslet 2011-ben, hasonlóan az azt megelőző évhez. A Magyarországon termelt szarvasmarha jelentős része továbbra is élve került a nemzetközi piacra. Az élőmarha-export 12 százalékkal bővült (7. melléklet), a legtöbb szarvasmarhát Törökországba szállítottuk, ahova 102 százalékkal emelkedett a kivi-

tel. Magyarország marhahúskivitele nem változott lényegesen a vizsgált időszakban. A főbb exportpiacok Hollandia, Ausztria, Olaszország és Románia voltak. Az élő szarvasmarha és marhahús külkereskedelmének egyenlege 22 százalékkal javult a megfigyelt időszakban.

A piaci árak tendenciája

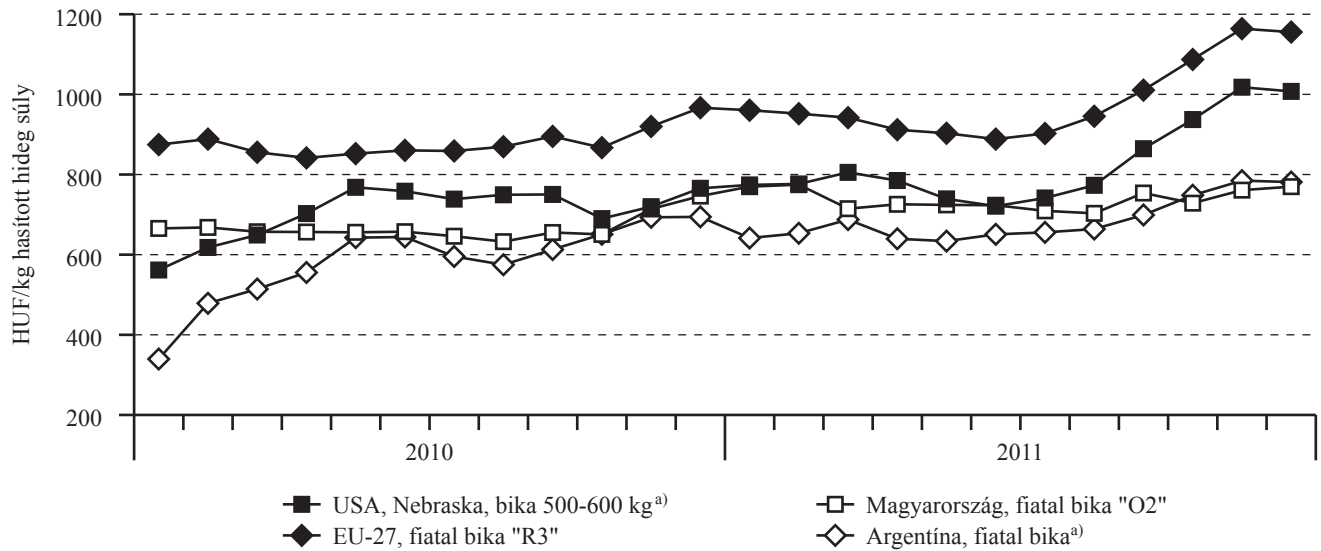
A termelés és a kereskedelem szempontjából meghatározó országokban emelkedett a vágómarha ára 2011-ben az előző évihez viszonyítva. Az USA-ban a bika ára dollárban kifejezve 21 százalékkal volt magasabb 2011-ben, mint egy évvel korábban, ez forintban 17 százalékos növekedést jelentett (18. ábra). Az árak emelkedését elsősorban az élénk külpiaci kereslet okozta. Argentínában a szűk kínálat, valamint a kormányzati exportkorlátozások miatt a bika ára 2011-ben tovább emelkedett, de már nem olyan mértékben, mint az előző évben. A marhahús fogyasztói ára magas volt, ami azt eredményezte, hogy a tradicionálisan marhahúst fogyasztó nemzet egyre több sertéshúst vásárol. A világ legnagyobb marhahús-exportőr országában, Brazíliában a szarvasmarha ára 15 százalékkal volt magasabb 2011-ben, mint egy esztendővel korábban.

Az EU-ban a fiatal bika „R3” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 3,52 euró/kg hasított hideg súly volt 2011-ben, 10 százalékkal emelkedett az előző évihez képest. A fiatal bika ára az év első felében hasonló volt az egy évvel korábbihoz, ugyanakkor ősztől erőteljesen nőtt, elsősorban az export fellendülése miatt. A tehén „O3” ára (19. ábra) 16 százalékkal (2,68 euró/kg), az üsző „R3” ára 11 százalékkal (3,51 euró/kg) emelkedett egy év alatt.

Magyarországon a vágómarha termelői ára 24 százalékkal nőtt 2011-ben az előző évihez képest. A termékpálya további fázisaiban az árak követték a termelői árak emelkedését, ugyanakkor a növekedés mértéke kisebb volt. A csontos marhahús, frissen, félben termék ára 7,4 százalékkal, a negyedrészek árai csaknem 12 százalékkal emelkedtek (9. melléklet). A KSH adatai szerint a marha rostélyos fogyasztói ára 6,9 százalékkal haladta meg 2011-ben az egy esztendővel korábbi szintet.

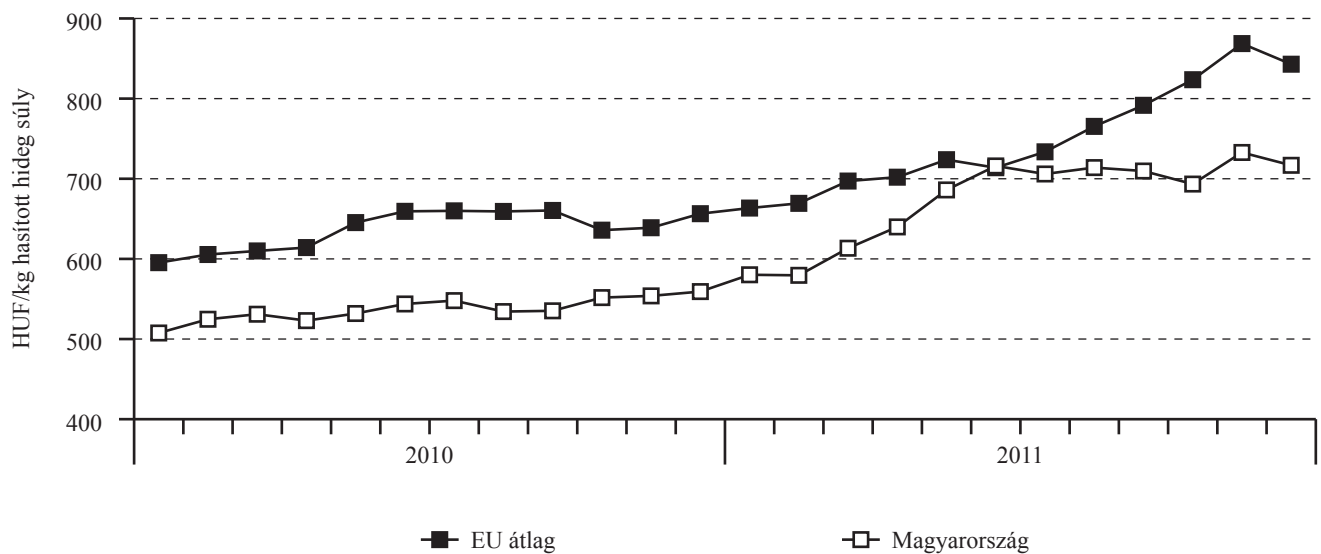
Az OECD-FAO (2011) a marhahús világpiaci árának emelkedését valószínűsítik 2012-ben. Az USDA (2011c) a marhahús kínálatának csökkenése miatt a marhahús árának növekedésére számít az idén. Ezzel szemben Brazíliában 2012 első negyedében csökkenhet a marhahús ára, mivel nő a termelés.

18. ábra: A marhahús világpiaci ára

^{a)} Átszámítási tényező élősúlyról hasított súlyra 0,63.
 Forrás: Európai Bizottság, USDA, MINAGRI, AKI PÁIR

19. ábra: A vágótehén "O3" vágóhídi belépési ára

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Juhhús

Világ- és európai piaci tendenciák

A FAO (2011) szerint a juhhús globális termelése 13 millió tonna volt 2011-ben, nem változott az előző évihez képest. A fejlődő országok kibocsátása 0,7 százalékkal nőtt, míg a fejlett országoké 3 százalékkal csökkent. A juhállomány fogyása Európában, Észak-Amerikában és Óceániában is megfigyelhető. Afrika néhány országában a szárazság okozta az állatok pusztulását. A világexport kétharmadát adó Óceániában 8 százalékkal esett vissza a juhhús előállítás. Ausztrália termelése 554 ezer tonna körül alakult 2011-ben, ami 9 százalékos csökkenést jelent az egy évvel korábbihoz képest. A kisebb kibocsátást elsősorban az okozta, hogy a juhhús magas ára továbbra is az állomány visszaállítására ösztönözte a termelőket. Új-Zéland exportja 11 százalékkal 257 ezer tonnára csökkent 2011-ben az előző évihez képest. Ez a magas világpiaci árak mellett elsősorban a szűk kínálatra vezethető vissza, mivel az ország bárányállománya 7 százalékkal fogyott a 2010. év végi kedvezőtlen időjárás miatt. Ugyanakkor a gazdák az állomány újrakepítését végzik. Kínában, ahol a kiskérődzők közel egyharmada található, a juhhús előállításának növekedési üteme lassult, és nem érte el az 1 százalékot, mivel a hatóságok a környezet védelme érdekében szigorították a juhtartó gazdaságok működését.

Az Unió juh- és kecskehústermelése 868 ezer tonna körül alakult 2011-ben, 0,8 százalékkal mérséklődött 2010-hez képest. A Bizottság várakozása szerint 2012-ben folytatódik a termelés leépülése, ugyanakkor a juhhúsimport emelkedhet (EC, 2011c). Az egy főre jutó juh- és kecskehúsfogyasztás 3 százalékkal mérséklődött (2,13 kg/év) tavaly, elsősorban a juh- és kecskehús többi húshoz viszonyított magas ára miatt.

A globális juhhúsexport 3 százalékkal 824 ezer tonnára csökkent 2011-ben az előző évihez viszonyítva (FAO, 2011). A kínálat mérséklődése miatt Ausztrália és Új-Zéland tavaly kevesebb juhhúst értékesített a világpiacon, mint egy esztendővel korábban. Az EU juhhúsimportját 215 ezer tonna körül valószínűsítik, szemben az egy évvel korábbi 239 ezer tonnával. A Közösség a legtöbb juh- és kecskehúst továbbra is Új-Zélandról vásárolta, ugyanakkor a szigetország zsugorodó kínálata és az erős új-zélandi dollár hatására csökkent az Unióba szállított mennyiség.

Az OECD-FAO (2011) hosszú távú előrejelzése szerint a globális juhhústermelés 22 százalékkal 15,7 millió tonnára bővíthet 2020-ra a 2008-2010. évek átlagához viszonyítva. A növekedés legnagyobb részét a fejlődő országok adják. Ausztrália kibocsátása várhatóan 10 százalékkal bővül, míg Új-Zélandé nem változik lényegesen. Az EU termelése 13 százalékkal csökkenhet. A fejlődő országok közül a legnagyobb mértékű növekedés Afrikában várható. Ázsiában 26 százalékkal bővíthet a termelés. A globális juhhúsexport körülbelül felét adó Új-Zéland kivitele 4 százalékkal csökkenhet, míg Ausztráliáé 20 százalékkal növekedhet.

A prognózis szerint az egy főre jutó juhhúsfogyasztás 1,6 kg-ról (2008–2010. évek átlaga) várhatóan 1,8 kg-ra nő 2020-ra. A fejlett országok többségében csökkenést vetítenek előre, kivételt Kanada, Oroszország és Ukrajna, valamint a Dél-afrikai Köztársaság képez. A csökkenés ellenére, továbbra is Új-Zélandon (10,3 kg/fő) és Ausztráliában (9,1 kg/fő) fogyaszthatják a legtöbb juhhúst 2020-ban is. A hagyományosan nagy juhhúsfogyasztó arab államok közül Iránban és Algériában várható a fogyasztás bővülése.

Hazai piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint Magyarország juhállománya 1,095 millió egyed volt 2011. december elsején, 7 százalékkal fogyott egy év alatt. Az anyajuhok létszáma 1,3 százalékkal 833 ezer egyedre csökkent, ami a juhtartási kedv mérséklődését jelzi.

A juhot tartó egyéni gazdaságok száma meghaladta a 31 ezret (+28 százalék az előző évihez képest), a gazdasági szervezeteké 391 volt (+4,5 százalék) 2011. december elsején. Az egyéni gazdaságokban átlagosan 24 darab (-42,8 százalék egy év alatt), a gazdasági szervezeteknél 350 darab (-13,6 százalék) juhot tartottak. A juhállomány 69 százaléka az Észak-és Dél-Alföldi régióban található, a többi régió részesedése lényegesen kisebb.

Az állomány csökkenését elsősorban a jövedelmezőség romlása, a támogatások mérséklődése, az elenyésző hazai fogyasztás, a magyarországi feldolgozás hiánya, a tenyésztőpótlás elhanyagolása az elmúlt években, az olasz piacnak való kiszolgáltatottság, valamint a gazdák elöregedése okozza.

Bel- és külpiaci értékesítés

A kínálat csökkenése miatt a juhok felvásárlása csaknem 28 százalékkal 228,5 ezer darabra esett vissza 2011-ben az előző évihez képest a KSH adatai szerint. A növendék bárány (2-12 hónap), illetve a tejesbárány (2 hónap alatti) felvásárláson belüli részaránya nem változott számottevően, a növendék bárány továbbra is az összes forgalom 85 százalékát adta. Az AKI vágási statisztikája szerint a juh vágása vágósúlyban 18 százalékkal, ezen belül a bárányé 33 százalékkal csökkent 2011-ben az egy esztendővel korábbihoz viszonyítva.

Az állomány fogyatkozása az élőbárány-kivitel csaknem 5 százalékos csökkenését eredményezte 2011-ben az előző évihez viszonyítva (7. melléklet). Az élőbárány exportjára kedvezően hatott, hogy később volt a húsvét, mint 2010-ben, ugyanakkor az állomány fogyatkozása miatt a kivitel nem nőtt ebben az időszakban. A magyar bárány legnagyobb piaca továbbra is Olaszország volt, de a kivitelen belüli részaránya mindössze 75 százalék körül alakult 2011-ben, szemben az előző évi 90 százalékkal. Olaszországba 21 százalékkal kevesebb élő bárányt szállítottunk, ugyanakkor új piacként jelent meg Törökország, ahova az összes export 15 százaléka irányult.

A piaci árak tendenciája

A legnagyobb juhhúsexportőr országok szűk kínálata miatt többnyire emelkedett a juhhús ára a világpiacon. Új-Zélandon a kínálat csökkenése miatt a bárány ára 35 százalékkal volt magasabb 2011-ben, mint az előző évben. Ausztráliában az év első öt hónapjában ért el rekordszintet a bárány ára, majd az év hátralévő részében mérséklődött. Az Új-Zélandról érkező juhhús mennyiségének csökkenése és árának növekedése,

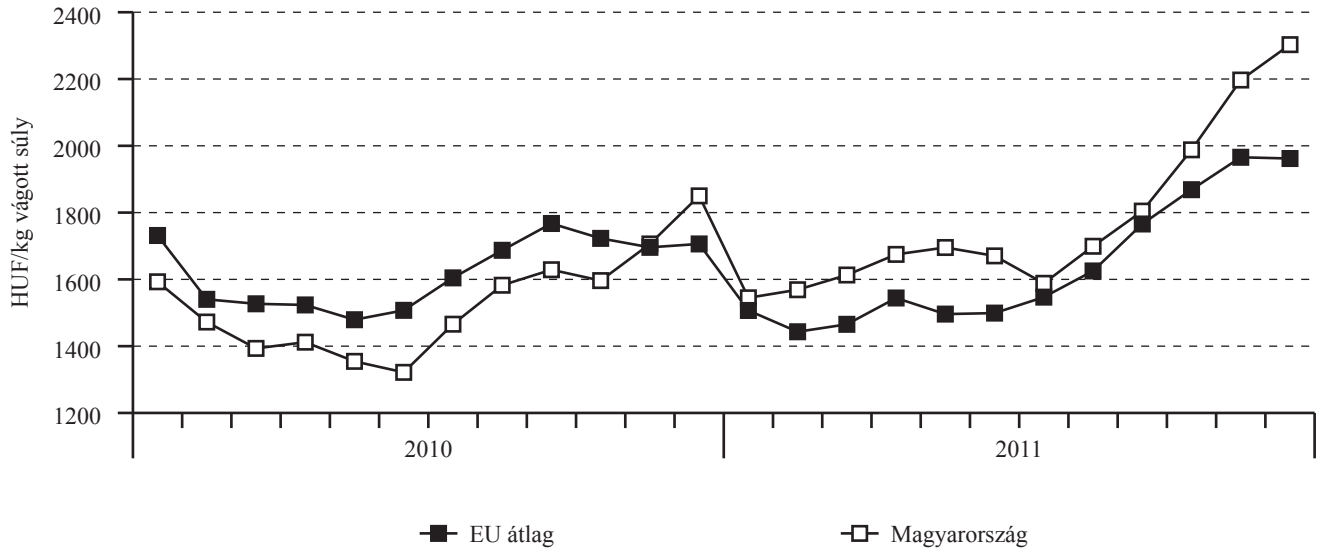
valamint az Unió juhállományának fogyása miatt az EU-ban a könnyű bárány ára euróban kifejezve 7 százalékkal volt magasabb 2011-ben, mint az előző évben (20. ábra). Az ár emelkedéséhez Törökország élénk kereslete is hozzájárult. Tavaly a könnyű és nehéz bárány ára csak részben követte a korábbi évekre jellemző tendenciát. A kereslet lanygulása miatt az év eleji szezonális árcsökkenés bekövetkezett ugyan, de a húsvéti főszezon után a nehéz bárány ára nem csökkent, hanem erőteljesen emelkedett. Ezt az okozta, hogy az Egyesült Királyságban kevés volt a nehéz bárány, ami egyenlőtlené tette a szállításokat. Az év második felében már a szezonális hatásoknak megfelelően alakult a nehéz, illetve a könnyű bárány ára.

Olaszországban, Magyarország legnagyobb exportpiacán a könnyű bárány ára euróban kifejezve 2 százalékkal emelkedett tavaly. Az árak az év három fő bárány-értékesítési időszakában (húsvét, augusztus 15-e, karácsony) meghaladták el az előző évi szintet.

Magyarországon a könnyű bárány ára forintban kifejezve 17 százalékkal (13. melléklet) emelkedett 2011-ben az előző évihez képest. A bárány külpiaci értékesítése során is magasabb árakat lehetett elérni, mint az előző évben. Az ár növekedését a kínálat csökkenése mellett az év második felétől megfigyelhető forintgyengülés is segítette. A húsvét utáni szezonális árcsökkenés elmaradt, a bárány ára magas szinten stabilizálódott, mivel Magyarországon és Európában is szűkösebb volt kínálat, továbbá erős maradt a kereslet. A könnyű bárány ára az élénk olaszországi kereslet és a gyenge forint hatására 2011 augusztusának közepén és a karácsony előtti hetekben is magasabb volt, mint egy évvel korábban.

Az OECD-FAO (2011) 2012-ben a juhhús árának 5 százalékos csökkenésével számol, mivel a globális termelés 13,4 millió tonnára emelkedhet az előző évi 13,1 millió tonnáról.

20. ábra: A könnyű bérány ára

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Tej és tejtermékek

Világ- és európai piaci tendenciák

A tejtermékek világkereskedelmét meghatározó országok közül a tejtermelés az USA-ban és az EU-ban egyaránt 2 százalékkal, Argentínában 16 százalékkal, Ausztráliában 2 százalékkal, Új-Zélandon 10 százalékkal nőtt 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az Unió legnagyobb termelői közül Németországban 2 százalékkal, Franciaországban 5 százalékkal, Olaszországban és az Egyesült Királyságban egyaránt 2 százalékkal nőtt a nyerstej felvásárlása az egy évvel korábbihoz képest.

A globális tejkínálat növekedésének lassulása prognosztizálható 2012-ben, mivel az Európai Unió, Új-Zéland és Argentína tejtermelésének növekedése, az elmúlt két év rendkívül erőteljes bővülése után, csak átlagos lesz. Az USDA (2011a) szerint 2012-ben az EU és az USA tejtermelése egyaránt 1 százalékkal, Új-Zélandé és Ausztráliáé egyaránt 2 százalékkal, míg Argentínáé 4 százalékkal emelkedhet az előző évihez képest.

Az uniós tejkvótát a 2009/2010. és a 2013/2014. tejkvótaév között évente 1 százalékkal emelik. Olaszország a teljes időszakra vonatkozó 5 százalékos kvótamennyiséget egyszerre, a 2009/2010. tejkvótaévben kapta meg, a tejkvótarendszert 2015. árpilis 1-jével szüntetik meg. A tejkvóta 1 százalékos emelésének ellenére, előzetes adatok szerint az EU-ban a nyerstej felvásárlása a 2010 áprilisától 2011 márciusáig tartó kvótaévben 5,54 százalékkal, 8,1 millió tonnával maradt el a rendelkezésre álló tejkvótától (146 millió tonna). Ugyanakkor a 2011/2012. tejkvótaév első nyolc hónapjában 1,8 százalékkal bővült a nyerstej felvásárlása az előző szezonnal hasonló időszakához képest. A nyerstej felvásárlásának növekedése lassulhat a 2012. év elején, de erősödhet az év hátralévő részében. Írország, Belgium, Németország, Ausztria, Hollandia és Dánia túllépheti a tejkvótát, ezért csökkenhet a kibocsátásuk 2011/2012. kvótaév utolsó három hónapjában.

Az EU-ban a vaj termelése 2 százalékkal, a sovány tejpore 13 százalékkal nőtt, a fermentált tejé és a sajté egyaránt stagnált, a teljes és részben főlözött tejpore 4 százalékkal csökkent 2011-ben az előző évihez képest. A Németországi Élelmiszergazdasági Kutató Központ előrejelzése szerint a nyerstej felvásárlása 0,7 százalékkal, a teljes tejpore termelése 2,1 százalékkal, a vajé 1 százalékkal, a sajté 0,9 százalékkal, a sovány tejpore 0,8 százalékkal nőhet 2012-ben a 2011. évihez viszonyítva.

A tejtermékek iránt élénkülhet a globális kereslet, mert a világ népességének növekedése mellett a tejtermékek egy főre jutó fogyasztása is bővülhet. Az elsősorban a fejlődő országok részéről jelentkező importkereslet pozitív hatást gyakorolhat a tejtermékek árára, ami javíthatja az EU kiviteli lehetőségeit is (EC, 2011b). Az Unióban várhatóan 7 százalékkal több nyerstejet termelnek 2020-ban (157,6 millió tonna), mint 2009-ben. A friss termékek (folyadéktej, tejszín, joghurt stb.) termelése 6 százalékkal, a sajté 10 százalékkal nőhet 2020-ra. A teljes tejpore termelése 788 ezer tonna körül alakul, ami több mint 3 százalékos bővülést jelent 2009-hez képest, ugyanakkor Kína keresletének bővülése miatt a Közösség több teljes tejpore értékesíthet a nemzetközi piacon. A sovány tejpore termelése 10 százalékkal nőhet az előrejelzés szerint.

Az Unióban a sovány tejpore intervenciós készlete az intervenciós áraknál alacsonyabb árak hatására több mint 250 ezer tonnára nőtt 2009-ben. A magas készlet szint komoly aggodalmat okozott, mivel a készletek piacra kerülése az árak csökkenését eredményezhette volna, ezért az Európai Bizottság a készleteket segélyszervezeteken keresztül osztotta szét a rászorultaknak. A készletekből a 2011. év végére már csak 50 ezer tonna maradt, amelyet 2012-ben kívánnak szétosztani, így az nem kerül a piacra. A vaj intervenciós készlete 2010 közepe óta üres, míg magántárolási készlete nem érte el az 30 ezer tonnát 2011 decemberében. A vaj intervenciós készlete várhatóan továbbra is üres marad, azonban a magántárolási készlete 11 százalékkal emelkedhet. Az EU-ban a sovány tejpore kínálata csak rövidtávon fedezi a keresletet, amihez az előrejelzés szerint a készletek további, 28 százalékos csökkenése és az euró gyengülése következtében erősödő bel- és külpiazi kereslet is hozzájárulhat. Az USA-ban a vaj készlete 31 százalékkal, a sovány tejpore 14 százalékkal nőtt, a sajté 6 százalékkal csökkent 2011 decemberében az előző évi mennyiséghez képest.

A sovány tejpore globális kereskedelme 21 százalékkal, a teljes tejpore 18 százalékkal, a sajté 11 százalékkal, a vajé és vajzsír 4 százalékkal nőtt 2011-ben az évihez képest (Productschap Zuivel, 2012). Az EU a harmadik országokba irányuló tej- és tejtermék kivitelére 2009. november 19-én megszüntette az export visszatérítést. Ennek ellenére, az intervenciós szintet jelentősen meghaladó kedvező világpiaci árak, továbbá termelés növekedése miatt, 2011-ben az Unió sovány tejpore kivitele 37 százalékkal nőtt az előző évihez képest. Az EU Oroszországba irányuló sajt kivitele 4 százalékkal csökkent 2011-ben, amit kiegyenlített az USA-ba irányuló export 10 százalékos növekedése.

Az USDA (2011a) előrejelzése szerint az EU teljes tejpor kivitele 3 százalékkal, a vajé 4 százalékkal nőhet, a sovány tejporé 7 százalékkal csökkenhet 2012-ben az előző évihez képest. Az ázsiai országok sovány és teljes tejpor kibocsátásának mérsékelt ütemű növekedése ellenére, tovább erősödik a világpiaci kereslet. Kína sovány tejpor importja 19 százalékkal 140 ezer tonnára emelkedhet. Mexikó 2011 júliusában megszüntette az Egyesült Államokból származó termékekre korábban kivetet importvámot, ezért az idén jelentősen bővíthet az USA Mexikóba irányuló sajt kivitele, ami az Egyesült Államok sajt készletének csökkenését okozza (Villarreal, 2012).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint Magyarország tehénállománya 6 százalékkal 328 ezer egyedre nőtt 2011. december elsején az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A tehenek 47 százalékát az Alföldön, 36 százalékát a Dunántúlon, 17 százalékát Észak- és Közép-Magyarországon tartották. A tejhasznú tehenek száma egy év alatt 2 százalékkal (197 ezer egyed), a húshasznúaké 12 százalékkal, a kettős hasznosításúaké 15 százalékkal nőtt. A tejhasznú tehenek 82 százalékát a gazdasági szervezetek, 18 százalékát az egyéni gazdaságok tartották.

A kínálatot a hazai tej és tejtermékek mellett évről évre növekvő mértékben import termékek egészítik ki. A sajt és túró behozatala 3 százalékkal emelkedett, a vajé és a vajkrém stagnált, míg a dobozos tejé 3 százalékkal csökkent 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A sajt és túró 53 százaléka Németországból, 16 százaléka Lengyelországból származott. Németországból 12 százalékkal több, míg Lengyelországból 13 százalékkal kevesebb sajtot exportáltunk. Az erőteljes sajt- és túróimport ellenére a tejfeldolgozók 6 százalékkal kevesebb sajtot adtak el a külföldön.

Bel- és külföldi értékesítés

Az AKI PÁIR adatai szerint a nyerstej felvásárlása 6,6 százalékkal csökkent 2011-ben az előző évihez viszonyítva. A csökkenés mértéke elmaradt a 2010. évitől. A nyerstej 56 százalékát a Dunántúlon, 34 százalékát az Alföldön, 10 százalékát Észak-Magyarországon vásárolták fel. A Dunántúlon 12 százalékkal, az Alföldön 1,5 százalékkal, Észak Magyar-

országon 14 százalékkal csökkent a beszállított nyerstej mennyisége. A felvásárolt nyerstej fehérjetartalma 0,02 százalékponttal nőtt, zsírtartalma 0,06 százalékponttal csökkent egy év alatt (fehérje: 3,31 százalék, zsír: 3,66 százalék).

A felvásárlás csökkenéséhez a teljes nyerstej kivitelének 41 százalékos növekedése is hozzájárult. A teljes nyerstej exportjának 31 százaléka Olaszországba, 24 százaléka Szlovákiába, 17 százaléka Romániába irányult tavaly. A teljes nyerstej kivitele a legnagyobb részesedésű olaszországi piacra 36 százalékkal, míg Szlovákiába 187 százalékkal nőtt, ugyanakkor Romániába 1 százalékkal csökkent. A fölözött nyerstej kivitele 31 százalékkal esett vissza a megfigyelt időszakban. A fölözött tej 81 százalékát Olaszországba szállítottuk.

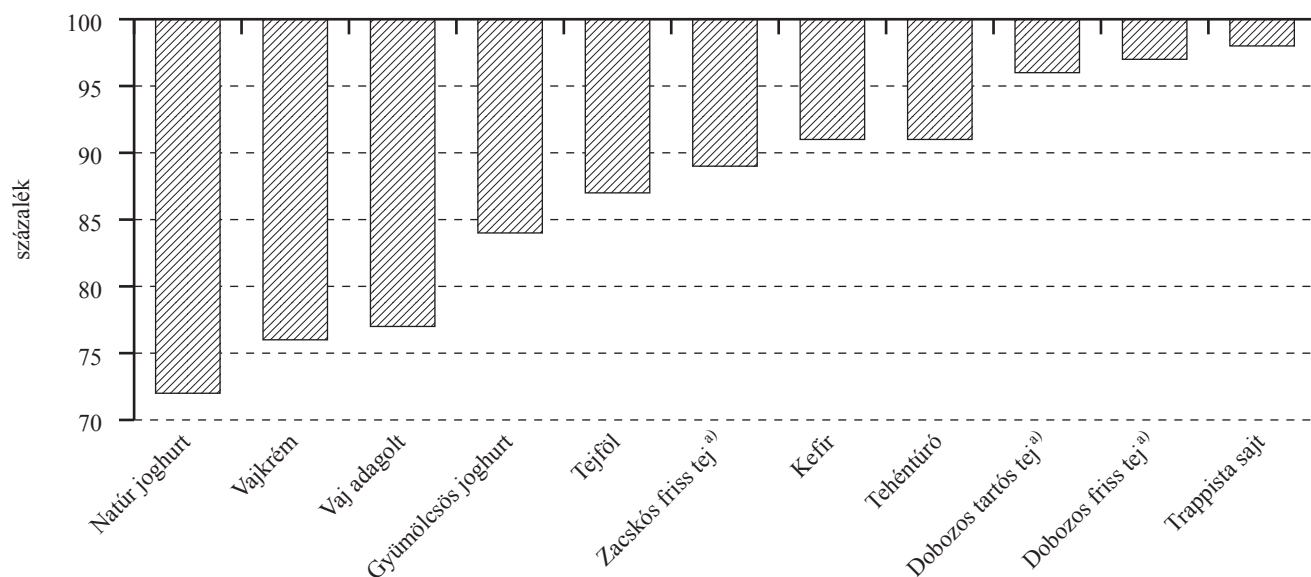
A felvásárlás csökkenése erőteljes volt, így a feldolgozók az alapanyaghiányt importtal pótolták. A teljes nyerstej behozatala 145 százalékkal nőtt, amelynek 71 százaléka Szlovákiából származott. A sűrített vagy édesített tej és tejszín importja 12 százalékkal csökkent az előző évi viszonylag magas szinthez képest.

Magyarországon a tejtermékek gyártása tovább csökkent. A KSH adatai szerint a tejfeldolgozás bruttó termelése több mint 5 százalékponttal, a belföldi értékesítése csaknem 6,5 százalékponttal csökkent 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

Az AKI PÁIR adatai szerint a 2,8 százalékos zsírtartalmú folyadéktej belföldi értékesítése 6, ezen belül a zacskós frissé 11, a dobozos tartósé 4, a dobozos frissé 3 százalékkal csökkent 2011-ben az előző évihez képest. A tejtermékek közül a natúr joghurt belföldi értékesítése 28, a vajkrémé 24, az adagolt vajé 23, a tejfölé 13, a gyümölcsös joghurté 16, a kefiré és a tehéntúróé egyaránt 9, a Trappista sajté 2 százalékkal volt alacsonyabb a vizsgált időszakban az egy évvel korábbihoz viszonyítva (21. ábra).

A savanyított tejtermékek kivitele 38 százalékkal, a vaj és vajkrém kivitele 18 százalékkal, a sajt és túróé 6 százalékkal csökkent, a tejsavóé 26 százalékkal nőtt a vizsgált időszakban (14. melléklet). A savanyított tejtermékek kivitelének 68 százaléka Romániába irányult, ahova 30 százalékkal kevesebb terméket szállítottunk. A sajt és túró legnagyobb piaca Libanon, Románia, Szlovákia és Szaúd-Arábia voltak. Romániába 18 százalékkal, Libanonba 8 százalékkal, Szlovákiába 6 százalékkal kevesebb, míg Szaúd-Arábiába 3 százalékkal több sajtot és túrókat exportáltunk. A tej és tejtermékek külkereskedelmének egyenlege értékben 16 százalékkal javult 2011-ben, mert a kivitelből származó árbevétel nagyobb mértékben nőtt, mint a behozatal értéke.

21. ábra: Néhány tejtermék belföldi értékesítésének változása 2011-ben (2010 = 100)

^{a)} 2,8 százalék zsírtartalom.

Forrás: AKI PÁIR

A piaci árak tendenciája

A világpiacon a kínálat erőteljes bővülése ellenére keresleti piac alakult ki tavaly, aminek hatására a nyerstej ára rekordszintre emelkedett. A nyerstej ára az USA-ban 24 százalékkal, az Unióban 11 százalékkal, Új-Zélandon 12 százalékkal és Magyarországon 21 százalékkal és nőtt az előző évihez képest (15. melléklet). Magyarországon a nyerstej ára néhány hónapos késéssel követte az uniós árak változását, és csak az év végén kezdett emelkedni (22-23. ábra).

Az IFE (2012) szerint 2012-ben is magas szinten maradhat a nyerstej ára. Az Óceániai vajár 2011 közepe óta csökkent, azonban euróra átszámolva a 2011. év végén már közeledett az uniós árhoz, ennek hatására bővíthet az EU vajkivitele. A tejtermelés erőteljesebb bővülése esetén a Közösség vajexportja is növekedhet, vagy magasabb készleteket és az árak csökkenését okozhatja.

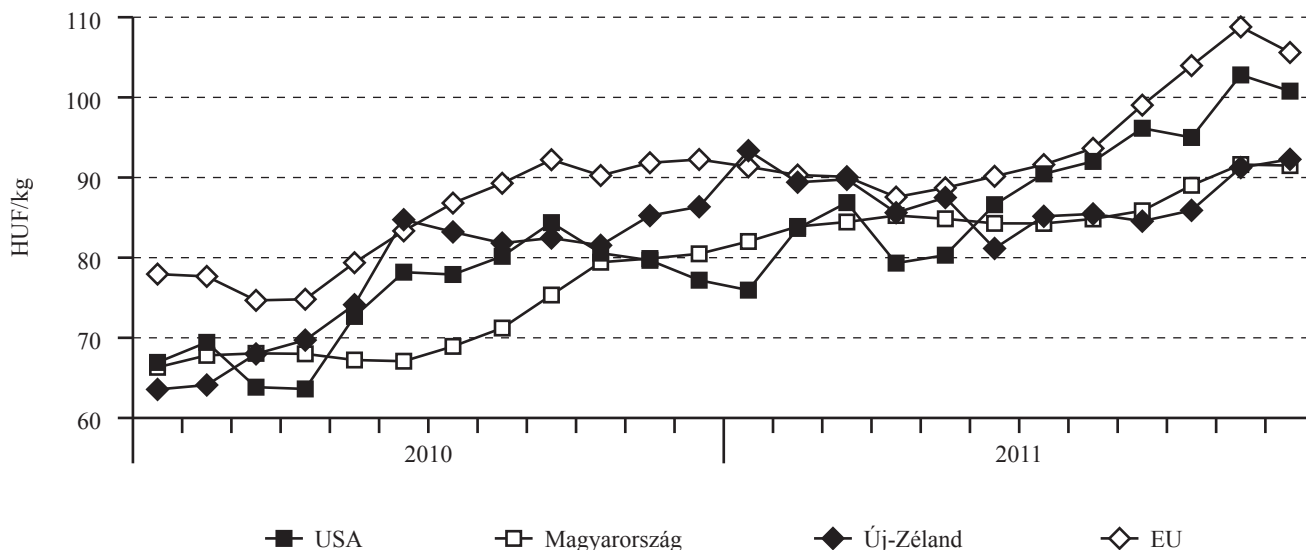
Az EU-ban az intervenció áránál magasabb volt a vaj és a sovány tejpör értékesítési ára 2011-ben. A németországi Élelmiszer-gazdasági Kutató Központ havonta teszi közzé a nyerstej alapanyagértékét 3,7 százalék zsír- és 3,4 százalék fehérjetartalomra vonatkozóan. Az alapanyagérték tükrözi a nyerstej összetevőinek (zsír, fehérje) árát, amelyet a kempteni és a hannoveri árutőzsde vaj és sovány tejpör jegyzései alapján határoznak meg. A nyerstej alapanyagértéke 12 százalékkal nőtt tavaly 2010-hez viszonyítva. A vaj ára 2011-ben csaknem elérte a 2007. évi árrobbanás szintjét. Ezt a piacon kialakult zsírhány okozta, mivel a vajkészletek csökkentek, ugyanakkor a vaj

termelése a vártnál kisebb mértékben növekedett. A sovány tejpör ára a termelés erőteljes bővülése miatt nem követte a vaj árának emelkedését. A vaj termelésének kismértékű növekedése miatt az uniós vajárak a világpiacon átlag felett kerülhetnek az idei év első hónapjaiban, így bővíthet a vajimport. Tavasszal és nyáron közeledhet egymáshoz az uniós és a világpiacon vajár, ami lehetővé teszi, hogy az EU 42 százalékkal több vajat exportáljon az idén, mint egy évvel korábban.

A Cheddar sajt világpiacon átlag felett (FOB Óceánia) az előző évihez képest 8 százalékkal, az ömlesztett vajé és a teljes tejpöré egyaránt 11 százalékkal, a sovány tejpöré 17 százalékkal nőtt 2011-ben az előző évihez képest. Az OECD-FAO (2011) előrejelzése szerint a következő években a tejtermékek világpiacon átlag csökkenése várható. A teljes tejpör világpiacon átlag 15 százalékkal, a vajé 14 százalékkal, a Cheddar sajté 11 százalékkal, a sovány tejpöré 10 százalékkal csökkenhet 2012-ben az előző évihez képest. A sajt, a sovány tejpör és a teljes tejpör ára leghamarabb 2015-ben emelkedhet, míg a vajé várhatóan 2014-ig csökken, majd stagnál.

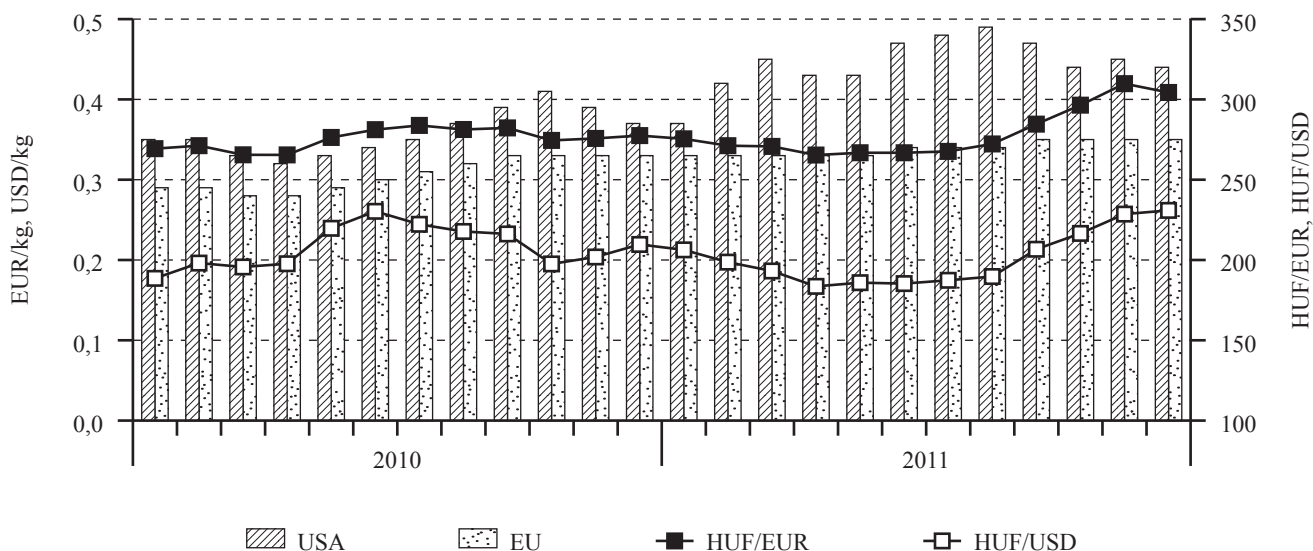
Magyarországon a tejtermelők 2012 januárjában történelmi bázisjogosultság alapján legfeljebb 4 forint/kg támogatást (*top up*) kaptak az előző évre visszamenőlegesen. A tejtermelőket sújtó különleges hátrányok kezelésére az EU 46 millió eurót – mintegy 13,8 milliárd forintot – biztosított Magyarországnak 2011-ben. A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás a tejtermelő szarvasmarhák után 8,7 milliárd forint volt tavaly, 2016-ig ehhez hasonló összeget kapnak a gazdák.

22. ábra: A nyerstej termelői ára a világon

Forrás: USDA, LTO, Európai Bizottság, AKI PÁIR

23. ábra: A nyerstej termelői ára nemzeti valutában

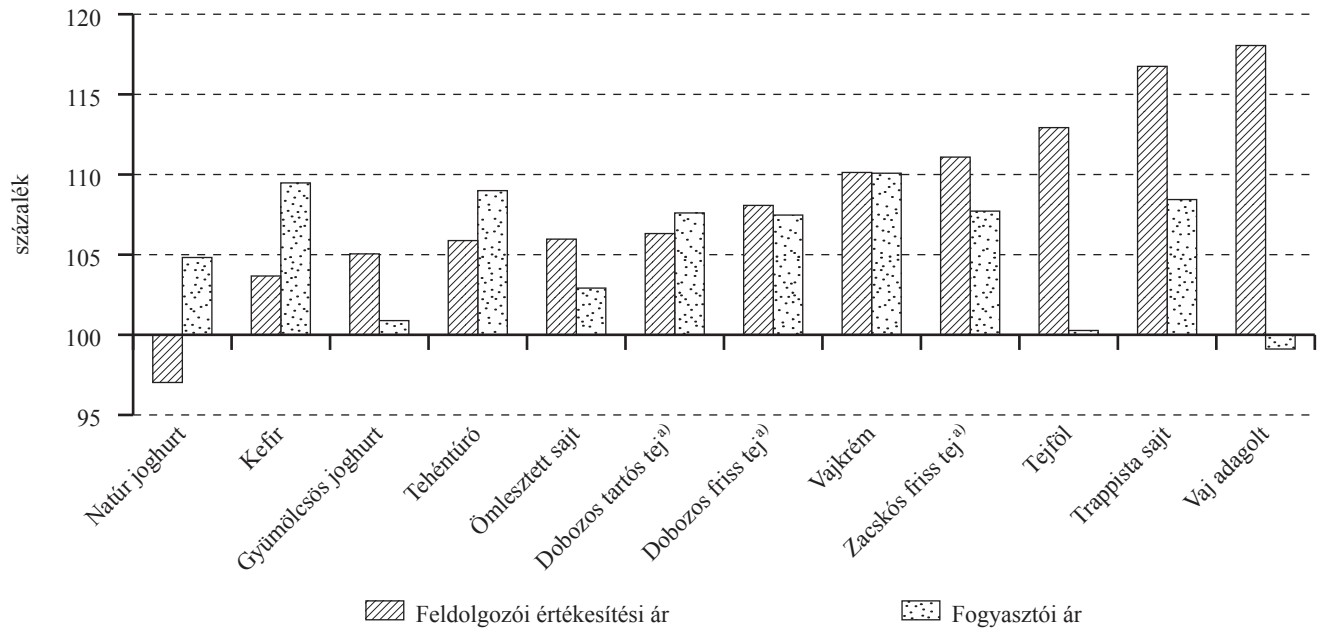

Forrás: USDA, Európai Bizottság, MNB

A nyerstej termelői árának 21 százalékos növekedését a megfigyelt termékek feldolgozó értékesítési és fogyasztói ára kisebb mértékben követte. Az AKI PÁIR adatai szerint a vizsgálatba vont tejtermékek feldolgozó értékesítési ára 9 százalékkal volt magasabb 2011-ben az előző évinél (16. melléklet). A tehéntúró ára 6 százalékkal, a 2,8 százalékos zsírtartalmú dobozos friss tejé 8, a tejfölé 13, a Trappista sajté 17 százalékkal nőtt (24. ábra).

A megfigyelt tejtermékek fogyasztói árszámolója 9 százalékkal nőtt (25. melléklet), követte az első két fázis (termelői és feldolgozó) árának növekedését. A tejföl fogyasztói ára stagnált, a 2,8 százalékos zsírtartalmú dobozos tartós tejé és a Trappista sajté egyaránt 8 százalékkal, a tehéntúróé 9 százalékkal nőtt 2011-ben 2010-hez képest.

24. ábra: Néhány tejtermék feldolgozóinak értékesítési és fogyasztói árának változása 2011-ben (2010 = 100)

^{a)} 2,8 százalék zsírtartalom.
 Forrás: AKI PÁIR

Zöltség

Európai piaci tendenciák

Az EU zöltség- és gyümölcs piacára jelentős hatást gyakorolt a Németországban 2011 májusában kitört E. coli pánik, mivel a friss zöltség- és gyümölcsfélék iránti fogyasztói bizalom megrendült. A válság idején nagy mennyiségű friss árut kellett megsemmisíteni, ami a termelők bevételeinek csökkenését eredményezte. Az Európai Bizottság júniusban lehetővé tette a válság által leginkább érintett termékek (paradicsom, salátafélék, uborka, étkezési paprika és cukkini) piacról történő támogatott kivonását. A kártérítési keretet 227 millió euróban határozták meg, amelyből Spanyolország 71, Lengyelország 46, Olaszország 34, Magyarország 1,5 millió euróval részesült. A helyzetet tovább nehezítette, hogy Oroszország növény-egészségügyi indokokra hivatkozva importtilalmat rendelt el az Unióban termelt zöltségfélékre. Ezek együttesen az európai piac telítődését, és a zöltség- és gyümölcsfélék termelői árának csökkenését okozták.

Az EU legnagyobb dinnyetermelő tagállamai közül Spanyolországban 14 ezer hektáron, Olaszországban 12 ezer hektáron termesztettek görögdinnyét 2011-ben. A görögdinnye érését Észak-olaszországban és Spanyolországban is júliusra időzítették, ami túlkínálatához vezetett az Unióban. Ugyanakkor a dinnye iránti kereslet lanyhult az átlagosnál hűvösebb nyár, valamint az E. coli pánik hatása miatt. A Közösségen belül és kívül is bőséges volt a görögdinnye kínálata, és a jelentős mennyiségben, alacsony áron érkező görögországi dinnye is nehezítette az olasz termelők helyzetét. Görögországban 10 százalékkal bővült a dinnye termőterülete 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A FAO adatai szerint az ezredforduló óta több mint 60 százalékkal nőtt az ukrajnai dinnyetermelés, amely megközelítette a 630 ezer tonnát.

Becslések szerint a világ ipari paradicsom termése 37,2 millió tonna volt 2011-ben, ami csupán 1 százalékkal maradt el a 2010. évitől, de 12 százalékkal a 2009-ben betakarított mennyiségtől. Az EU paradicsom-termelésének döntő hányadát Olaszország és Spanyolország adja. Olaszországban az előző évinél 11 százalékkal kevesebbre, 4,5 millió tonnára becsülték a 2011. évi termést. Harmadik országokból 456 ezer tonna friss paradicsom érkezett 2011-ben a Közösségbe. Jelentős frissparadicsom-beszállító Marokkó, ahonnan 9 százalékkal bővült (334 ezer tonnára) az EU behozatala. A kereslet csökkenése, valamint Oroszország júniusi embargója túlkínálatához vezetett az Unióban, ami a paradicsom termelői árának csökkenését okozta.

A vezető frissparadicsom-exportőr, Spanyolország 2011 júniusában 40 százalékkal kevesebb (21,3 ezer tonna) paradicsomot értékesített. Hollandiában csaknem 800 ezer tonna paradicsom termett, és az ország kevesebb paradicsomot szállított Németországba 2011 júniusában, mint egy esztendővel korábban.

Az EU legnagyobb zöldséppaprika-termelő tagállamai Spanyolország, Hollandia, Olaszország és Magyarország. Spanyolország zöldséppaprika kivitele 9 százalékkal (485 ezer tonnára) bővült 2011-ben az egy évvel korábbihoz képest. Ugyanakkor 2011. június-júliusban az uborkabotrány miatt visszaesett a kereslet a spanyolországi paprika iránt, így 20 százalékkal kevesebbet exportáltak. A korszerű üvegházi termesztésnek köszönhetően március és november között Hollandia uralja az Unió piacát. Hollandia 392 ezer tonna paprikát értékesített az EU belső piacán 2011-ben, szemben az egy évvel korábban külföldön értékesített 358 ezer tonnával.

Hollandiában a vöröshagyma vetésterülete 5 százalékkal 23,4 ezer hektárra nőtt 2011-ben az előző évihez képest, a termésátlag 50-55 tonna/hektár körül alakult, a termés meghaladta az 1,3 millió tonnát. Ausztriában 10 százalékkal nagyobb területen, 4 ezer hektáron, 45 tonna/hektár termésátlag mellett 200 ezer tonna vöröshagymát termesztettek 2011-ben, aminek kétharmadát exportra szánták. Németországban 8,2 ezer hektár a vöröshagyma termőterülete, az ausztriaihoz hasonló termésátlaggal lehet számolni. Lengyelországban 750 ezer tonna körül várták a vöröshagyma termését, szemben a jelentős terméskiesést (583 ezer tonna) eredményező 2010. évvel. Az EU-ban a kedvező 2011. évi termés miatt csökkent a vöröshagyma termelői ára a 2011/2012. évi szezonban.

Kelet-Európában bővült a káposzta vetésterülete 2011-ben. Lengyelországban a fejes káposzta termése 160 ezer tonnával haladta meg az előző évben betakarított mennyiséget (1,25 millió tonna). A bőséges kínálat hatására a fejes káposzta termelői ára jelentősen csökkent. Hollandiában az esős időjárás miatt 10-20 százalékos terméskiesést becsültek.

Közép-Kelet-Európában bővült a sárgarépa vetésterülete. A Lengyel Mezőgazdasági és Élelmiszer-gazdasági Intézet szakértői a 2010. évihez képest 35 ezer tonnával többre, 850 ezer tonnára becsülték a sárgarépa termését Lengyelországban. Franciaországban a sárgarépa termőterülete 1 százalékkal 8,8 ezer hektárra, a termése 1 százalékkal 334 ezer tonnára nőtt 2011-ben. Ukrajna Európa legnagyobb sárgarépa-termesztője lett 2011-ben, megelőzve Lengyelországot is.

Európában a csemegekukorica betakarítási ideje előtt már kiürültek a raktárak. Franciaországban a vetésterület növekedése (26 ezer ha) ellenére – elsősorban az aszály miatt – csak közepes termés volt. A fagyasztott csemegekukorica legnagyobb exportörének számító USA-ban a 2010. évi túltermelést követően zsugorodott a vetésterület, a termés 69,8 ezer tonnával 1,27 millió tonnára csökkent.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint az összes zöldségtermelés jelentős hányadát adó szabadföldi zöldségfélék termőterülete a tizedével 59 ezer hektárra nőtt 2011-ben az előző évihez képest. Az AKI adatai szerint a csemegekukorica vetésterülete 23,5 ezer hektárra, más források szerint 30-32 ezer hektárra bővült. A vöröshagyma termőterülete 74, a szabadföldi paradicsomé 4 százalékkal nőtt. Ezzel szemben a vizsgált zöldségfélék közül a zöldpaprika termőterülete 5, a görögdinnyéé 7, a karfiolé 15 százalékkal zsugorodott (25. ábra).

Az AKI PÁIR becslése szerint a 2011. évi összes zöldségtermés elérte az 1,6 millió tonnát, ami 40 százalékos növekedést jelent az előző évi mennyiséghez képest (26. ábra). A kibocsátást a piaci árak tendenciája, a szántóföldi vetésterület, valamint a bel- és külpiaci értékesítés alakulása alapján becsüljük. Az egyes zöldségfélék termésének növekedéséhez a termőterület bővülése mellett, a kedvező tavaszi időjárás is hozzájárult. A hajtattott zöldségek esetében a kedvező időjárás

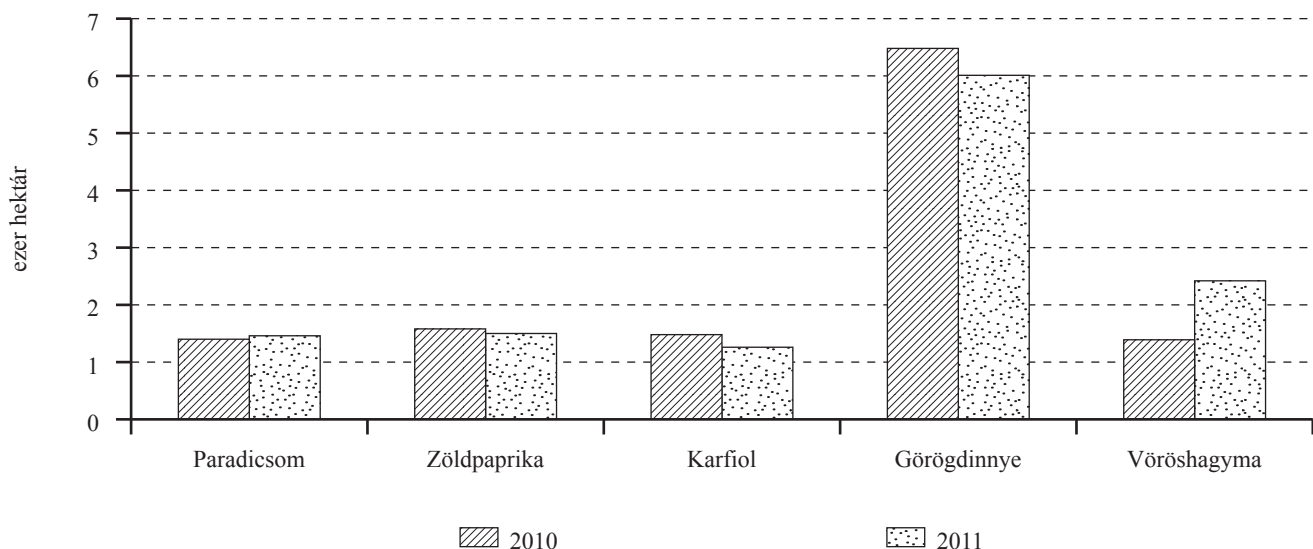
miatt jó terméskilátásokkal indult az év. A 2011. május végén Németországban kitört E. coli pánik fogyasztói bizalomvesztést eredményezett, ami a kereslet drasztikusan csökkenéséhez vezetett. A fogyasztói bizalom lassan állt helyre.

Az AKI adatai szerint a szabadföldi zöldpaprika termése 194 tonnával 23,9 ezer tonnára csökkent 2011-ben. Szakértők szerint a paprika hajtattott felülete 1520 hektárra zsugorodott, ugyanakkor a hozamok javulása miatt a termés 151,2 ezer tonnára nőtt. Az AKI által vizsgált gazdaságokban a szabadföldi paradicsom termése 22,9 ezer tonnával 73,1 ezer tonnára nőtt, amihez hozzájárult a termőterület 6 százalékos, valamint a termésátlag 37 százalékos (50 tonna/hektár) növekedése. Szakértők szerint 1148 hektárról 70 ezer tonna ipari paradicsomot takarítottak be 2011-ben, ami közel a kétszerese a 2010. évi mennyiségnek. A hajtattott paradicsom felülete 450 hektárra csökkent, a termés ugyanakkor megközelítette a 100 ezer tonnát.

A görögdinnye termőterülete 2004 óta a harmadára csökkent, és alig éri el az 5 ezer hektárt. A kedvező időjárás, a kiváló termőtalaj és a korszerű technológia alkalmazása miatt közel 180 ezer tonna jó minőségű görögdinnye termett 2011-ben. A dinnyefogyasztás ösztönzése érdekében támogatást kapott a dinnyemarketing, promóciós programmal igyekeztek javítani a magyar dinnye piaci lehetőségeit. A magyar dinnyét júliustól augusztus végéig üzletláncokban és a médiában is népszerűsítették.

Magyarország évek óta őrzi vezető csemegekukorica-termelő szerepét az EU-ban. A csemegekukoricának kedvezett az időjárás, a hozam 9 százalékkal 15,6 tonna/hektárra emelkedett. A 2010. évi termés kiesést követően, 50 százalékkal több csemegekukoricát takarítottak be tavaly.

25. ábra: Egyes zöldségfajok termőterületének alakulása

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

A vöröshagyma termőterülete 37 százalékkal 2,3 ezer hektárra, a termése 30 százalékkal 54-56 ezer tonnára bővült 2011-ben. A fejes káposzta termőterülete 2,5 ezer hektár körül alakult az előző években, a betakarított mennyiség 2004-től folyamatosan csökkent. Szakértők szerint ugyanakkor 2011-ben több káposzta termett, mint egy évvel korábban.

A belföldi kínálat növekedése miatt a zöldségfélék importja 7 százalékkal csökkent (202 ezer tonnára) 2011-ben az előző évihez képest. A KSH adatai szerint a görögdinnye behozatala a felére (7 ezer tonna) zuhant.

A friss paradicsom importja 12 százalékkal csökkent. Spanyolországból 30 százalékkal (1,6 ezer tonna), Törökországból 63 százalékkal (650 tonna) érkezett kevesebb paradicsom. Ugyanakkor Hollandia 76 százalékkal (2,1 ezer tonnára) növelte az exportját Magyarország felé. A zöldpaprika-behozatal 24 százalékkal csökkent, ezen belül a hollandiai és a spanyolországi import egyaránt 30 százalékkal esett vissza.

A tárolási zöldségfélék közül a vöröshagyma importja 18 százalékkal 11,6 ezer tonnára csökkent. A legnagyobb beszállító Hollandiából 22 százalékkal kevesebb (csaknem 3 ezer tonna) vöröshagyma érkezett Magyarországra. Ezzel szemben Ausztria 9 százalékkal 3 ezer tonnára növelte a beszállított mennyiséget. A sárgarépa importja 9 százalékkal, a fokhagymáé 4 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban. A vörös és fejes káposzta behozatala 6 százalékkal 5,2 ezer tonnára csökkent. A káposztaimport általában a belföldi termés 4-9 százalékát teszi ki, a legtöbb káposzta Szerbiából, Macedóniából és Csehországból érkezik. A kedvezőtlen 2010. évi termés miatt a friss, valamint a fagyasztott csemegekukorica behozatala is emelkedett.

Bel- és külpiazi értékesítés

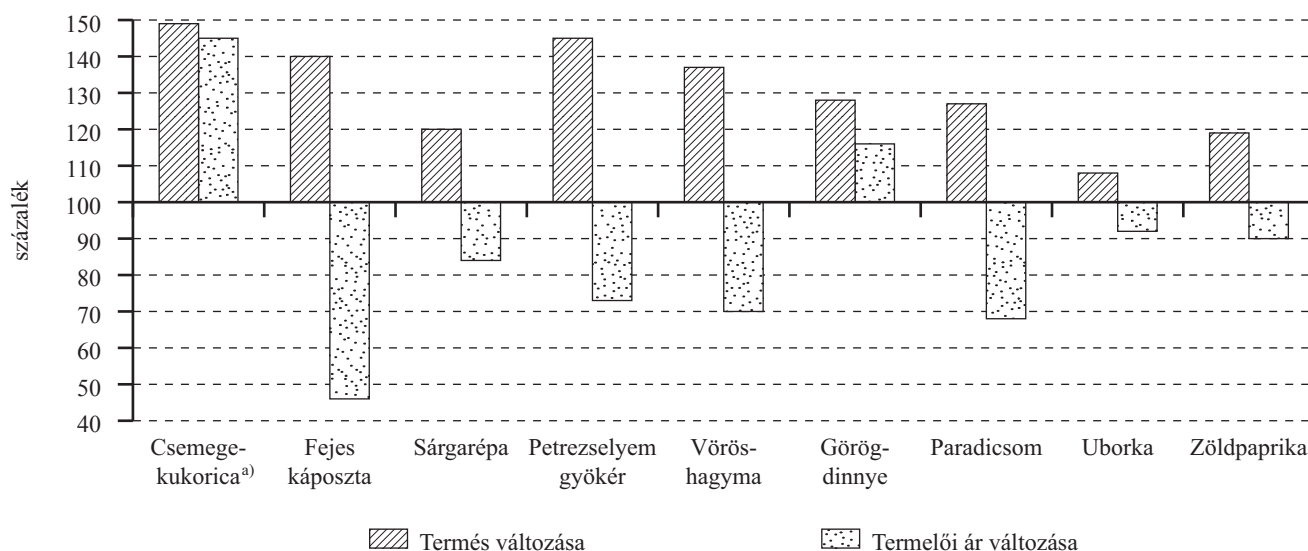
A KSH adatai szerint a zöldségfélék felvásárlása a termés bővülése miatt 12 százalékkal nőtt 2011-ben az előző évihez képest (17. melléklet, 27. ábra). Megjegyezzük, hogy a 2011. évi felvásárlási adatok a tárolási zöldségfélék forgalmát is tartalmazzák, ami a 2010. évi terméssel függ össze. Az ipari célú felvásárlás a teljes felvásárlásnál kisebb mértékben (11 százalékkal) emelkedett. A vizsgált zöldségfélék ipari célú felvásárlása – a zöldpaprika és az uborka kivételével – bővült.

A tárolási zöldségfélék közül a fejes káposzta felvásárlása 37, a sárgarépaé és a fokhagymáé 33, a petrezselyemgyökéré 23, a vöröshagymáé 11 százalékkal emelkedett. A görögdinnye felvásárolt mennyisége ugyanakkor 8, az uborkaé 6 százalékkal csökkent.

A nagymagvú zöldségfélék felvásárolt mennyisége is nőtt, a csemegekukoricáé 3, a zöldbabé 4, a zöldborsóé 6 százalékkal. A csemegekukorica felvásárlási ára 45, a zöldborsóé 22, a zöldbabé 10 százalékkal emelkedett. Az összes ipari célra felvásárolt zöldségféle 70 százalékát e három növény adja, így ez is magyarázza, hogy az ipari célú zöldségfélék felvásárlási ára 7 százalékkal nőtt.

A friss fogyasztásra szánt (hajtított és szabadföldi együtt) paradicsom felvásárolt mennyisége 24 százalékkal 12,2 ezer tonnára bővült, ami a felvásárlási ár csökkenését eredményezte. Szakértők szerint a 2010. évi 35 ezer tonnáról közel 70 ezer tonnára bővült az ipari paradicsom termése, amelynek minősége kiváló. Ez a mennyiség ugyanakkor elmarad a 2008-2010. évek átlagától (76 ezer tonna). A paradicsom ipari célú felvásárlása 30 ezer tonnáról 47 ezer tonnára bővült, a felvásárlási ára 35 százalékkal emelkedett.

26. ábra: A zöldségfélék termésmennyiségének és termelői árának változása 2011-ben (2010 = 100)

^{a)} Felvásárlási ár változása.

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH adatok alapján az AKI Piaci Információs Osztályán készült számítás

A friss fogyasztásra szánt (szabadföldi és hajtattott együtt) zöldpaprikából 19 százalékkal vásároltak fel többet, ugyanakkor az ipari célú felvásárlása 42 százalékkal csökkent. A felvásárlási árak a friss és az ipari felvásárlás esetén is mérséklődtek.

A görögdinnye felvásárlása 47 ezer tonna volt, ami 8 százalékos csökkenést jelent az egy esztendővel korábbihoz képest. A görögdinnye felvásárlási ára 20 százalékkal csökkent 2011-ben az előző évihez képest. Szakértők szerint a felvásárlási árak (26 forint/kg) a termesztés önköltségét sem fedezték. Az értékesítési gondok miatt új rendelet jelent meg, amelyben a dinnyére vonatkozó minőségi követelményeket határozták meg, illetve előírták, hogy ki tevékenykedhet ebben a piaci szegmensben. A forgalomba hozatal során alapanyag-tárolási, tisztítási, osztályozási, gyártástechnológiai, csomagolási, valamint szállítási tevékenységet csak regisztrált élelmiszer-vállalkozó végezhet. Emellett az önkormányzatok kedvezményes árusítási helyeket (városközpontokban, forgalmas helyeken) jelöltek ki a termelők számára.

A KSH adatai szerint a zöldségfélék exportja (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) 7 százalékkal 250 ezer tonnára csökkent 2011-ben az előző évihez képest (18. melléklet).

A görögdinnye kivitele 22 százalékkal 46 ezer tonnára esett vissza. A pozitív külkereskedelmi egyenlege évek óta romlik, ezzel együtt volumenében továbbra is az összes zöldségkivitel negyedét adja. A legnagyobb mennyiségben Lengyelországba, Csehországba és Németországba szállítottunk görögdinnyét. Az export

növelése érdekében a termőterületet 7-8 ezer hektár fölé kellene bővíteni, valamint kiváló minőségű termékkel a vevők bizalmát visszanyerni, amihez elengedhetetlen a piaci szereplők összefogása. A jó ökológiai adottságokkal rendelkező termőtájaink, valamint az exportpiacok közelsége megteremtik a lehetőséget, hogy a magyar görögdinnye visszanyerje korábbi pozícióját a világpiacon.

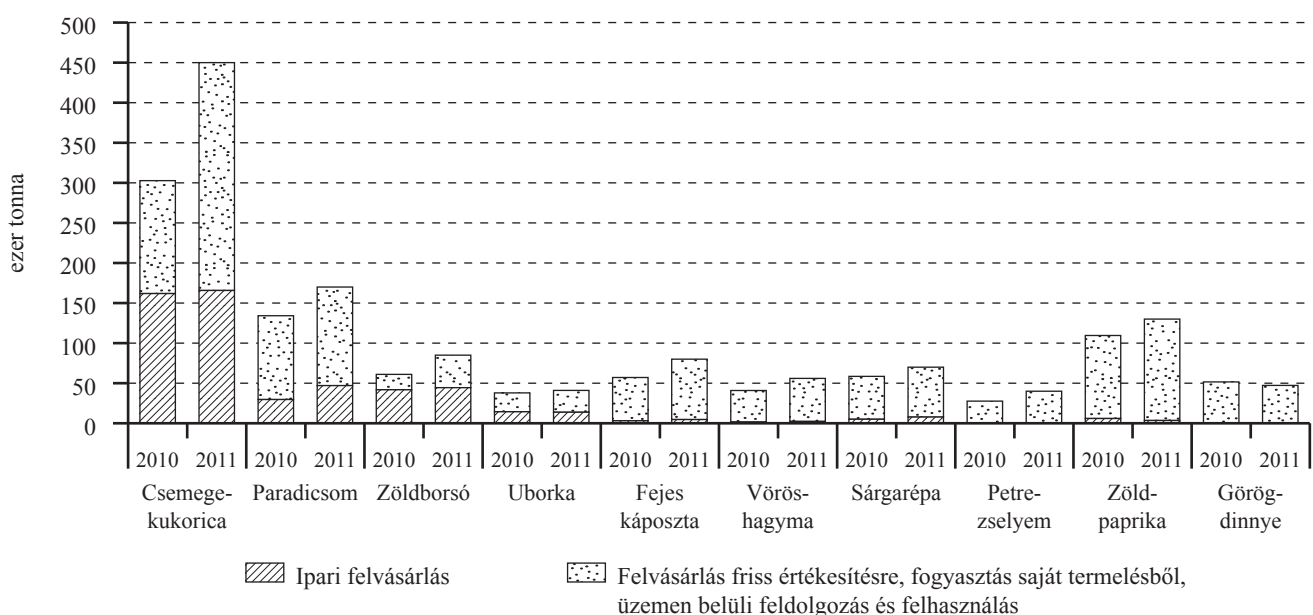
A zöldségfélék kivitelében a második legnagyobb részarányt képviselő étkezési paprika külkereskedelmi egyenlege pozitív. A magyar étkezési paprika exportja 6 százalékkal 23 ezer tonnára bővült 2011-ben, a németországi piacon 57 százalékkal több, 12 ezer tonna friss vagy hűtött terméket értékesítettünk.

Magyarország 58 százalékkal több sárgarépat adott el a nemzetközi piacon 2011-ben, mint egy esztendővel korábban. A vöröshagyma 26 százalékkal, illetve a fejes és vöröskáposzta külföldi értékesítése 7 százalékkal bővült. A káposztaféléket elsősorban Finnországba, Norvégiába és Svédországba szállítottuk.

A zöldborsó exportjában a fagyasztott termék 15-20 százalékot tesz ki, amelynek kivitele 3 százalékkal csökkent a megfigyelt időszakban. A fennmaradó rész konzervként elsősorban keleti országokba (Oroszország, Ukrajna) szállítottuk. A konzerv zöldborsó kivitele 1 százalékkal csökkent.

Gyorsfagyasztott csemegekukoricából Magyarország az egyik legnagyobb európai szállító. A fagyasztott termék kivitele 15 százalékkal, a konzerv kukoricáé 9 százalékkal csökkent 2011-ben.

27. ábra: A zöldségfélék felhasználása

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a zöldségfélék 2010. évi összes termelésén belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2011-ben 15,2 százalékkal csökkent a Budapesti Nagybani Piacon az egy évvel korábbihoz viszonyítva (19. melléklet). A nagyobb kínálat mellett vélhetően a németországi E. coli járvány hatása is érzékelhető volt.

Az AKI PÁIR adatai szerint a Budapesti Nagybani Piacon a belföldi tárolási zöldségfélék közül a sárgarépa, a vöröshagyma, a fejés káposzta termelői ára – a kisebb 2010. évi termés miatt – magasabb volt 2011 tárolási időszakában, mint egy esztendővel korábban. A 2011-ben betakarított tárolási zöldségfélék nagyobb kínálata ugyanakkor alacsonyabb termelői árakat eredményezett. A szabadföldi fejés káposzta ára 55 százalékkal zuhant az előző év hasonló időszakához viszonyítva. A vöröshagyma alacsonyabb áron jelent meg a kínálatban, a felhozatal bővülésével az árak tovább csökkentek. A barna héjú vöröshagyma termelői ára 30 százalékkal volt alacsonyabb tavaly, mint egy évvel korábban. A petrezselyemgyökér termelői ára 27, a sárgarépáé 16 százalékkal csökkent.

Az E. coli pánik hatására május végén és június elején jelentős áresés következett be, és akadozott az értékesítés. A termelők kártérítést igényelhetek a 2011. május 26. és június 30. között bekövetkezett káruk után. Magyarország 4850 tonna zöldségféle után adott be igényt az EU-nak. A kártérítés mértékét a 2007-2010. évek átlagos értékesítési árának 50 százalékában határozták meg.

A paradicsom termelői ára a nagyobb kínálat miatt típustól és mérettől függően 22-48 százalékkal esett vissza. Nyáron szinte kizárólag magyar áru volt jelen a kínálatban, míg az év első felében a belföldi gömb paradicsom mellett spanyolországit is lehetett kapni, a 2010. évinél alacsonyabb áron. A belföldi töltenivaló, édes paprika termelői ára mérettől függően 26-30 százalékkal volt alacsonyabb tavaly, mint 2010-ben.

A belföldi görögdinnye termelői ára a szezon első felében még 36 százalékkal maradt el az egy évvel korábbtól, amihez hozzájárult, hogy a dél-európai dinnyetermesztési ciklus és a magyar összecsúszott. Ugyanakkor a teljes szezont (27-39. hét) 16,3 százalékkal magasabb ár jellemezte. A kigyóuborka termelői ára 11,6, a berakó uborkáé 4,5 százalékkal volt alacsonyabb 2011-ben, mint egy évvel korábban.

Gyümölcs

Világ és európai piaci tendenciák

Az USDA (2011b) az alma 2011/2012. gazdasági évi (július-június) globális termését 65,2 millió tonnára becsülte, ami 4 százalékos növekedést jelent az előző szezonban betakarított mennyiséghez képest. Kína almatermése rekordszintet (35 millió tonna) ért el, az Unióé 8 százalékkal 11,8 millió tonnára emelkedett. Ehhez hasonlóan prognosztizálta a WAPA (2011a) is az EU almatermését (10,69 millió tonna). Lengyelország volt az EU legnagyobb almatermelője (2,5 millió tonna). Az alma kínálatának a legnagyobb részét kitevő „Golden Delicious” fajta kibocsátása 5, a „Gáláé” 7, „Jonagoldé” 14, „Elstaré” 19 százalékkal nőtt, míg a „Red Delicious” fajtáé 4 százalékkal csökkent. A harmadik országokba irányuló almaexport várhatóan 1,5 millió tonnát tesz ki a 2011/2012. gazdasági évben, amelynek közel fele Oroszországba irányul. Az EU almaimportja elsősorban a kínálat bővítését szolgálja, ennek döntő hányada a déli féltekéről (Chile, Új-Zéland, Dél-afrikai Köztársaság, Argentína) származik.

Az USDA (2011b) előrejelzése szerint a körte globális termése 5 százalékkal 21,6 millió tonnára nő a 2011/2012. gazdasági évben (augusztus-július). Az EU-ban a körte mennyisége 15 százalékkal haladja meg (2,6 millió tonna) az egy évvel korábbit. A WAPA (2011b) is hasonlóan, 2,53 millió tonnára becsülte az Unió körte-termését. A tagállamok a friss fogyasztás mellett várhatóan 260 ezer tonna körtét dolgoznak fel, és 320 ezer tonnát importálnak harmadik országokból a 2011/2012. évi szezonban. Az EU körteexportja elérheti a 400 ezer tonnát a 2011/2012. gazdasági évben. Az export közel kétharmadát Oroszország veszi fel.

Az USDA (2011d) szerint a világ őszibarack és nektarin termése 10 százalékkal 18 millió tonnára nőtt 2011-ben az előző évihez képest. Az EU-ban 3,9 millió tonna őszibarackot és nektarint takarítottak be, ami 18 százalékos növekedést jelentett. Az EU termésbecslési konferenciája a vezető európai termelőknél a friss fogyasztásra szánt őszibarack és nektarin termését az egy évvel korábbinál 4 százalékkal többre (2,9 millió tonna) becsülte 2011-ben (Infofruit, 2011). Olaszországban a kibocsátás (1,4 millió tonna) hasonló volt az előző évihez. Spanyolországban 14 százalékkal (828 ezer tonna), Görögországban 5 százalékkal (290 ezer tonna) több őszibarackot és nektarint takarítottak be. Franciaországban a termés 4 százalékos csökkenése (305 ezer tonnára) összefügg a spanyolországi termesztés fejlődésével, a Sharka-vírus okozta károkkal, a kedvezőtlen időjárással, valamint a kézi munkaerő magas költség-

ével. Spanyolországban és Olaszországban összeért az őszibarack és a nektarin idénye, emellett lanyhult a kereslet is, ami nyomott árakat eredményezett. Az ipari célra termelt őszibarack termésének csökkenése folytatódott 2011-ben.

Az Unió négy vezető kajszitermelő tagállamának (Olaszország, Franciaország, Spanyolország és Görögország) termése 20 százalékkal csökkent (416 ezer tonnára) 2011-ben (Agreste, 2011). Spanyolországban a kajszitermesztés évek óta hanyatlik, aminek oka a termőterület folyamatos zsugorodása, az ültetvények megújításának elmaradása, a Sharka-vírus és más növényegészségügyi problémák miatti kivágások. Mindezek következtében a spanyolországi termés közel a felére, 51 ezer tonnára zuhant tavaly az elmúlt öt év átlagához képest. Görögországban az ültetvények elöregedése miatt 2011-ben 43 százalékkal kevesebb (42 ezer tonna) kajszit takarítottak be, mint egy esztendővel korábban. Franciaországban 5 százalékkal 134 ezer tonnára csökkent a kajszitermése.

Az USDA (2011d) szerint a világban a cseresznye és a meggy termése együtt 7 százalékkal 1,87 millió tonnára csökkent tavaly. Becslések szerint az EU meggytermése 300 ezer tonna körül alakult, ez ugyan több mint a 2010. évi termés, de lényegesen elmaradt az előző öt év átlagától (357 ezer tonna). Lengyelországban több ezer hektár meggyültetvényt vágtak ki az elmúlt években az alacsony felvásárlási árak miatt, 2011-ben 120-130 ezer tonna meggyet takarítottak be. Németországban 22,3 ezer tonna meggy termelt 2011-ben, szemben a 2010. évi 18,3 ezer tonnával. Törökország 20 százalékkal kevesebb friss cseresznyét szállított az EU-ba 2011-ben, mint az előző évben. Szerbiában – a 2010. évi gyengébb termést (50 ezer tonna) követően – 70 ezer tonna gyümölcsöt takarítottak be 2011-ben.

Franciaországban és Olaszországban kevesebb, Spanyolországban az előző évinél több (233 ezer tonna) szilva termelt 2011-ben. Lengyelországban a fagy okozott károkat, a szilva termése elérte a 92 ezer tonnát, ami növekedést jelent a 2010. évihez képest, de elmarad a 2001-2005. évek átlagától. Németországban – a 2010. évi átlag alatti termést követően – 19 százalékkal csaknem 59 ezer tonnára nőtt a kibocsátás.

Az EU-ban csökkent a szamóca termőterülete az elmúlt években. Spanyolországban a hideg, esős idő miatt a szezon később kezdődött, és 12 százalékkal kevesebb (252,2 ezer tonna) gyümölcsöt takarítottak be 2011-ben. Lengyelországban a nagy meleg kedvezőtlenül hatott a szamócára, így 17 százalékkal kevesebb (157 ezer tonna) jó minőségű szamóca termelt.

Lengyelország málnatermése rekordszintre emelkedett, és elérte a 95-100 ezer tonnát. A legnagyobb fagyasztottmálna-exportőr Szerbiában 85-90 ezer tonnára bővült a termés a 2010. évi 83,8 ezer tonnához képest.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Az AKI PÁIR becslése szerint 2011-ben az összes gyümölcstermés 550 ezer tonnára csökkent (20. melléklet) a 2010. évi 766 ezer tonnáról.

Magyarország almatermése az ültetvények területének 30 százalékkal 28 ezer hektárra történő zsugorodása, valamint a kedvezőtlen időjárás miatt 300 ezer tonnára csökkent 2011-ben (28. ábra). Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ahol az ültetvények több mint fele található, a májusi fagy és jég a termés jelentős hányadát károsította. A körteültetvényeket is sújtotta a fagy, emellett a csapadékhiány is hozzájárult ahhoz, hogy az észak-magyarországi, valamint a zalai ültetvényekben is kevesebb körtét takarítottak be. Összességében 21 ezer tonna körül alakult a 2011. évi körtetermés.

Az őszibarack termése 20 százalékkal 42 ezer tonnára csökkent. Elsősorban a májusi fagy károsította az ültetvényeket, emellett Csongrád megyében a belvízzel is meg kellett küzdeni. A kajszi termőterülete 5 ezer hektár körül alakul. Szakértők a csaknem ötödannyi termést eredményező 2010. év után, jobb termést prognosztizáltak 2011-re. A termésátlag 6,2 tonna/hektár volt. Magyar siker, hogy az EU „Védett földrajzi jel-

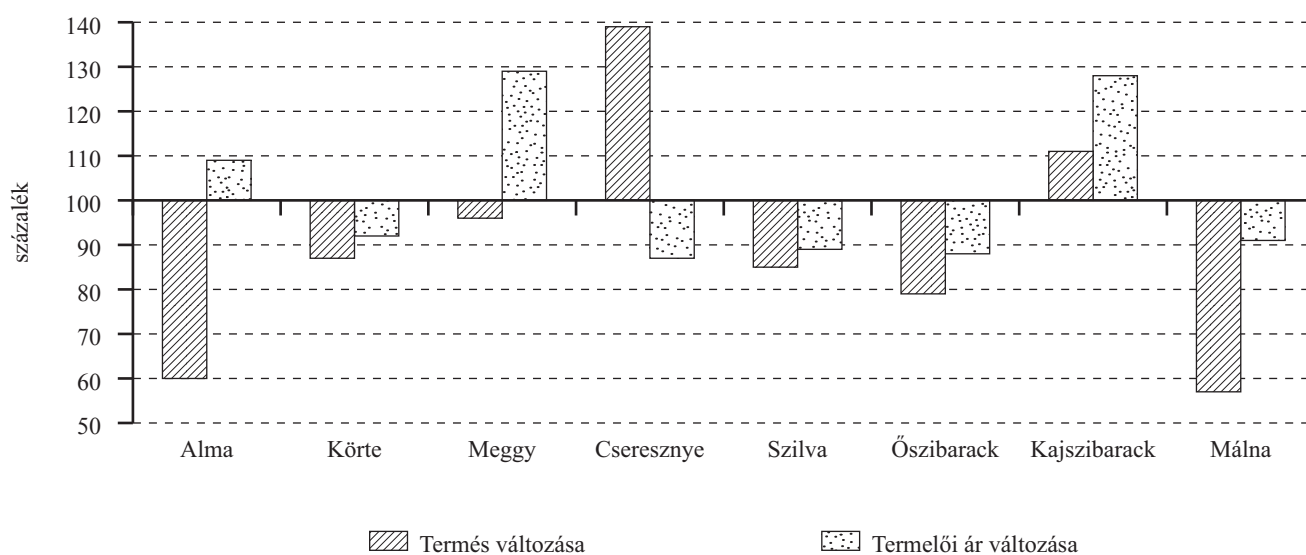
zésű termék”-nek minősítette a gönci kajszit 2011-ben.

Az ezredfordulón elért 18,2 ezer tonna cseresznye-terméshez képest lényegesen kevesebb (4-8 ezer tonna) cseresznyét takarítottak be a 2008-2010. években. Szakértők szerint az ültetvények területe ugyan bővült az elmúlt években, de azok egy része még nem fordult termőre. A május eleji fagy károsította a cseresznyeültetvényeket, ezzel együtt a tavalyi termés hasonló volt a 2009. évihez. A meggyültetvények területe is bővült az elmúlt években. A májusi fagy miatt sok helyen csak az előzetesen várt mennyiség felét tudták betakarítani. A csapadékos, viharos idő sem kedvezett a termésnek. A fagy után megmaradt meggy minősége kiváló volt. Az AKI Statisztikai Osztályának adatai szerint a meggyültetvények területe 12,5 ezer hektár, a termésátlag 17 százalékkal maradt el a 2010. évitől.

A szilva termése az 1990-es évek (150 ezer tonna) óta csökkent, az elmúlt három évben 50 és 70 ezer tonna között alakult. A szilva termőterülete zsugorodott, az előregedett ültetvények mellett a jégfalók, valamint az öntözés hiánya is hozzájárultak a termés ingadozásához. Középtávon a szilva termésének növeléséhez, illetve a versenyképesség javításához elengedhetetlen az ültetvények megújítása, ezzel együtt a fajtaváltás, az öntözött terület arányának növelése, valamint a tárolási kapacitás fejlesztése. A fagy elsősorban az észak-keleti megyékben okozott súlyos károkat, az ország dél-nyugati és nyugati részében átlagos volt a termés, összességében 60 ezer tonna szilvát takarítottak be.

Magyarországon a bogyógyümölcsűek közül legkorábban a szamóca érik be. Az utóbbi években a fogyasztók tudatosabban keresik a magyar termékeket. A szamócások termőfelülete 500-600 hektárra csökkent, a szamócások egyes területein a május eleji fagykár elérte az 50-70 százalékot is. A málnaültetvé-

28. ábra: A gyümölcsfélék termésmennyiségének és termelői árának változása 2011-ben (2010 = 100)

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH adatok alapján az AKI Piaci Információs Osztályán készült számítás

nyek előregedtek az elmúlt években, sokan felhagytak a termeléssel. A magyar feldolgozók is az olcsóbb lengyelországi és chilei gurulós gyümölcsöt keresik.

A KSH adatai szerint a gyümölcsök importja (déli gyümölccsel együtt) 13 százalékkal bővült (266 ezer tonnára) 2011-ben, az előző évihez viszonyítva. A déli gyümölcsök behozatala (137 ezer tonna) 13 százalékkal, ezen belül a banáné 28 százalékkal csökkent, ugyanakkor a Magyarországon megtermelhető gyümölcsök importja jelentősen nőtt (21. melléklet).

A friss alma behozatala (beleértve az ipari almát is) több mint a kétszeresére (85 ezer tonnára) bővült a kedvezőtlen 2010-2011. évi termés miatt. Az ipari alma importja (elsősorban Romániából és Szerbiából) lényegesen megugrott 2011. szeptember és október hónapokban. Az étkezési célú friss alma importja (elsősorban Ausztriából, Olaszországból) 38 százalékkal bővült. Az étkezési frisskörte-behozatal jelentős mértékben, 161 százalékkal (1,9 ezer tonnára) emelkedett, ezen belül az Olaszországból érkező import a négyszeresére, 997 tonnára nőtt. A szamóca behozatala összességében 30 százalékkal bővült, ezen belül a spanyolországi import 74 százalékkal. A nektarin importja 39 százalékkal (2,3 ezer tonnára) bővült. Ezzel szemben az őszibarackimport 32 százalékkal esett vissza. A kajszibe hozatala 40, a friss meggyé 23, a cseresznyéé 44 százalékkal csökkent.

Bel- és külpiazi értékesítés

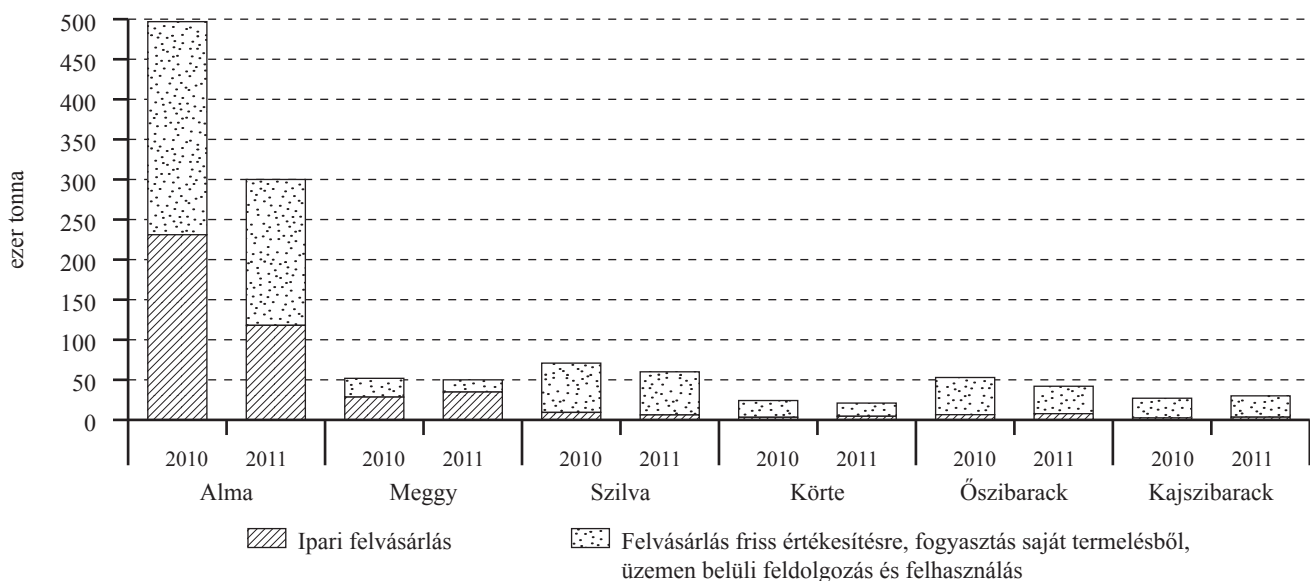
A KSH adatai szerint a gyümölcsfélék felvásárlása (ipari és friss együtt) 35 százalékkal csökkent 2011-ben az előző évihez viszonyítva. Az összes gyümölcsfelvásárlás közel kétharmadát jelentő alma felvásárolt mennyisége a felére zuhant. A szilva felvásárlása 38, a málnáé 13 százalékkal, a körtée 1 százalékkal csökkent. Ezzel szemben a meggy felvásárlása 26, a kajszie 22, az őszibaracké 7 százalékkal emelkedett. A cseresznye felvásárolt mennyisége 521 tonnáról 2323 tonnára nőtt tavaly.

A gyümölcsfélék ipari célú felvásárlása nagyobb mértékben (-37 százalék) csökkent, mint a teljes felvásárlás. Ennek oka, hogy az alacsonyabb termésű években a termelők a frisspiaci értékesítést helyezik előtérbe. Az ipari alma felvásárlása közel a felére zuhant a megfigyelt időszakban, mivel Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 40 százalékos terméskiesés volt. Az ipari célú szilva felvásárolt mennyisége 34, a lémálnáé 21 százalékkal csökkent, ezzel szemben az ipari őszibarack felvásárlása 19, a meggyé 22, a kajszie 31, a körtée 39 százalékkal bővült (29. ábra).

Az ipari célra felvásárolt gyümölcsfélék felvásárlási ára 26 százalékkal emelkedett. A vizsgált fajok közül csak a málna ára csökkent (-9 százalék). Az ipari alma felvásárlási ára 2011-ben volt a legmagasabb az elmúlt három évet tekintve. A vizsgált fajok közül az ipari célú meggy felvásárlási ára emelkedett a legnagyobb mértékben, 129 százalékkal. A kisebb termés miatt 2011-ben a feldolgozók az egy eurót is megadták kilogrammonként az ipari feldolgozásra szánt, rázott meggyért.

A KSH adatai szerint a gyümölcskivitel (friss, fagyasztott, déli gyümölccsel együtt) 14 százalékkal 125 ezer tonnára csökkent 2011-ben az előző évihez képest. A belföldi termesztésű gyümölcsök kivitele 4 százalékkal, a kivitel ötödét jelentő banánreexport (25 ezer tonna) 42 százalékkal esett vissza (21. melléklet).

29. ábra: A gyümölcsfélék felhasználása

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

A friss alma külkereskedelmi egyenlege 2011-ben negatív volt. Az étkezési célú friss alma kivitele 13 százalékkal (14,5 ezer tonna), míg a kisebb részarányú ipari almáé 6 százalékkal (8 ezer tonna) nőtt. Az almasűrítvény külkereskedelmi egyenlege évek óta pozitív. Az almasűrítvény kivitele 9 százalékkal csökkent 2011-ben, mint egy évvel korábban.

A frissmeggy-export 12 százalékkal (22 ezer tonnára) bővült. A fagyasztott meggy kivitele 37 százalékkal (1,6 ezer tonnára) csökkent, a vezető célpiac Németország felé 59 százalékkal zuhant. Magyarországon jelentős aszaltmeggy exportőr is. Szakértők szerint évente 500-600 tonna szárított meggyet állítanak elő. Az elmúlt évtizedben világszerte nőtt a kereslet a szárított gyümölcsök iránt, hosszabb távon komoly bevételi lehetőséget jelenthetne a magyar termelőknek, ha nagyobb tételekkel tudnának megjelenni a nemzetközi piacon.

A friss cseresznye kivitele 31 százalékkal bővült (2 ezer tonnára) 2011-ben. Az Oroszországba irányuló export részaránya három év alatt 20-ról 67 százalékra nőtt. Emellett jelentős mennyiséget értékesítünk Ausztriába és Németországba is.

A bogyósok kivitele évről évre csökken. A málna jelent kivételt, amelynek ipari felvásárlása mellett exportja is jelentős. A friss, valamint a fagyasztott málna külkereskedelmi egyenlege is pozitív. A friss málnát elsősorban Németországba és Ausztriába szállítjuk, a fagyasztott málna legnagyobb piaca Svédország. A külpiacon Magyarországon legnagyobb versenytársa a friss gyümölcs vonatkozásában Lengyelország, a fagyasztott málna esetében Szerbia. A frissmálna-export 2 százalékkal bővült, a fagyasztott terméké 18 százalékkal (1,3 ezer tonnára) csökkent.

A frisskajszi-kivitel stagnált (3,9 ezer tonna), annak ellenére, hogy a kisebb európai és a nagyobb hazai kínálat alapján a magyar kajszi kivitelének bővülését lehetett prognosztizálni. Ausztriába és Németországba nagyobb mennyiséget szállítottunk, mint 2010-ben. Elsősorban a késői érésű fajták versenyképesek a közösségi piacon, mivel a mediterrán országok termékeinek kifutásával, augusztustól a magyar termék csak a francia versenytárral van jelen a kínálatban.

A pozitív külkereskedelmi egyenleggel rendelkező friss szilva kivitele közel a felére (8,4 ezer tonnára) csökkent a vizsgált időszakban. Németországban két héttel hamarabb érett a szilva 2011-ben, ami nehezítette a magyar gyümölcs elhelyezését a németországi piacon. A külpiacon lehetőségek maradéktalan kihasználása érdekében hasznos lenne a kedvező értékesítési

időpontok (egészen korai és a kései szilva) megtalálása, amikor nincs dömping az európai piacon. A friss körte (ipari nélkül) exportja 37 százalékkal, a friss szamócaé 30 százalékkal csökkent.

A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a gyümölcsfajok 2010. évi összes termelésén belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2011-ben 5,7 százalékkal emelkedett a Budapesti Nagyban Piacon az előző évihez képest (22. melléklet). Az AKI PÁIR adatai szerint a Budapesti Nagyban Piacon a legnagyobb mértékben, 29 százalékkal a meggy termelői ára emelkedett. Ezt az okozta, hogy a meggy kínálata csökkent, ugyanakkor a konzervkészletek kimerülése miatt élénk volt a kereslet. A gyümölcsféléken belül legnagyobb súlyarányal rendelkező alma termelői ára – a jelentős termés kiesés ellenére – csak 9 százalékkal emelkedett. Az idei év elején az alma termelői ára a készletek gyorsabb kimerülése miatt várhatóan magas szinten marad.

A bogyógyümölcsök közül a szamóca, a köszméte és a piros ribiszke termelői ára kismértékben emelkedett 2011-ben, elsősorban a termés csökkenése miatt. A szeder termelői ára 19, a málnaé 9 százalékkal csökkent. A cseresznye termelői ára 13, az őszibaracké és a kajsziaé 12, a szilvaé 11, a körtéé 7 százalékkal maradt el az egy évvel korábbtól (28. ábra). A cseresznye alacsonyabb árához hozzájárult az is, hogy a különböző fajták összeértek, és egyszerre jelentek meg a kínálatban. A körte kínálata csökkent, ennek ellenére mérséklődött a termelői ára is, mivel a bőséges olaszországi kínálat miatt a Budapesti Nagyban Piacon nagy mennyiségben és alacsony áron kínálták az olasz körtét, ami a hazai árakra is nyomást gyakorolt.

A zöldség- és gyümölcsstermelés helyzete 2011-ben romlott a 2010. évihez képest. Az AKI PÁIR becslése szerint a zöldségfélék termése nőtt, ugyanakkor a gyümölcsféléké csökkent. A zöldségfélék 2011. évi termelői árindexe (AKI PÁIR) 15,2 százalékkal volt alacsonyabb, míg a gyümölcsöké 5,7 százalékkal magasabb. A zöldségfélék (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) külkereskedelmi egyenlege pozitív maradt, de 1,4 ezer tonnával romlott 2011-ben. A behozatal nagyobb mértékben csökkent, mint a kivitel. A gyümölcs (friss, fagyasztott, délgyümölcssel együtt) külkereskedelmi egyenlege továbbra is negatív volt, és romlott a kivitel csökkenése, valamint a behozatal növekedése miatt.

Szőlő és bor

Világ- és európai piaci tendenciák

Az OIV (2011) szerint a világ borszőlő területe 7,8 millió hektárra csökkent 2011-ben. Az EU-ban a visszaesés 50-55 ezer hektár közé tehető. Az Unióban a borszőlő területe 2011-ben 3 570 ezer hektár volt, ami 1,4 százalékkal kisebb a 2010. évinél. A déli félteke borszőlővel beültetett területeinek növekedési üteme 2000-hez viszonyítva lassult. Argentínában a borszőlő termőterülete 10 ezer hektárral 218 ezer hektárra csökkent tavaly. Ausztráliában, Új-Zélandon és a Dél-afrikai Köztársaságban továbbra is tapasztalható a szőlőterületek lassú eróziója. Ha a kínai területek növekedési üteme lassul és a török területek zsugorodása folytatódik, akkor az EU hanyatló trendjével a globális csökkenés 60 ezer hektár körül alakul. A déli félteke (Chile kivételével) és az USA területei valószínűleg erodálódnak, így a csökkenés elérheti a 66 ezer hektárt.

A Rabobank (2011b) szerint a déli félteke szőlőtermése szerény növekedést mutatott tavaly 2010-hez képest. A Dél-afrikai Köztársaságban 3 százalékkal szüreteltek több borszőlőt 2011-ben, mint egy évvel korábban. Argentínában 11 százalékkal nőtt a kibocsátás, de a többlet nagy részéből szőlőlevet készítettek és nem bort. Chile szőlőtermése a gyenge szüreti előrejelzések ellenére 2011-ben 10 százalékkal haladta meg az egy esztendővel korábbi mennyiséget. A csemege-szőlő borirányú feldolgozása több mint a kétszeresére nőtt, így összességében 14 százalékkal több bort állítottak elő (10,5 millió hektoliter).

Becslések szerint az USA-ban 10 százalékkal csökkent a szőlőtermés. Az EU 2011. évi borszőlőtermése hasonló volt az előző évihez, az egyes régiók között azonban eltérések tapasztalhatók. Franciaországban és Németországban több, ugyanakkor Olaszországban és Spanyolországban kevesebb szőlőt szüreteltek, mint egy évvel korábban.

Az OIV (2011) becslése szerint a globális bortermelés (szőlőlé és szőlőmust nélkül) 264 és 275 millió hl között alakult 2011-ben, a növekedés mértéke nem érte el a 0,5 százalékot az előző évihez viszonyítva. Az USA bortermelése 18,7 millió hektoliter volt tavaly, szemben az előző évi 20,9 millió hektoliterrel. Argentínában 4,8 százalékkal 15,5 millió hektoliterre csökkent a kibocsátás. Ugyanakkor Új-Zélandon 23 százalékkal bővült a termelés (2,3 millió hektoliter). Ausztráliában csaknem 12 millió hektoliter bort állítottak elő, ami 5,5 százalékkal haladta meg a 2010. évi mennyiséget. A Dél-afrikai Köztársaság 25 millió hektoliterrel 2011-ben is fenntartotta a 2009-2010. évek termelési

szintjét. A világ borfogyasztása 236 és 252 millió hektoliter közé tehető 2011-ben. A termelés és a fogyasztás közötti különbség 25 millió hektoliter körül volt, 10 százalékkal csökkent az előző évihez viszonyítva.

Az EU bortermelése (szőlőlé és szőlőmust nélkül) 2007 óta a legalacsonyabb volt 2011-ben. A Közösség bortermelését 156 millió hektoliterre becsülik, ez 1,6 millió hektoliterrel több a 2010. évinél. Az EU meghatározó bortermelő tagállamai közül Franciaország kibocsátása 9 százalékkal csaknem 50 millió hektoliterre nőtt 2011-ben az egy esztendővel korábbihoz képest. Olaszország bortermése 40 millió hektoliter, Spanyolországé 34 millió hektoliter volt, ami az előző évihez képest 15, illetve 3 százalékos csökkenést jelentett. A legnagyobb, 17 százalékos körüli visszaesés Görögországban és Portugáliában volt. Németországban csaknem 30 százalékkal több bort készítettek (9 millió hektoliter) tavaly, mint 2010-ben. Ausztriában, Szlovákiában, Romániában és Szlovéniában is nőtt a bor előállítás. Az EU borkészlete 3 százalékkal volt kevesebb a 2010/2011. gazdasági év (augusztus-július) végén, mint egy évvel korábban.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A NÉBIH 2011. szeptemberi becslése szerint Magyarországon a szőlő 82 061 hektárt foglalt el, ebből a termőterület 72 754 hektár volt. A termőterület 40 százaléka a Dunántúlon, 33 százaléka az Alföldön és 27 százaléka Észak-Magyarországon helyezkedik el. Az Alföldön, Bács-Kiskun megyében van az ország szőlőterületének csaknem 24 százaléka. A Hegyközségek Nemzeti Tanácsa 345 ezer tonnás borszőlőterméssel számolt, amelyből 2,5 millió hektoliter bor készült tavaly. Összehasonlításképpen: 2010-ben az előállított bor mennyisége 1,65 millió hektolitert tett ki. Az átmenő készlet 1,9 millió hektoliter volt 2011 júliusának végén, szemben az egy évvel korábbi 3 millió hektoliterrel.

A szüret már augusztus első hetében elkezdődött, a szőlő egészséges volt, ugyanakkor a nagy meleg miatt a lékinyerési-arány elmaradt a várakozásoktól és a fűtők sem voltak elég teltek a kötődési problémák miatt. A fagykár, majd a hőség miatt nagy volt a termés kiesés Közép-Európában, ezért a német és osztrák felvásárlók már júliusban megjelentek egyes magyarországi borvidékeken. A külföldi borászatok nagy hangsúlyt fektet-

nek arra, hogy a kereskedelmi szerződéseiknek megfelelő mennyiségű bor készítsenek, és ne szoruljanak ki az áruházláncokból. Ezért általában frissen fejtett bort vásárolnak Magyarországról, ugyanakkor a Szlovákiából és Csehországból érkező felvásárlók általában a szőlőt keresik. A hazai borpiac szereplői számára a szőlő exportja kedvezőtlen, mert előfordulhat, hogy a kivitt alapanyag importbor formájában visszakerül Magyarországra. Az Egri borvidéken viszont örültek a külföldi és az alföldi felvásárlóknak, mivel az Egervin néhány éve leállította a szőlő felvásárlását, így a termelők nem tudják a közelben értékesíteni a termést.

A KSH adatai szerint a borszőlő kilogrammonkénti felvásárlási ára csaknem 17 százalékkal volt magasabb 2011-ben az előző évinél. Az Egri borvidéken a szőlő felvásárlási ára 5-10 százalékkal emelkedett. Az illatos Cserszegi Fűszeres kilogrammonkénti ára 60 és 70 forint között alakult, de egyes borvidékeken a 140-150 forintot is elérte. Tokaj-Hegyalján a korai szőlőfajták (Sárga Muskotály, Zéta, Kabar) felvásárlási ára 40 százalékkal (90-110 forint/kg) haladta meg az egy évvel korábbi szintet. A szlovák felvásárlók 50 eurócentet (130 forint) kínáltak a Mátrai borvidéken az Irsai Olivér kilogrammjáért.

A KSH adatai szerint Magyarország borimportja a háromszorosára nőtt 2011-ben az előző évihez képest (23. melléklet). Az import 87 százaléka lédig, a többi palackos kiszerezésű volt. A lédig borok csaknem teljes mennyisége Olaszországból érkezett.

Bel- és külpiaci értékesítés

Az AKI PÁIR csak az összes bortermelés 50-60 százalékát kitevő asztali és tájborok értékesített mennyiségét és árát figyeli meg, a minőségi borok piaci folyamatainak alakulásáról nem állnak rendelkezésünkre információk (kivéve külpiaci értékesítés).

Az asztali és tájborok belföldön értékesített mennyisége 7 százalékkal csökkent 2011-ben az előző évihez viszonyítva. Az összes forgalom 51 százalékát a fehérborok tették ki. A fehérborok eladása 9 százalékkal volt kevesebb, amit a fehér tájborok forgalmának 27 százalékos visszaesése eredményezett. A vörös és rozéborok értékesítése 4 százalékkal maradt el a 2010. évitől. Ezen belül az asztali borok forgalma 9 százalékkal csökkent, míg a tájboroké 3 százalékkal nőtt.

A KSH adatai szerint a bor (gyöngyöző bor és pezsgő nélkül) külkereskedelmének egyenlege negatív volt a vizsgált időszakban, mennyiségben 83 százalékkal, értékben 38 százalékkal romlott. A palackos és lédig borok exportja volumenben 31 százalékkal, értékben 18 százalékkal esett vissza (23. melléklet). A külpiaci értékesítés nagyobb hányadát a lédig

borok (61 százalék) tették ki, ez az arány alig változott az előző évihez képest. A palackos borok exportja 30 százalékkal, a lédig boroké 32 százalékkal csökkent. Magyarország lédig-borkivitelének csaknem a fele (46 százalék) Németországba, 23 százaléka Csehországba és 14 százaléka Szlovákiába került. Palackos borból legtöbbet Szlovákiába (29 százalék), Csehországba (20 százalék) és az Egyesült Királyságba (13 százalék) szállítottunk. A nemzetközi piacon továbbra is a magyar fehérborok voltak keresettebbek, a kivitel belüli részarányuk emelkedett.

A pezsgő külkereskedelmének egyenlege mind mennyiségben, mind értékben negatív volt tavaly, és romlott 2010-hez képest. A pezsgő importja mennyiségben 2 százalékkal nőtt, exportja 34 százalékkal visszaesett. Az exportból származó bevétel 4 százalékkal csökkent, míg az import értéke 8 százalékkal emelkedett.

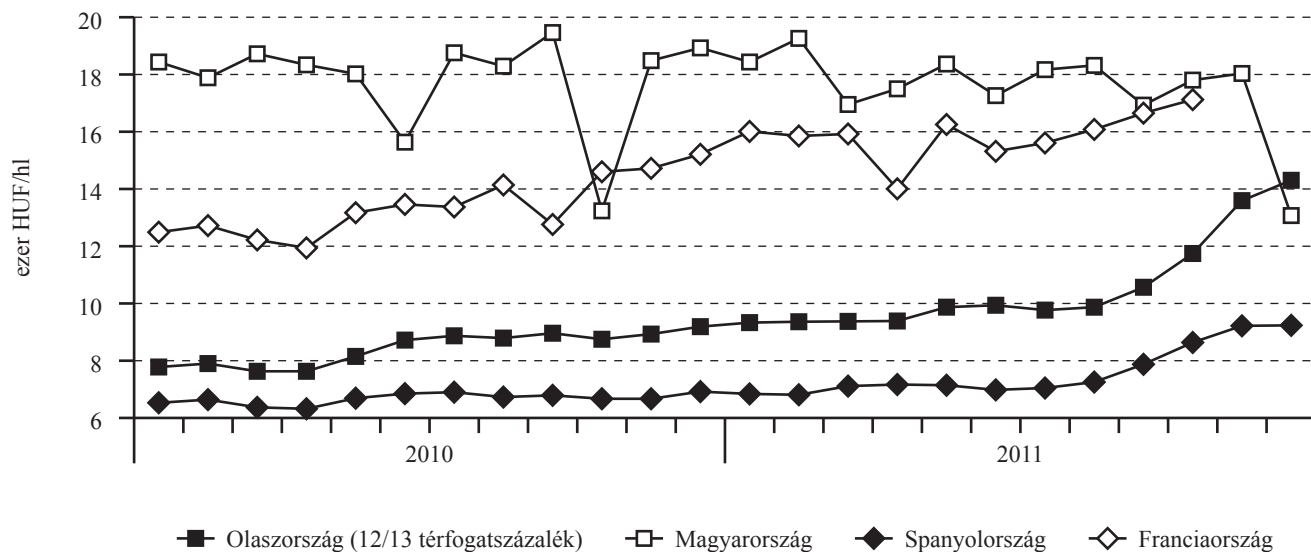
A piaci árak tendenciája

Az asztali és tájborok feldolgozó értékesítési ára 7 százalékkal volt magasabb 2011-ben, mint egy évvel korábban. A fehérborok ára csaknem 10 százalékkal, a vörös és rozéboroké 5 százalékkal emelkedett. A fehér tájborok ára nőtt a legnagyobb mértékben (+21 százalék), míg a fehér asztali boroké 7 százalékkal volt magasabb. A vörös és rozé asztali borok ára kismértékben csökkent, ugyanakkor a vörös és rozé tájboroké 8 százalékkal haladta meg a 2010. évi szintet (24. melléklet).

A lédig kiszerezésű vörös és rozé asztali borok magyarországi árának versenyképessége javult 2011-ben az előző évihez képest, bár a hazai árak a 2010. évhez hasonlóan, lényegesen magasabbak voltak az olaszországi és a spanyolországi áraknál (30. ábra). Ugyanakkor 2011 második felében emelkedett e két országban a borok ára, és csökkent a magyarországi és a franciaországi árak közötti különbség is. A lédig kiszerezésű fehér asztali borok ára a korábbi évekhez hasonlóan, különösen az év második felében, 2011-ben is versenyképesebb volt az uniós piacon, mint a lédig kiszerezésű asztali vörös és rozé boroké (31. ábra).

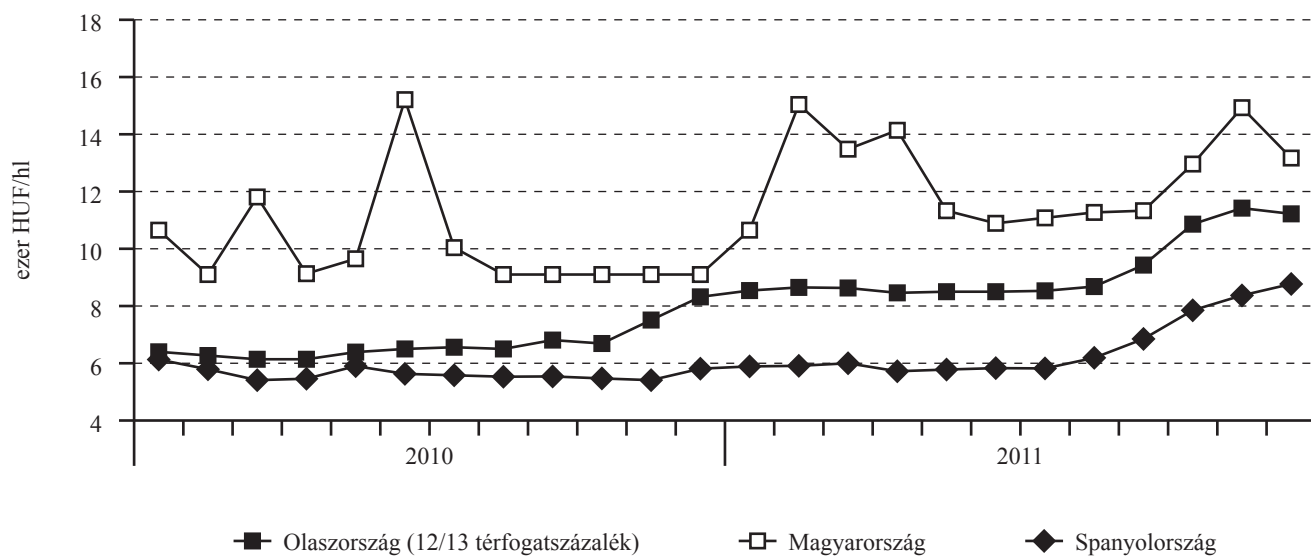
Magyarországon a borfogyasztás 3 millió hektoliter körül alakul évente, ebből 0,9 millió hektoliter a palackos bor. A KSH adatai szerint 2011-ben a literes kiszerezésű fehér, illetve vörös asztali borok fogyasztói ára egyaránt 4 százalékkal nőtt 2010-hez viszonyítva. A szőlő felvásárlási árának 17 százalékos emelkedése miatt a borok értékesítési ára várhatóan növekszik 2012-ben is.

30. ábra: A lédig kiszerezésű vörös és rozé asztali borok értékesítési ára

Forrás: AKI PÁIR, ISMEA, MAPA

31. ábra: A lédig kiszerezésű fehér asztali borok értékesítési ára

Forrás: AKI PÁIR, ISMEA, MAPA

Összefoglalás

A fontosabb termékpályák piaci folyamatai 2011

Stummer Ildikó (szerk.)

1. A világ gabonatermése 2011-ben az előző évinél jóval kedvezőbben alakult több térségben. Az áru-
piacokon érezhető volt a korábbi hiánypszychózis mérséklődése, mivel az év eleji rekord szintű árak folyamatosan csökkentek az év második felében, de még így is viszonylag magas szinten stabilizálódtak a terménypiaci árak. Magyarországon 4,13 millió tonna búzát takarítottak be 2011-ben, ez csaknem 400 ezer tonnával múlta felül a 2010. évi kibocsátást. A táblákról 8,09 millió tonna kukorica került le, ami 1,1 millió tonnával haladta meg az előző év termését. Az étkezési búza termelői ára 29 százalékkal, a takarmánykukoricáé 30 százalékkal emelkedett 2011-ben az előző évihez képest.
2. Az olajos magvak globális termésének 2 millió tonnás csökkenését becsülik a 2011/2012. gazdasági évre. Az árutőzsdéken az olajos magvak és származékainak jegyzése 2011 májusáig magas szintet ért el, ugyanakkor a terméskilátások javulása, az oroszországi exportkorlátozások feloldása és a romló befektetői hangulat a terményárak visszaesését eredményezték júniusban és júliusban. A betakarítás időszakában a határidős árak tovább csökkentek, de az év utolsó heteiben ismét felfelé indultak a dél-amerikai aszály hírére. Magyarországon a napraforgómag termelői ára 24 százalékkal 112 ezer forint/tonnára emelkedett 2011-ben az előző évihez képest. A repcemag ára 120 ezer forint/tonna volt, ami 42 százalékos növekedést jelentett 2010-hez viszonyítva.
3. A cukor globális termelése 172,7 millió tonna, fogyasztása 167,7 millió tonna lesz a 2011/2012. gazdasági évben. A cukor kínálatának növekedése miatt, több szakértői csoport a globális cukorárak csökkenését vetíti előre 2012-ben. Az Unió cukorkibocsátása 18 százalékkal 18,1 millió tonnára nőtt 2011-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az Európai Bizottság a cukortermelés kvótarendszérének megszüntetését tervezi a 2015/2016. gazdasági évtől. A legtöbb tagállam – Magyarországhoz hasonlóan – ellenzi a javaslatot, és a kvótaszabályozás 2020-ig történő fenntartását támogatja. A Magyar Cukor Zrt. 730 ezer tonna cukorrépat vásárolt fel 2011-ben, amelyből 125 ezer tonna cukrot állíthatnak elő. A cukorfok a kedvező időjárás miatt az előző évinél jelentősen magasabb, 17,13 százalék volt.
4. A sertéshús globális termelése 101 millió tonna körül alakult 2011-ben, 1,5 százalékkal csökkent az előző évihez képest, a magas takarmányárak miatt növekvő inputköltségek és az állatbetegségek miatt. A sertéshús globális kereskedelme elsősorban Ázsia keresletének élénkülése miatt jelentősen bővült, és meghaladta a 6 millió tonnát 2011-ben. Magyarországon a sertésállomány fogyása miatt a vágóhidak a belföldi kínálatot import alapanyaggal egészítik ki. A korábbi években a vágóhidak inkább az élő sertést részesítették előnyben a sertéshússal szemben a külföldi vásárlásaik során. Tavaly viszont több húst, és kevesebb élő sertést importáltak. Magyarország sertéshúsból nettó exportőr, élősertésből nettó importőr volt 2011-ben. Az élő sertés és sertéshús külkereskedelmének egyenlege forintban kifejezve pozitív maradt, és javult az előző évihez képest. A magyarországi sertésárak az előző évekhez hasonlóan, 2011-ben is követték az uniós árak tendenciáját. A vágósertés termelői ára 12 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi szintet.
5. A csirkehús globális kibocsátása és kereskedelme egyaránt 3 százalékkal bővült 2011-ben. Magyarországon a baromfihús exportjának árbevétele nagyobb mértékben nőtt, mint az importé, ezért a külkereskedelmi egyenleg javult. A vágócsirke élősúlyos termelői ára 17 százalékkal emelkedett 2011-ben, ugyanakkor a csirkehúsok feldolgozó értékesítési ára 2-6 százalékkal csökkent. Az EU-ban az étkezési tojás ára a szezonaritásnak megfelelően alakult. Magyarországon az étkezési tojás csomagolóhelyi értékesítési ára 3 százalékkal csökkent 2011-ben. Az étkezési tojás kivitele a felére esett vissza, míg az import közel 40 százalékkal bővült, így a külkereskedelmi egyenleg negatív maradt, és jelentős mértékben romlott. A hagyományos ketrecek használata 2012. január 1-től tilos az EU-ban. A régi ketrecekben előállított tojást az átmeneti időszakban (legfeljebb 2012. július 31-ig) kizárólag tagállamon belül és csak ipari feldolgozásra lehet értékesíteni, az étkezési tojásénál jóval alacsonyabb áron.

6. A marhahús globális termelése 0,5 százalékkal csökkent tavaly. Az Unió marha- és borjúhús-termelése a nagyobb vágósúlyok és a dinamikus export miatt közel 2 százalékkal 8,2 millió tonnára bővült. A globális marha- és borjúhús-kereskedelem jelentős élénkülését a szűk kínálat és a magas árak korlátozták. Magyarországon megállt a szarvasmarha-állomány csökkenése. Az élő szarvasmarha és a marhahús iránt élénk volt a külpiaaci kereslet. A világpiacon emelkedett a vágómarha ára 2011-ben az előző évihez viszonyítva. Magyarországon a vágómarha termelői ára 24 százalékkal nőtt. A termékpálya további fázisában az árak követték a termelői árak emelkedését, ugyanakkor a növekedés mértéke kisebb volt.
7. A világ juhhústermelése 13 millió tonna volt 2011-ben, nem változott az előző évihez képest. A globális juhhúsexport 3 százalékkal csökkent. A juhállomány fogyása miatt Magyarország csaknem 5 százalékkal kevesebb élő bányát értékesített a nemzetközi piacon 2011-ben, mint egy esztendővel korábban. A legnagyobb juhhúsexportőr országok szűk kínálata miatt többnyire emelkedett a juhhús ára a világpiacon. Magyarországon a könnyű bány árát forintban kifejezve 17 százalékkal nőtt. Az ár emelkedését a kínálat csökkenése mellett, az év második felétől a forint gyengülése is segítette.
8. A tejtermékek globális kereskedelmét meghatározó országok tejtermelése bővült 2011-ben. A világpiacon a kínálat erőteljes bővülése ellenére keresleti piac alakult ki tavaly, aminek hatására a nyerstej ára rekordszintre emelkedett. Magyarországon a nyerstej felvásárlásának csökkenéséhez a teljes nyerstej kivitelének növekedése is hozzájárult. A feldolgozók az alapanyaghiányt importtal pótolták. A nyerstej termelői árának 21 százalékos növekedését a megfigyelt termékek feldolgozó értékesítési és fogyasztói ára kisebb mértékben követte.
9. A zöldség- és gyümölcstermelés helyzete 2011-ben romlott a 2010. évihez képest. A zöldségfélék termése nőtt, ugyanakkor a gyümölcsféléké csökkent. A zöldségfélék 2011. évi termelői árindexe (AKI PÁIR) 15,2 százalékkal volt alacsonyabb, míg a gyümölcsöké 5,7 százalékkal volt magasabb. A zöldségfélék (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) külkereskedelmi egyenlege pozitív maradt, de 1,4 ezer tonnával romlott 2011-ben. A behozatal nagyobb mértékben csökkent, mint a kivitel. A gyümölcs (friss, fagyasztott, déligyümölcssel együtt) külkereskedelmi egyenlege továbbra is negatív volt, és romlott a kivitel csökkenése, valamint a behozatal növekedése miatt.
10. A globális bortermelés (szőlőlé és szőlőmust nélkül) 264 és 275 millió hl között alakult 2011-ben. Az EU bortermelését 156 millió hektoliterre becsülik, ez 1,6 millió hektoliterrel több a 2010. évinél. Magyarországon a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa 345 ezer tonnás borszőlőterméssel számolt, amelyből 2,5 millió hektoliter bor készült tavaly. A bor (gyöngyöző bor és pezsgő nélkül) külkereskedelmének egyenlege negatív volt. Az asztali és tájborok feldolgozó értékesítési ára 7 százalékkal volt magasabb 2011-ben, mint egy évvel korábban.

Summary

The market developments of the most important commodities in 2011

STUMMER Ildikó (eds.)

1. Global production of grain in 2011 was much higher in most regions of the world than in the previous year. The increased supply reduced the pressure on grain prices and over the year futures declined from record highs. Wheat production in Hungary was 4.13 millions tonnes, sharply higher than in 2010. Maize production in Hungary increased to 8 million tonnes, up by 1 million tonnes from one year earlier. Wheat producer prices increased by almost 29 per cent and those of feed maize by 30 per cent in 2011.
2. Global oilseed production in 2011/2012 is projected to be 2 million tonnes lower than the previous year. In the first five months of 2011 there was a significant increase in production and the oilseeds market stabilised, but the good prospects for production disappeared in June and July. Oilseeds contracts also fell during the harvest period but in the last weeks of the year everything turned around and prices were pushed up by the tightening supply. The producer price of sunflower seed increased by 24 per cent in 2011 to 112 thousand HUF/tonne in Hungary. The price of rapeseed was 120 thousand HUF/tonne, a 42 per cent increase over the previous year.
3. Global sugar production amounts to 172.7 million tonnes and the consumption of sugar is expected to reach 167.7 million tonnes in the 2011/2012 (marketing) year. Owing to the increase in the sugar supply, several groups of experts forecast a decline in global sugar prices in 2012. Sugar production in the European Union (EU) has increased to 18.1 million tonnes, an 18 per cent increase over the previous year. The European Commission plans to abolish the sugar quota system from the 2015/2016 marketing year. Most of the Member States – including Hungary – oppose this proposal and wish to retain the quota regulation until 2020. The Hungarian sugar factory called Magyar Cukor Zrt. purchased 730 thousand tonnes of sugar beet in 2011, from which 125 thousand tonnes of sugar can be produced. The sugar content was significantly higher – 17.13 per cent – than in the previous year due to the favourable weather conditions.
4. Global pork production was around 101 million tonnes in 2011, 1.5 per cent lower than in the previous year, due to the high feed prices, rising input costs and animal diseases. The global trade in pork has considerably increased mainly due to buoyant demand in Asia, and it was over 6 million tonnes in 2011. In Hungary, because of the reduction in the pig population the slaughterhouses made up the shortfall with imported pigs. In previous years the abattoirs preferred the purchase of live pigs instead of pork when making foreign purchases. Last year, however, more meat and fewer live pigs were imported. Hungary was a net exporter of pork and a net importer of live pigs in 2011. The balance of foreign trade in live pigs and pork remained positive in HUF terms and improved compared to the previous year. The Hungarian pork prices, as in the previous years, followed the trends of prices in the EU in 2011. The pig producer prices were 12 per cent higher than one year before.
5. The global output and trade in chicken meat increased by 3 per cent in 2011. In Hungary the income from poultry meat exports increased more than that from imports, and the external trade balance improved. Producer prices of slaughter chickens increased by 17 per cent in 2011, while chicken meat prices fell by 2-6 per cent. Egg prices in the EU fluctuated according to the seasonality. In Hungary egg prices declined by 3 per cent in 2011. Exports of table eggs fell by half, while imports grew by nearly 40 per cent. The trade balance remained negative and decreased significantly. Since 1 January 2012 the use of traditional cages has been prohibited in the EU. During the transitional period – until 31 July 2012 the latest – eggs produced in the old cages can be sold only on the domestic market of the Member States, solely for industrial processing at a much lower price than table eggs.
6. Global beef production fell by 0.5 per cent last year. Beef and veal production in the EU increased by nearly 2 per cent to 8.2 million tonnes due to the greater slaughter weights and the dynamic exports. The significant recovery of the global beef and veal trade was restricted by the tight supply and high prices. In Hungary the decline in the size of the cattle herd stopped. There was a keen demand for live cattle and beef in foreign markets. The price of cattle on the world market increased in 2011 compared to the previous year. In Hungary

- cattle producer prices increased by 24 per cent. Wholesale and retail prices followed the rise in producer prices, while the growth rate was lower.
7. The global production of sheep meat in 2011 was 13 million tonnes; unchanged from the previous year. Global sheep meat exports decreased by 3 per cent. Owing to the decrease in the sheep population, in 2011 Hungary sold nearly 5 per cent fewer live lambs on the international market than one year before. The price of sheep meat increased in the world market mainly due to the largest sheep meat exporters' tight supply. In Hungary the light lamb prices increased by 17 per cent in HUF terms. The rise in prices was supported by the decreasing supply and from the second half of the year also by the declining exchange rate of the Hungarian forint.
 8. The milk production of the key market players in global trade increased in 2011. In the previous year the supply on the world market increased significantly, however, there was still a demand market. As a result of this the raw milk price reached historical highs. In Hungary the raw milk delivery volume declined last year due partly to the increase in raw milk exports. As there was a shortage of raw milk on the market the processors imported raw milk and cream. In 2011 the reported increase in the processors' sale and retail prices of milk and milk products was smaller than the raw milk price increase (21 per cent).
 9. The situation of the fruit and vegetables sector declined in 2011 compared to 2010. On the one hand the production of vegetables increased, but on the other the production of fruit declined. The producer price index of vegetables in 2011 was 15.2 per cent lower than the previous year, while that of fruit increased by 5.7 per cent. The trade balance of vegetables remained positive, but declined by 1.4 thousand tonnes in 2011. The level of imports decreased more than the level of exports. The trade balance in fruit (fresh, frozen, with tropical fruits) remained negative although it deteriorated due to declining exports and increasing imports.
 10. Total world wine production (not including juice and musts) was between 264 and 275 million hectolitres in 2011. EU wine production is estimated to be 156 million hectolitres, up by 1.6 million hectolitres from 2010. The National Council of Wine Communities in Hungary recorded 345 thousand tonnes of wine grape production in 2011, sufficient for 2.5 million hectolitres of wine. The trade balance in wine (not including sparkling wine) was negative. The processors' sale prices of table and regional wine increased by 7 per cent in 2011 compared to the previous year.

Kivonat

A fontosabb termékpályák piaci folyamatai 2011

Stummer Ildikó (szerk.)

A kiadvány a fontosabb termékpályák 2011. évi piaci folyamatait mutatja be elsősorban az ártrendeken keresztül. Az összeállítás az Agrárgazdasági Kutató Intézet Piaci Árinformációs Rendszerének adataira, valamint a különböző magyarországi és nemzetközi forrásokból származó árinformációkra és adatokra támaszkodik. Az étkezési búza termelői ára 29 százalékkal, a takarmánykukoricáé 30 százalékkal emelkedett 2011-ben az előző évihez képest. A napraforgómag termelői ára 24 százalékkal 112 ezer forint/tonnára nőtt. A repcemag ára 120 ezer forint/tonna volt, ami 42 százalékos növekedést jelentett 2010-hez viszonyítva. A Magyar Cukor Zrt. 730 ezer tonna cukor-répat vásárolt fel 2011-ben, amelyből 125 ezer tonna

cukrot állíthatnak elő. A magyarországi sertésárak az előző évekhez hasonlóan, 2011-ben is követték az uniós árak tendenciáját. A vágósertés termelői ára 12 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi szintet. A vágócsirke élősúlyos termelői ára 17 százalékkal, a vágómarháé 24 százalékkal emelkedett. A nyerstej felvásárlásának csökkenéséhez a teljes nyerstej kivitelének növekedése járult hozzá. A nyerstej termelői ára 21 százalékkal haladta meg a 2010. évi szintet. A zöldség- és gyümölcsstermelés helyzete 2011-ben romlott az előző évihez képest. A zöldségfélék termése nőtt, ugyanakkor a gyümölcsféléké csökkent. Az asztali és tájborok feldolgozói értékesítési ára 7 százalékkal volt magasabb 2011-ben, mint egy évvel korábban.

Abstract

The market developments of the most important commodities in 2011

STUMMER Ildikó (eds.)

The publication discusses the market developments of the most important commodities in 2011, mainly by presenting price trends. The material is based on the information on prices and data of the Market Price Information System of the Research Institute of Agricultural Economics and of various Hungarian and international data and information sources. In 2011, wheat producer prices increased by almost 29 per cent and those of feed maize by 30 per cent. The producer price of sunflower seed increased by 24 per cent to HUF 112 thousand tonne in 2011. The price of rapeseed was HUF 120 thousand tonne, a 42 per cent increase over the previous year. The Hungarian sugar factory called Magyar Cukor Zrt. purchased 730 thousand tonnes of sugar beet in 2011, from which 125 thousand tonnes

of sugar can be produced. As in the previous years, in 2011 Hungarian pork prices followed the trends of prices in the EU. Pig producer prices were 12 per cent higher than one year before. Producer prices of slaughter chickens increased by 17 per cent in 2011. Cattle producer prices in Hungary increased by 24 per cent. The raw milk delivery volume declined last year due partly to the increase in raw milk exports. The situation of the fruit and vegetables sector also declined in 2011 compared to 2010. On the one hand the production of vegetables increased, but on the other the production of fruit declined. The processors' sale prices of table and regional wine increased by 7 per cent in 2011 compared to the previous year.

Mellékletek

Mellékletek jegyzéke

1. melléklet: A főbb szakágazatok termelési és értékesítési volumenváltozása	57	13. melléklet: A vágómarha és a vágóbárány termelői ára.....	63
2. melléklet: A gabonafélék külkereskedelmi forgalma.....	57	14. melléklet: A tejtermékek külkereskedelmi forgalma	64
3. melléklet: A gabonafélék termelői ára és a malomipari termékek feldolgozói értékesítési ára	58	15. melléklet: A nyers tehéntej termelői ára	65
4. melléklet: Az olajnövények és származékaik külkereskedelmi forgalma.....	59	16. melléklet: A feldolgozott tej és a főbb tejtermékek feldolgozói értékesítési ára	65
5. melléklet: Az olajnövények termelői ára és a származékaik feldolgozói értékesítési ára	59	17. melléklet: A zöldségfélék felvásárlása	66
6. melléklet: A cukorrépa és származékai külkereskedelmi forgalma.....	60	18. melléklet: A zöldségfélék (dinnyével) külkereskedelmi forgalma.....	67
7. melléklet: Az élő állat és hús külkereskedelmi forgalma (sertés, szarvasmarha-félék, bárány) ..	60	19. melléklet: A vizsgálatba vont zöldségfajok termelői árának változása a Budapesti Nagybani Piacon	68
8. melléklet: A vágósertés termelői ára.....	61	20. melléklet: A gyümölcsök felvásárlása	69
9. melléklet: A nyers húsok feldolgozói értékesítési ára	61	21. melléklet: A gyümölcsfélék (déligyümölcssel, dinnye nélkül) külkereskedelmi forgalma.....	70
10. melléklet: A baromfifélék külkereskedelmi forgalma.....	62	22. melléklet: A vizsgálatba vont gyümölcsfajok termelői árának változása a Budapesti Nagybani Piacon	71
11. melléklet: A vágóbaromfi-félék termelői ára és az étkezési tojás csomagolóhelyi ára	63	23. melléklet: A bor külkereskedelmi forgalma	72
12. melléklet: A baromfihúsok feldolgozói értékesítési ára.....	63	24. melléklet: A belföldön termelt borok feldolgozói értékesítési ára	73
		25. melléklet: Néhány élelmiszer fogyasztói ára	73

1. melléklet: A főbb szakágazatok termelési és értékesítési volumenváltozása^{a)}

Ágazat megnevezése	Megnevezés	2009	2010	2011
Húsfeldolgozás és -tartósítás	Bruttó termelés	55,28	55,39	58,39
	Belföldi értékesítés	50,32	49,26	49,85
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	Bruttó termelés	67,13	66,53	77,57
	Belföldi értékesítés	82,15	78,62	90,88
Tejfeldolgozás	Bruttó termelés	75,35	77,01	72,77
	Belföldi értékesítés	73,78	72,90	68,16
Malomipari termékek gyártása	Bruttó termelés	43,63	42,75	37,41
	Belföldi értékesítés	41,90	42,99	34,99

^{a)} 2000 = 100

Forrás: KSH

2. melléklet: A gabonafélék külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
10019099 Búza, nem vető	71,63	57,24	79,91	3,40	4,03	118,53
10059000 Kukorica, nem vető	144,48	193,43	133,88	3,24	4,28	132,10
10030090 Árpa, nem vető	12,01	27,32	227,48	0,94	3,89	413,83
Összesen	228,11	277,99	121,87	7,58	12,20	160,95

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
10019099 Búza, nem vető	1 649,02	957,56	58,07	72,51	60,58	83,55
10059000 Kukorica, nem vető	3 858,08	3 529,20	91,48	79,77	76,78	96,25
10030090 Árpa, nem vető	302,74	508,80	168,07	20,12	58,07	288,62

Forrás: KSH

3. melléklet: A gabonafélék termelői ára és a malomipari termékek feldolgozói értékesítési ára

Termék	Mértékegység	2011		
		Ár	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
Étkezési búza	Termelői ár HUF/tonna	52 514	166,82	127,37
Takarmánybúza	Termelői ár HUF/tonna	45 175	180,41	125,80
Takarmánykukorica	Termelői ár HUF/tonna	48 250	182,56	122,43
Takarmányárpa	Termelői ár HUF/tonna	45 315	184,84	165,35
Finomliszt BL 55	Feldolgozói értékesítési ár HUF/kg	93,70	148,33	148,92
Rétesliszt BFF 55	Feldolgozói értékesítési ár HUF/kg	102,30	136,95	139,28
Fehér kenyérliszt BL 80	Feldolgozói értékesítési ár HUF/kg	89,51	150,51	153,56
Tésztaipari liszt	Feldolgozói értékesítési ár HUF/kg	96,24	149,44	149,33
Étkezési búzadara AD	Feldolgozói értékesítési ár HUF/kg	108,68	135,29	138,34
Gabona alapú termékek (lisztek és búzadara)	–	–	147,90 ^{a)}	149,74 ^{a)}

a) Fisher index.
Forrás: AKI PÁIR

4. melléklet: Az olajnövények és származékaik külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
1206 Napraforgómag	63,96	58,63	91,66	10,57	10,72	101,42
1512 Napraforgóolaj	54,69	85,56	156,44	15,25	13,15	86,23
1205 Repcemag	57,27	82,18	143,50	3,45	5,45	157,97
1514 Repceolaj	2,76	3,61	130,79	7,63	11,03	144,56
2304 Szójaliszt	2,63	1,24	47,15	58,83	55,85	94,93
Összesen	181,31	231,22	127,53	95,74	96,20	100,48

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
1206 Napraforgómag	688,74	415,47	60,32	66,65	67,14	100,74
1512 Napraforgóolaj	233,76	278,70	119,22	70,65	49,63	70,25
1205 Repcemag	638,01	617,86	96,84	19,54	36,08	184,65
1514 Repceolaj	13,51	13,15	97,34	34,52	37,26	107,94
2304 Szójaliszt	29,12	13,49	46,33	692,22	625,52	90,36

Forrás: KSH

5. melléklet: Az olajnövények termelői ára és a származékaik feldolgozó értékesítési ára

Termék	2011		
	HUF/tonna	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
Ipari napraforgómag	112 018	123,72	187,82
Repcemag	120 233	142,50	157,76
Ömlesztett nyers napraforgóolaj	272 062	129,39	138,00
Palackozott finomított napraforgóolaj	344 002	126,75	130,72
Napraforgódara	47 053	126,10	165,28

Forrás: AKI PÁIR

6. melléklet: A cukorrépa és származékai külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
121291 Cukorrépa	0,90	2,64	293,33	0,02	–	–
1701 Cukor	38,92	43,30	111,25	33,47	46,68	139,47
1702 Izoglükóz	21,96	27,74	126,32	2,56	3,98	155,47
1703 Melasz	0,11	0,03	27,27	2,98	4,15	139,26
Összesen	61,90	73,70	119,06	39,03	54,81	140,43

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
121291 Cukorrépa	82,73	177,72	214,82	0,51	–	–
1701 Cukor	277,14	200,28	72,26	244,07	273,81	112,18
1702 Izoglükóz	283,68	299,53	105,59	9,81	15,31	156,06
1703 Melasz	4,76	0,66	13,86	129,44	137,27	106,05

Forrás: KSH

7. melléklet: Az élő állat és hús külkereskedelmi forgalma (sertés, szarvasmarhafélék, bárány)

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
0103 Élő sertés	14,72	16,73	113,65	36,20	18,93	52,29
0203 Sertéshús	94,29	96,49	102,33	56,63	74,46	131,49
0102 Élő szarvasmarhafélék (Marhahúsa)	37,59	54,90	146,05	10,82	19,44	179,67
01041030 Bárány	11,50	11,64	101,22	11,18	13,84	123,79
Összesen	10,93	12,00	109,79	0,79	0,79	100,00
Összesen	169,03	191,76	113,45	115,62	127,46	110,24

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
0103 Élő sertés	38,68	43,33	112,02	110,48	54,84	49,64
0203 Sertéshús	165,45	158,69	95,91	124,85	143,86	115,23
0102 Élő szarvasmarhafélék (Marhahús ^{a)})	55,63	62,13	111,68	16,16	25,42	157,30
01041030 Bárány	16,95	14,96	88,26	12,72	14,10	110,85
Összesen	15,11	14,39	95,23	1,46	1,13	77,40

^{a)} 0201 Szarvasmarhafélék húsa frissen vagy hűtve, 0202 Szarvasmarhafélék húsa fagyasztva.

Forrás: KSH

8. melléklet: A vágósertés termelői ára

Minőségi osztály	2011		
	HUF/kg hasított meleg súly	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
S	413,23	103,67	111,77
E	405,82	103,67	111,38
U	394,06	103,03	111,12
R	374,82	101,23	111,04
O	335,78	98,44	108,44
P	326,01	96,58	106,37
Nem minősített	387,32	101,48	112,83
M1	384,50	106,48	123,08
Vágósertés összesen	403,02	103,97	111,92

Forrás: AKI PÁIR

9. melléklet: A nyers húsok feldolgozói értékesítési ára

Termék	2011		
	HUF/kg	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
Csontos marhahús frissen, félben	869,14	110,83	107,40
Csontos marhahús frissen, negyedben, eleje	830,41	113,39	111,45
Csontos marhahús frissen, negyedben, hátulja	925,32	109,90	107,86
Csontos sertéshús, lehúzott, félben	637,62	96,83	101,66
Szalonnás és bőrös sertéshús, félben	518,67	98,07	100,77
Sertés karaj, csonttal, szűzpecsenye nélkül	823,23	101,45	108,10
Sertés comb, csont nélkül	785,56	106,10	104,57
Sertés tarja, csonttal	721,23	104,95	107,42
Darabolt sertéshús (karaj, tarja, comb)	—	105,26 ^{a)}	104,99 ^{a)}

a) Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

10. melléklet: A baromfifélék külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
Tyúkfélék nem darabolva ^{a)}	1,44	1,29	89,58	0,32	0,37	115,63
Tyúkfélék darabolva ^{b)}	23,90	31,47	131,67	7,17	9,39	130,96
Pulyka, nem darabolva ^{c)}	0,36	0,52	144,44	0,02	0,03	150,00
Pulykadarabok ^{d)}	27,66	33,35	120,57	1,66	2,18	131,33
Összesen (víziszármnyással együtt)	104,10	134,42	129,13	11,40	14,42	126,49

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
Tyúkfélék nem darabolva ^{a)}	3,73	3,25	87,13	0,86	0,91	105,81
Tyúkfélék darabolva ^{b)}	56,86	73,23	128,79	27,14	31,97	117,80
Pulyka, nem darabolva ^{c)}	0,55	0,66	120,00	0,05	0,03	60,00
Pulykadarabok ^{d)}	37,34	38,68	103,59	7,55	9,27	122,78

^{a)} 020711 Tyúkfélék nem darabolva, frissen vagy hűtve, 020712 Tyúkfélék nem darabolva, fagyasztva.

^{b)} 020713 Tyúkfélék darabolva, frissen vagy hűtve, 020714 Tyúkfélék darabolva, fagyasztva.

^{c)} 020724 Pulyka, nem darabolva, frissen vagy hűtve, 020725 Pulyka, nem darabolva, fagyasztva.

^{d)} 020726 Pulykadarabok frissen vagy hűtve, 020727 Pulykadarabok fagyasztva.

Forrás: KSH

11. melléklet: A vágóbaromfi-félék termelői ára és az étkezési tojás csomagolóhelyi ára

Termék	Mértékegység	2011		
		Ár	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
Vágócsirke	HUF/kg	249,47	115,36	116,81
Vágópulyka	HUF/kg	351,95	113,33	113,52
Vágókacsa	HUF/kg	295,20	116,32	115,13
Étkezési tojás	HUF/db	17,02	92,70	97,26

Forrás: AKI PÁIR

12. melléklet: A baromfi-húsok feldolgozói értékesítési ára

Termék	2011		
	HUF/kg	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
Friss csirke egészben 70%-os	451,19	93,55	98,11
Friss csirke egészben 65%-os	457,57	93,73	98,32
Friss csirkecomb, csontos	444,03	88,22	94,60
Friss csirkemell	917,87	99,75	105,52
Fagyasztott csirke egészben 65%-os	427,48	93,01	101,32
Friss csirkehús összesen	—	95,03 ^{a)}	100,76 ^{a)}
Friss pulykacomb alsó, csontos	375,04	106,90	109,12
Friss pulykacomb felső, csontos	693,43	100,02	103,10
Friss pulykamell filé	1 209,95	122,37	118,68
Friss pulykahús összesen	—	119,67 ^{a)}	117,89 ^{a)}

^{a)} Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

13. melléklet: A vágómarha és a vágóbárány termelői ára

Megnevezés	Minőségi osztály	Mértékegység	2011		
			Ár	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
Fiatal bika	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	714,48	104,44	112,05
Vágótehén	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	595,46	122,11	125,37
Vágóüsző	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	615,56	118,41	124,91
Vágómarha összesen	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	608,65	119,07	123,80
Vágóbárány	13-35 kg élősúly	HUF/kg élősúly	816,35	119,01	116,77

Forrás: AKI PÁIR

14. melléklet: A tejtermékek külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
0401 Tej és tejszín sűrités, édesítés nélkül	27,30	37,86	138,71	27,18	28,26	103,96
0402 Tej és tejszín sűritve, édesítve	0,20	0,24	122,24	6,08	6,14	100,91
0403 Tejföl, joghurt, kefir	4,23	3,05	72,12	8,74	9,97	113,99
0404 Tejsavó	2,28	3,58	156,71	0,93	1,28	137,46
0405 Vaj és vajkrém	1,17	1,16	99,26	6,15	6,92	112,47
0406 Sajt és túró	11,57	12,59	108,85	35,43	37,74	106,52
Összesen	46,75	58,49	125,12	84,53	90,31	106,84

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
0401 Tej és tejszín sűrités, édesítés nélkül	345,79	398,15	115,14	183,05	193,68	105,81
0402 Tej és tejszín sűritve, édesítve	0,33	0,37	110,51	18,78	16,53	88,03
0403 Tejföl, joghurt, kefir	17,75	11,03	62,15	36,02	37,06	102,90
0404 Tejsavó	21,12	26,54	125,71	3,60	4,05	112,62
0405 Vaj és vajkrém	1,52	1,25	82,19	6,22	6,25	100,40
0406 Sajt és túró	14,05	13,27	94,44	44,25	43,01	97,20

Forrás: KSH

15. melléklet: A nyers tehéntej termelői ára

Termék	2011		
	HUF/kg	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
Alapár	83,55	142,48	121,02
Átlagár	85,96	142,93	120,56

Forrás: AKI PÁIR

16. melléklet: A feldolgozott tej és a főbb tejtermékek feldolgozói értékesítési ára

Termék	2011		
	HUF	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	130,26	112,59	111,09
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	141,64	110,48	108,07
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tartós tej	144,41	114,14	106,32
Adagolt vaj, 1 kg	1 303,14	127,90	118,05
Vajkrém natúr, 1 kg	802,73	113,10	110,13
Tehéntúró, 1 kg	618,26	103,53	105,88
Tejföl, 1 kg	365,43	117,70	112,93
Joghurt gyümölcsös, 1 kg	389,12	112,07	105,05
Kefir, 1 kg	265,06	102,32	103,67
Érlelt félkemény sajt, 1 kg	1 087,89	132,82	116,75
Ömlesztett sajt, 1 kg	1 119,21	100,48	105,97
Tejtermékek összesen	—	112,83^{a)}	109,17^{a)}

^{a)} Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

17. melléklet: A zöldségfélék felvásárlása

	2010					2011				
	Összes termék	Teljes felvásárlás	Ipari felvásárlás			Összes termék ^{a)}	Teljes felvásárlás	Ipari felvásárlás		
			ezer tonna	Összes termésből (%)	Ár HUF/kg			ezer tonna	Összes termésből (%)	Ár HUF/kg
Csemege-kukorica	302,75	162,14	161,87	53,47	25,28	450	166,75	165,71	36,82	36,75
Fejes káposzta	57,12	10,71	3,11	5,44	58,96	80	14,65	4,67	5,84	36,44
Görögdinnye	141,08	51,61	–	–	–	180	47,24	–	–	–
Paradicsom	134,27	39,51	29,64	22,07	17,68	170	59,29	47,01	27,65	23,79
Zöldpaprika	109,53	28,93	5,96	5,44	117,83	130	31,01	3,47	2,67	88,17
Sárgarépa	58,53	9,68	5,02	8,58	30,30	70	12,89	7,76	11,09	29,03
Zöldborsó	61,07	41,81	41,79	68,43	63,75	85	44,45	44,44	52,28	78,05
Vöröshagyma	40,89	8,21	1,58	3,86	47,17	56	9,10	2,31	4,13	37,27
Uborka	37,98	18,08	14,35	37,78	92,47	41	16,93	13,78	33,61	81,96
Petrezselyem	27,64	2,85	0,19	0,69	165,50	40	3,51	0,66	1,65	93,43
Zöldbab	17,03	7,34	7,28	42,75	60,18	17	7,60	7,58	44,59	65,99
Paradicsom-paprika	11,92	3,47	3,04	25,50	96,39	14	7,92	7,10	50,71	116,10
Spárgatök	7,09	1,15	0,46	6,49	32,77	8	1,19	0,77	9,63	57,20
Fokhagyma	4,17	0,95	0,38	9,11	310,50	6	1,26	0,55	9,17	448,62
Egyéb zöldség	133,29	41,68	–	–	–	253	56,20	–	–	–
Zöldség összesen	1 144,36	428,12	274,67^{b)}	24,00^{b)}	86,06^{b)}	1 600	479,99	305,81^{b)}	19,11^{b)}	91,75^{b)}

^{a)} Becslés AKI PÁIR és Statisztikai Osztály adatai alapján.

^{b)} Egyéb zöldség nélkül.

Forrás: KSH

18. melléklet: A zöldségfélék (dinnyével) külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	millió HUF	millió HUF		millió HUF	millió HUF	
Zöldségfélék	57 173,28	57 280,25	100,19	40 603,15	38 524,33	94,88
Ebből:						
Görögdinnye frissen	3 946,82	2 476,15	62,74	1 016,30	568,37	55,93
Paradicsom frissen	1 481,14	1 197,19	80,83	6 087,67	4 262,27	70,01
Vöröshagyma frissen	209,77	313,98	149,68	1 311,71	1 022,54	77,96
Édes paprika frissen	7 222,64	6 241,96	86,42	3 132,99	2 481,86	79,22
Csemegekukorica fagyasztva	11 529,63	11 855,02	102,82	283,09	521,03	184,05

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
Zöldségfélék	267,46	249,88	93,42	218,53	202,34	92,59
Ebből:						
Görögdinnye frissen	58,77	45,79	77,91	12,99	7,03	54,08
Paradicsom frissen	4,36	2,61	59,92	19,00	14,11	74,26
Vöröshagyma frissen	1,73	2,19	126,27	14,13	11,61	82,16
Édes paprika frissen	21,70	22,99	105,94	10,49	7,99	76,21
Csemegekukorica fagyasztva	64,54	55,15	85,45	1,46	2,25	153,65

Forrás: KSH

19. melléklet: A vizsgálatba vont zöldségfajok termelői árának változása a Budapesti Nagybani Piacon

Faj	Fajta/típus	Méret	Termelési mód	Kiszereles	Termelői ár változása 2011/2010 (%)	Ár-összehasonlítás időszaka	Megjegyzés	Mennyiségi részarány az összes zöldségtermelésen belül 2010-ben százalék
Fejes káposzta	–	–	szabadföldi	kg	45,9	július-december	a primőr termék kifutásától	4,99
Sárgarépa	–	–	szabadföldi	kg	84,0	augusztus-december	a primőr termék kifutásától	5,11
Petrezselyem	–	–	szabadföldi	kg	73,4	augusztus-december	a primőr termék kifutásától	2,42
Vöröshagyma	barna héjú	–	szabadföldi	kg	69,6	június-december	a tavalyi termés kifutásától	3,57
Görögdinnye	–	–	szabadföldi	kg	116,3	27-39. hét	piacra lépéstől	12,33
Paradicsom	gömb	40-47 mm	szabadföldi/termesztő-berendezés	kg	74,1	34-52. hét	az 57-67 mm-es termék megjelenésétől	11,73
		47-57 mm			78,5	34-52. hét		
		57-67 mm			52,4	34-41. hét		
Urborka	kígyó	–	szabadföldi/termesztő-berendezés	kg	88,4	március-december	piacra lépéstől	3,32
	berakó	–		kg	95,6	április-november	piacra lépéstől	
Paprika	zöldpaprika	30-70 mm	szabadföldi/termesztő-berendezés	kg	73,9	június-december	db-os kiszerelés piaci kínálatból való kikerülésétől	13,00
					109,9	január-május	júniustól nincs a piac kínálatában	
		70,2	június-december	db-os kiszerelés piaci kínálatból való kikerülésétől				
		105,3	január-május	Júniustól nincs a piac kínálatában				
Összesen					84,9 ^{a)}			56,48

^{a)} 2011. évi árindex (2010. évi súlyarányokkal).
Forrás: AKIPAIR, KSH

20. melléklet: A gyümölcsök felvásárlása

	2010						2011					
	Összes termés		Teljes felvásárlás		Ipari felvásárlás		Összes termés ^{a)}		Teljes felvásárlás		Ipari felvásárlás	
	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	%	ár HUF/kg	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	%	ár HUF/kg
Alma	496,91	252,36	231,09	46,51	28,70			300,0	128,62	117,98	39,33	32,64
Meggy	51,87	33,18	28,47	54,89	96,96			50,0	41,89	34,77	69,54	221,80
Szilva	70,85	17,25	9,33	13,17	48,73			60,0	10,67	6,18	10,30	53,80
Őszibarack	52,91	7,92	6,53	12,34	44,64			42,0	8,51	7,77	18,50	47,45
Kajszi	27,05	3,74	2,59	9,57	109,78			30,0	4,57	3,40	11,33	123,81
Körte	24,17	5,31	3,25	13,45	53,47			21,0	5,25	4,51	21,48	59,21
Ribizke (piros és fekete)	3,85	1,78	1,73	44,94	90,80			4,0	1,56	1,44	36,00	111,49
Cseresznye	5,75	0,51	0,23	4,00	94,11			8,0	2,32	1,43	17,88	191,64
Málna	3,18	0,70	0,53	16,67	369,39			1,8	0,61	0,42	23,33	334,87
Egyéb gyümölcs	29,23	7,54	–	–	–			33,2	10,12	–	–	–
Gyümölcs összesen	765,77	330,29	283,75^{b)}	74,92^{b)}	104,06^{b)}			550,0	214,12	177,90^{b)}	32,35^{b)}	130,75^{b)}

^{a)} Becslés AKI PÁIR és Statisztikai Osztály adatai alapján.

^{b)} Egyéb gyümölcs nélkül.

Forrás: KSH

21. melléklet: A gyümölcsfélék (délgyümölcs, dinnye nélkül) külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	millió HUF	millió HUF		millió HUF	millió HUF	
Gyümölcsfélék	31 627,42	33 653,04	106,40	47 492,52	49 801,15	104,86
Ebből:						
Banán	8 732,71	5 509,26	63,09	15 952,15	11 823,80	74,12
Alma frissen	1 777,46	2 453,55	138,04	2 441,97	5 449,64	223,17
Kajszi frissen	1 111,66	1 105,74	99,47	780,54	374,93	48,04
Cseresznye és meggy frissen	4 406,93	6 921,99	157,07	187,62	236,27	125,93

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
Gyümölcsfélék	145,39	124,89	85,90	235,46	265,73	112,86
Ebből:						
Banán	43,39	25,23	58,14	88,24	63,81	72,31
Alma frissen	20,43	22,55	110,40	36,64	84,94	231,84
Kajszi frissen	3,93	3,90	99,24	2,77	1,65	59,54
Cseresznye és meggy frissen	21,15	23,98	113,38	1,32	1,01	76,78

Forrás: KSH

22. melléklet: A vizsgálatba vont gyümölcsfajok termelői árának változása a Budapesti Nagybani Piacon

Faj	Fajta/típus	Termelői ár változása 2011/2010 (%)	Ár-összehasonlítás időszaka	Mennyiségi részarány az összes gyümölcsstermelésen belül 2010-ben (%)
Alma	minden fajta, kivételem Jonathan, Idared, Golden	109,6	júliustól, a 2011. évi termék piacra lépésétől	18,42
	Jonathan	111,8	szeptembertől, a 2011. évi termék piacra lépésétől	35,90
	Idared	111,6	szeptembertől, a 2011. évi termék piacra lépésétől	2,83
	Golden	103,1	szeptembertől, a 2011. évi termék piacra lépésétől	7,75
Körte	minden fajta, Vilmos nélkül	92,1	júliustól, a 2011. évi termék piacra lépésétől	3,65
	Vilmos	93,8	augusztustól, a 2011. évi termék piacra lépésétől	
Szamóca	—	104,6	15-39. hét	0,52
Piros ribiszke	—	106,6	23-33. hét	0,52
Málna	—	91,1	24-37. hét	0,43
Szeder	—	81,1	28-35. hét	0,30
Köszméte	—	105,9	24-28. hét	0,12
Meggy	—	128,8	23-29. hét	6,98
Cseresznye	—	87,1	21-28. hét	0,77
Kajszi	—	87,8	25-34. hét	3,64
Őszibarack	hagyományos fajták	90,9	24-41. hét	6,89
	nektarin	84,6	26-40. hét	
Szilva	házi szilva	89,0	július-október	5,82
	japán szilva	92,1	augusztus-október	
	Ringló	84,9	július-augusztus	
Összesen		105,7 ^{a)}		97,10

^{a)} 2011. évi árindex (2010. évi súlyarányokkal).

Forrás: AKI PÁIR, KSH

23. melléklet: A bor külkereskedelmi forgalma

Termék		Export értéke			Import értéke		
Kiszerezés	Borkategória	2010	2011	2011/2010 (%)0	2010	2011	2011/2010 (%)
		milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
Palackos	Fehér	6,09	5,51	90,53	0,46	0,57	124,35
	Vörös és rozé	4,52	2,92	64,53	0,97	1,15	117,73
	Összesen	10,61	8,43	79,45	1,43	1,72	119,85
Lédig	Fehér	5,81	4,87	83,84	0,46	1,84	403,07
	Vörös és rozé	0,95	0,89	94,20	0,38	1,30	345,77
	Összesen	6,76	5,76	85,29	0,83	3,14	377,23
Palackos és lédig összesen		17,37	14,19	81,72	2,26	4,85	214,40

Termék		Export mennyisége			Import mennyisége		
Kiszerezés	Borkategória	2010	2011	2011/2010 (%)	2010	2011	2011/2010 (%)
		ezer hl	ezer hl		ezer hl	ezer hl	
Palackos	Fehér	159,95	133,26	83,32	18,36	25,63	139,58
	Vörös és rozé	144,59	78,43	54,24	21,87	30,67	140,20
	Összesen	304,54	211,69	69,51	40,23	56,30	373,32
Lédig	Fehér	423,00	285,30	67,45	60,62	226,31	186,66
	Vörös és rozé	55,83	41,62	74,54	36,40	144,56	397,12
	Összesen	478,84	326,92	68,27	97,02	370,86	386,26
Palackos és lédig összesen		783,38	538,61	68,75	137,25	427,16	311,23

Forrás: KSH

24. melléklet: A belföldön termelt borok feldolgozóinak értékesítési ára

Termék		2011		
		HUF/hl	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
Fehér	Asztali	13 874	111,78	106,86
	Táj	21 700	107,50	121,16
Összes fehér		16430	16 430	109,67
Vörös és rozé	Asztali	16 638	108,15	99,98
	Táj	22 488	110,68	107,91
Összes vörös és rozé		19 423	19 423	104,90
Asztali bor összesen		15 049	15 049	102,74
Tájbor összesen		22 158	22 158	114,43
Asztali és tájbor összesen		17 888	17 888	107,43
Asztali és tájbor értékesítési árindexe		—	109,63 ^{a)}	108,71 ^{a)}

^{a)} Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

25. melléklet: Néhány élelmiszer fogyasztói ára

Termék	2011		
	HUF/kg	2011/2009 (%)	2011/2010 (%)
Finomliszt	172	139,84	140,98
Napraforgó étolaj ^{a)}	490	116,67	120,99
Darabolt sertéshús ^{b)}	1 144	98,89	103,50
Friss csirkehús ^{b)}	1 011	100,79	106,26
Friss pulykahús ^{b)}	1 372	105,42	106,09
Tejtermékek ^{b)}	518	104,93	108,59
Asztali bor ^{b)}	263	101,33	103,70

^{a)} HUF/l.

^{b)} Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR, KSH

Rövidítések jegyzéke

ABARES	Australian Bureau of Agricultural and Resource Economics and Sciences (<i>Ausztrál Agrárgazdasági és Erőforrás-gazdálkodási Tudományok Hivatala</i>)
ABIPECS	Associação Brasileira da Indústria Produtora e Exportadora de Carne Suína (<i>Brazil Húsiparosok és Exportőrök Szövetsége</i>)
Agreste	Ministère de l'alimentation, de l'agriculture et de la pêche (<i>Élelmezésügyi, Mezőgazdasági és Halászati Minisztérium, Franciaország</i>)
AKI PÁIR	Agrárgazdasági Kutató Intézet Piaci Árinformációs Rendszer
BÉT	Budapesti Értéktőzsde
CME/CBOT	Chicago Mercantile Exchange, Chicago Board of Trade (<i>Chicagói árutőzsde</i>)
COCERAL	Comité du Commerce des Céréales (<i>EU Gabonakereskedőinek Szövetsége</i>)
EU	European Union (<i>Európai Unió</i>)
FAO	Food and Agriculture Organisation (<i>Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete</i>)
IGC	International Grains Council (<i>Nemzetközi Gabonatanács</i>)
ISMEA	Isituto di Servizi per il Mercato Agricolo Alimentare (<i>Piackutatói és Piac tájékoztatói Intézet</i>) www.ismea.it
ISO	International Sugar Organisation (<i>Nemzetközi Cukorszervezet</i>)
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
LTO Nederland	Land-en Tuinbouworganisatie Nederland (<i>Holland Mezőgazdasági és Kertészeti Szervezet</i>) www.lto.nl
MAPA	Ministère de l'Agriculture, de la Pêche et de l'Alimentation (<i>Mezőgazdasági, Halászati és Élelmezési Minisztérium</i>) www.mapa.es
MATIF	Marché A Terme d' Instruments Financiers (<i>Párizsi árutőzsde</i>)
MINAGRI	Ministerio de Agricultura, Ganadería y Pesca (<i>Földművelési, Állattenyésztési és Halászati Minisztérium, Argentína</i>) www.minagri.gob.ar
MNB	Magyar Nemzeti Bank
MPB	Marché du Porc Breton (<i>Bretagne-i Sertésszövetség</i>) www.mpb.fr
MRiRW ZSRIR	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej (<i>Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium Integrált Agrárpiaci Információs Rendszer</i>)
NÉBIH	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
PPA ATIS	Pôdohospodárska platobná agentúra Agrárne trhové informácie Slovenska (<i>Mezőgazdasági Kifizető Ügynökség Agrár Piaci Információk, Szlovákia</i>)
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development (<i>Nemzetközi Együttműködési és Gazdaságfejlesztési Szervezet</i>)
OIV	Organisation Internationale de la Vigne et du Vin (<i>Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Hivatal</i>)
USDA	United States Department of Agriculture (<i>Amerikai Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériuma</i>)
WAPA	World Apple and Pear Association (<i>Világ alma és Körte Szövetsége</i>) www.wapa-association.org

Hivatkozások jegyzéke

1. ABIPECS (2011): Exportacoes Brasileiras De Carne Suína,
http://www.abipecs.org.br/uploads/relatorios/mercado-externo/exportacoes/anuais/jan-dez-2011_jan-dez-2010.pdf
2. Agreste (2011): Infos rapides abricot: Marché calme,
http://agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf_abricot1108note.pdf
3. EC (2011a): Production forecast – Prévision de production,
http://circa.europa.eu/Public/irc/agri/pig/library?l=/poultry_public_domain/public_statistics&vm=detailed&sb=Title
4. EC (2011b): Prospects for agricultural markets and income in the EU 2011-2020,
http://ec.europa.eu/agriculture/publi/caprep/prospects2011/fullrep_en.pdf
5. EC (2011c): Short Term Outlook for arable crop, meat and dairy markets,
http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/markets/sto-crop-meat-dairy/2011-10_en.pdf
6. FAO (2011): Food Outlook Global Market Analysis, <http://www.fao.org/docrep/014/al981e/al981e00.pdf>
7. F.O.Licht (2011): FO Licht sees 2011/12 surplus at 7.7 million tonnes,
http://sugaronline.com/home/website_contents/view/1187057
8. IFE (2012): EU Dairy Markets, Situation and Outlook January-April 2012,
http://www.clal.it/downloads/outlook/Rich_CLAL_EU_Outlook_January_2012.pdf
9. IGC (2012): Grain Market Report, No. 420
10. Infofruit (2011): Pêches et nectarines Europe: Petite revalorisation à la hausse des prévisions de récolte,
[http://www.infofruit.fr/fr/actualite/Europech\(Juin\).doc](http://www.infofruit.fr/fr/actualite/Europech(Juin).doc)
11. ISO (2011a): Global sugar consumption would increase to 2020,
<http://www.zafranet.com/2011/11/consumo-mundial-de-azcar-aumentara-para-2020/>
12. ISO (2012): International Sugar Organisation Increased Forecast Global Sugar Surplus 2011-2012,
<http://azocommodity.com/international-sugar-organisation-increased-forecast-global-sugar-surplus-2011-2012>
13. ISO (2011b): ISO cuts forecast for 2010/11 global sugar surplus,
<http://news.alibaba.com/article/detail/food/100447990-1-update-1-iso-cuts-forecast-2010%252F11.html>
14. OECD-FAO (2011): Agricultural Outlook 2011-2020,
http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/agriculture-and-food/oecd-fao-agricultural-outlook-2011_agr_outlook-2011-en
15. OIV (2011): Production de vin stable malgré le recul du vignoble mondial,
<http://www.oiv.int/oiv/info/frpresentation#presentationfr>
16. Productschap Zuivel (2012): World Trade Update January - December 2011,
<http://www.prodzuivel.nl/pz/productschap/publicaties/worldtrade/Worldtrade-201112.pdf>
17. Rabobank (2011a): Rabobank Sugar Quarterly,
https://www.pressroomrabobank.com/publications/food__agri/rabobank_sugar_quarterly_%E2%80%93_q3_2011.html

18. Rabobank (2011b): Trends and outlook for the international market, <http://www.rabobank.com/far>
19. The Buenos Aires Grains Exchange (2012): Argentina: Wheat output forecast for 2011/12, <http://www.acti.de/4185.php>
20. TOEPFER International (2012): Marktbericht Januar 2012, http://www.acti.de/media/MB_dt_01-12.pdf
21. UkrAgroConsult (2012): Romania is enjoying a bumper grains harvest in 2011, <http://www.blackseagrains.net/photo/romania-is-enjoying-a-bumper-grains-harvest-in-2011/?searchterm=romania%20wheat%202011>
22. USDA (2011a): Dairy: World Markets and Trade, <http://www.fas.usda.gov/psdonline/circulars/dairy.pdf>
23. USDA (2011b): Fresh Deciduous Fruit (Apples, Grapes, & Pears): World Markets and Trade, http://www.fas.usda.gov/htp/2011_fruitNov.pdf
24. USDA (2012a): Grain: World Markets and Trade, FG 02-2012, <http://www.fas.usda.gov/grain/circular/2012/02-12/grainfull02-12.pdf>
25. USDA (2011c): Livestock and Poultry: World Markets and Trade, http://www.fas.usda.gov/livestock_arc.asp
26. USDA (2012b): Oilseeds: World Market and Trade, FOP 02-2012, http://www.fas.usda.gov/oilseeds/circular/2012/Feb/oilseeds_full02-12.pdf
27. USDA (2011d): Stone Fruit: Worlds Market and Trade, <http://www.fas.usda.gov/htp/2011StoneFruit.pdf>
28. USDA (2011e): Sugar: World markets and Trade, <http://www.fas.usda.gov/htp/sugar/2011/SugarMay2011.pdf>
29. Villarreal, M. A. (2012): U.S.-Mexico Economic Relations: Trends, Issues, and Implications, Congressional Research Service, 2012. január 25., <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL32934.pdf>
30. WAPA (2011a): Pommes Europe: Révision à la hausse, <http://www.infofruit.fr/fr/newsletter/FruitsPepins.htm>
31. WAPA (2011b): WAPA releases european apple and pear crop forecasts, http://www.wapa-association.org/asp/article_2.asp?doc_id=564